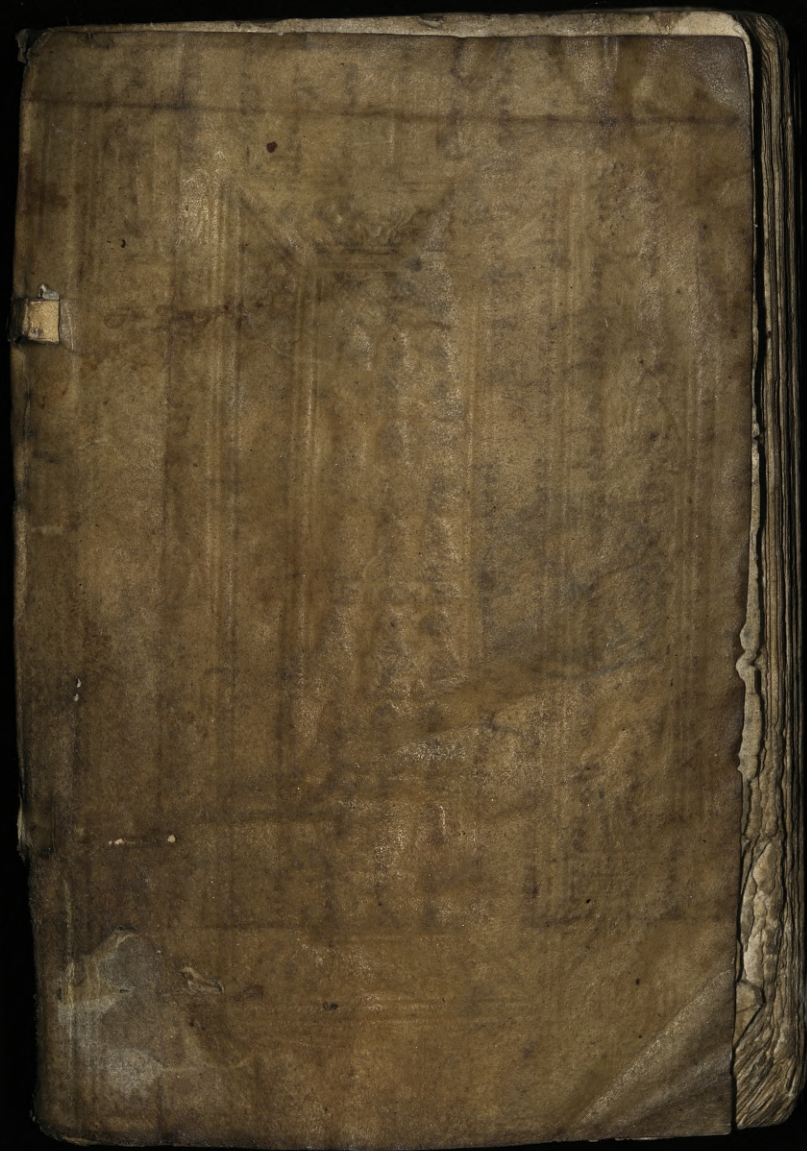

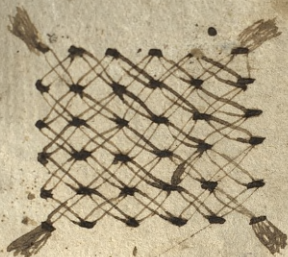

[Faint, mostly illegible handwritten text in a historical script, likely Middle Dutch or Flemish, covering the majority of the page. The text is written in a cursive hand and is significantly faded and obscured by stains and wear.]

z dān
ma ge ont p
lma z uen ut

I
C
Ec
n

R

P

Ing

Dr. Andre Schellhammer 1572
**DEFENSIO
CEREMONIARVM**

Ecclesiae aduersus errores & calum-
nias Trium librorum D. Am-
brofij Moibani Vratista-
uia Concionantis.

Facultati Capitulorum
Reprehensio item Noui Canonis
Missae ab eodem aediti.

Adm. Aug. Schellhammer 1572
Per D. Io. Cochlaeum Canoni-
cum Vratislauensem.

Ingolstadij ex officina Alexandri
Vuessenborn.

M. D. XLIIII.

Schellhammer
41

cm o 624

1568 a 200

E
V
A

accep
mice
tus fi
tuli B
tibi u
tuam
a puer
esse, p
sacris
re pac
elum
esset c
ge Eu
li quic

EGREGIO

VIRO, DOCTORI

Ambrosio Moibano Io. Cochläus.

S. D. ac bene agere.

E Catechismo tuo, Egre-
gie Dñe Doctor, quondā
edito breuem scripsi libellū
lū Teuthonica lingua, qua
& tuus euulgatus erat Cas-
techismus. Quē sane libellū
meum quonā animo
acceperis, nescio. Ego certe haud malo aut ini-
mico in te animo scripsi, sicut diserte protesta-
tus fui. Nunc igitur gratiosa Venerabilis Capi-
tuli Ecclesiæ Vratislaviensis uocatione factus
tibi uicinus, multo minus inimico in personā
tuam animo sum & esse debeo. Quandoquidē
à puero usq; audiui ac in scholis didici, Malum
esse, pugnare uicinos aduersum uicinos, & ex
sacris quoq; literis docemur cum uicinis habere
pacem & amicitiam. Etenim in lege ueteri ad-
esum agni paschalis inuitabatur uicinus, si des-
esset domi iustus edentium numerus. Et in le-
ge Euangelica docemur uicinis congratulari,
si quid boni contigerit eis. Sicut in parabolis

Exod. 12.

Luc. 15.

recitat Dominus, de eo qui inuenit ouem suā
quæ perierat, & de muliere quæ inuenit drag-
mam quam perdiderat. In prouerbijis quoque
Proh. 27. uere ac prudēter ait sapiens. Melior est uicinus
iuxta quam frater procul.

Rogo igitur te per iura uicinitatis, & per di-
uinæ scripturæ autoritatem, ut persuadeas tibi,
hunc quoque libellum meum non inimico in te
animo à me scribi, neque per hūc laborem quæ-
rere me quæ aut mea aut tua sunt, sed quæ sunt
Iesu Christi, cuius gloriam & honorem hæresi
ac schismate grauiter lædi, ut non dubitamus
ambo, ita & merito dolemus uterque. Me quidē
de hoc dolere, non obscurum esse arbitror uni-
uersis, qui meos legerūt libellos, quos intra xx.
annos non ita paucos edidi. Te quoque super
hoc dolere, testari uidentur Tres libelli, quos
hic nuper euulgasti, quorum unum Reuerendis-
simo Domino, D: B A L T A S S A R O. Epi-
scopo nostro, Gratiōso Domino meo, alterum
Reuerendo patri, Domino Ioanni Episcopo
Nicopolitensi, suffraganeo Vratislaviensi &
Abbati Monasterij S. Vincentij, Terrium Ma-
gnifico & Generoso Domino D. Ioanni, Baro-
ni à Bernstein &c. nuncupasti. Patere igitur æ-
quanimiter, quæso, ut iure uicinitatis super his
amice ac fideliter te admoneam, ut siquā inde
culpam in te agnoueris, ab ea declines in tēpo-
re, ne te mors & nouissimum Dei Iudicium in
eaprehendant. Itidē me quoque facturū esse, si
uere

uere ac recte me admonueris, sc̄tē tibi p̄mitto:

Quod sicubi liberius quam uelis, peccatum
tibi ostendero tuum, rogo, ne arbitreris amaru
lento in te animo aut procaci exprobratiōe id
à me fieri, sed studio potius ueritatis edificatio
nisq; & salutis tui desyderio. Quis scit enim si
forte Deus meo ministerio, quantumuis rudis
aut importuno, te salubriter admoneri, & ad sa
niora conuerti uelit, qui nō est dedignatus Ba
laam, magnum illum in sēculo ariolum, per os
asinae admonere. Memēto igitur huius prouer
bii, si quando mordaci (quod tamen mordaci
ter non faciam) uero te persirinxero. Meliora
sunt uulnera diligentis q̄ fraudulenta oscula
odientis. Quemadmodum & Psalmista sapien
ter dicit, Corripiet me iustus in misericordia &
increpabit me, oleum aut peccatoris nō impin
guet caput meum. Hoc autem oleum adulatio
est. De qua in alio ait Psalmo. Molliti sunt ser
mōnes eius super oleum, & ipsi sunt lacula, Cē
terum ut breuiter absoluam quod intendo, ne
suspiceris, me temere oīa, quę tribus libris com
plexus es, cæco quodam odio, sine iudicio in di
scriminatim reprehendere, aut impudenti assen
tatione comprobare, distincte cōmemorabo,
quę comprobo, & quę non comprobo. Ut
tu quoq; similiter agas mecum.

Multa profecto in tribus libris tuis sunt, quę
nemo Christianus aut uir bonus reprehendat,
Qualia sanē (uerbi gratia) sunt hec.

A 3

Inis

Num. 22.

Prov. 27.

Psal. 140

Psal. 54.

IN LIBRO AD EPI-
scopum Vratislauensem.

Emini obscurum est (inquis) Dignitatem Excellentiamq; Episcopalis officij alios omnes ordines hominū, quibus ad communem pacem conseruandam in hac mortalitate opus est, longissimo interuallo post se relinquere.

2. Hoc admonemur, omnem humanam auctoritatē cedere oportere Episcoporum functioni.
3. Reuerendissimam esse dignitatem ministrorū, quod p manus Christi accipiunt Episcopi.
4. Cū ergo spiritus sanctus hæc agat in Apostolis & Episcopis. Quis decus et fastigiū ministrorū nō reuerabit, non adorabit? O beatos eos Episcopos & ministros, qui se organa spiritus sancti ad salutem animarū cōsecrata esse norūt.
5. Est ergo præclara admodum & magnificæ res Episcoporum functio. In qua nō ipsi sed diuina Maiestas præses est & gubernator.
6. Scire enim hæc oportet Episcopum, se spiritu Dei regi & gubernari, illiusq; auxilio omnia recte & foeliciter administrari.
7. Quicumq; igitur perturbant Ecclesiam, & auctoritatem Ecclesiarum aliqua indignitate eleuāt, conculcabūtur à Domino in die Iudicij.
8. Vt Orbi reuelaretur, absq; Dei spiritu Euangelium efficaciter prædicari non posse.

9. An

9. An non extrema expectamus in tot dissidijs, tot malis ac dilaceratione Ecclesiarum? Extrusi sunt ministri, doctrina Christi fere extincta iacet, omnia abusu pereunt.

(At non est Dei spiritus extra unitatem Ecclesie Catholicæ, quia non dissensionis sed pacis et unitatis Deus est.)

10. Ergo Barbaries, furia omnium perniciosissima 1. Cor. 14. Rebus publicis, in religionem ferocius grassari incipit, & ut magis crudelia dicam, dilacerantur oves in conspectu tuo, iugulantur impune multorum animæ. Hæc in libro ad Episcopum.

IN LIBRO AD SVF.

fraganeum eiusdem, sunt ista.

IN fine Epistolæ peto R. Dominè, hoc scripsit Hunc commentum meum eo consilio euulgatum esse credidit temptum ex das, quod uelim commendari omnium hominum ordinibus Ecclesiasticis dignitates, quas citauerunt minum ordinibus Ecclesiasticas dignitates, quas nouæ cæminum ordinibus Ecclesiasticas dignitates, quas laniæ Lutheri, non propter abusus quosdam in contemptum aliorum noni abusus quem apud uulgus prolapsas uidemus. sus Ecclesiasticorum 2. Neque uero qui sapiunt, Titulos & officia uestra Ecclesiastica abiecturi & contempturi sunt ideo, quod in quibusdam ad hæc usque tempora aberratum sit, homines sumus & dormiamus nonnunquam. Quis non aberrauit unquam in ciuiliu rerum administratione?

3. Si in illis quę iudicio & cōsilijs nostris subiacent, nonnunq̃ ab equitate deflectimus, non mirum est, si in mysterio abstrusissimo, quod Christus est, et q̃ nulla humana cogitatione & sapientia cōpr̃hēditur, nos aberrare cōtingat.

(Longe aliter predicauerūt & scripserunt Lutherani hactenus.)

4. Quapropter nemo sanæ mentis, Episcoporum ordinem & ministrorum Ecclesiasticorum nomina, dignitates & officia contemner, propterea, q̃ nimis indulserint quidā abusus & p̃phanationibus uerbi et sacramentorū.

5. Itaq̃ hoc scripto meo uolui recōciliari omnibus hominibus T. D. & aliorū, qui præsunt Ecclesiæ, officia Titulos & nomina.

(Officia uera reprobasti, falsa effinxisti.)

6. Abusus perstrinxi quidem, sed officia Ecclesiastica ornaui, & ornari uolo.

7. Hortor perpetuo & hortaturus sum omnes, ut pastores & ministros uerbi uenerentur.

(Ante tuas Predicationes longe maior fuit Cleri ueneratio hic quam modo est.)

8. Nollem enim uulgi fabulam eos fieri qui Domini sunt peculium.

9. Si enim horum auctoritatem Dignitatēq̃ eleuauerimus, quid ponderis nos apud Christum habituri sumus, qui non uult tangi pupillam oculi sui?

10. Si igitur quispiam Episcopum, qui uerus est pa-

est pastor sui gregis, debito honore prosecutus non fuerit, in Christum est blasphemus. Si quis suffraganeum & quemvis alium ministrū uerbi, qui nomen Christi in suo ministerio illustrat contempserit Christi cohæres nō erit. Hęc sub finem libri ad suffraganeum.

(Qui Episcopo rebellis est, debito eum honore nō prosequitur).

In libro ad Dominum à Bernstein.

Vis hanc diuinissimā uirtutē, Timorē scilicet Dñi, non præferat omnibus naturalib⁹ illis & ciuilib⁹ uirtutib⁹. Quis eam non in celū usq; tollat? Siquidē has plerūq; humana regit ratio. Illa uero ductore & preceptore utitur spiritu sancto.

(Timor Dei e cordibus hominū exufflatus est hac precipue propositiōe falsa, Sola fides iustificat. Et ista, homo baptizatus damnari non potest nisi in Christum credere nolit, Stante fide in Christum, nulla nocere possunt homini peccata).

2. Quamuis uero has quoq; minime contēndas esse iudicem, tamen quia Satanae sordibus sunt contaminatę, nullo modo adduci possum, ut credam eas in parī æstimatione habendas esse cum hac uirtute, quę Deicultum uerū secum adfert & docet.

3. Certum est, miserrimas esse eas Ecclesias & Resp. de quarum Episcopis et Principibus hor

rendum hoc concionatur scriptura. Non est
timor Dei in conspectu eorum.

4. Contra uero, illas esse beatissimas, quarū
pastoribus & gubernatoribus iucundissimum
hoc canit Spiritus sanctus Beati omnes qui ti-
mēt Dominum, qui ambulant in uijs eius.

5. Nihil te moretur aliorum quorundam ne-
gligens & somnolenta administratio, qui tantū
propter se, non propter pauperes, pupillos &
uiduas, fastigium honorum & Dignitatū am-
biūt, Quicūq; tales sunt, daturi sunt olim Chri-
sto Iesu iustissimo Iudici pœnas iustissimas.

6. Causantur. n. nihil ad se pertinere defensio-
nem gloriæ Dei & curam Ecclesiarum conser-
uandarum. si hoc negant, Cur non potius etiā
am palam negant se esse Christianos?

(Sic eos docuit Lutherus in suo de Potestate sæcula-
lari libro).

7. Si autē Christi nomē profitentur, Cur Dei
cultū et Ecclesias nō ornāt et iuuāt? Cur patiū-
tur tot milia animarū tradi in potestatē satanæ.

(Traduntur animæ in satanæ potestatē per nullum
magis peccatū quam per hærēsim qua se homines se-
perant à Catholica Christi Ecclesia.

8. Taceo, quod & ipsi sacrilegas manus ap-
ponunt ad bona Ecclesiastica, hæc rapiunt,
hæc deuorant isti uultures, Plæriq; inter nobis
les & Ciues, quasi non sit Iudex, qui olim sit
contra

contra tales fures Ecclesiasticos feueriffime la-
turus sententiam.

9. Horū mentes, si spiritu timoris Domini
duceretur, & si cordi ipsis esset uerbum Christi
manus suas à tam sacrilega direptione abstin-
nerent. Vix dici potest, quæ & quanta mala
tales in Ecclesiam designent & importent. Pri-
mum, dant magnam occasionem ut uerbum
Christi contemnatur. Deinde aperiunt fenestram
omnilicentiæ & uesaniæ hominum.

*(Sacrilège direptiones ante Lutheri doctrinam
neq; in Germania neq; in Dania, neq; in Suecia fue-
runt, ut nunc sunt pro dolor)*

10. Prudentiss. Imperator Theodosius, iussit
fit stipendia curari ministris uerbi Episcopis
& pastoribus Ecclesiarum, ut hac ratione,
quandoquidem alia fieri non posset, dissipare-
retur funestum consilium Satanæ. Nam ni-
hil dubitabat, melius habituros status regno-
rum & imperiorum, ubi Ecclesijs & mini-
stris illarum bene prospectum esset, maxime
si hi recte & fideliter docturi essent Euangelium.
Hæc ibi in epistola præliminari.

Ex his itaq; perspicue uidere atq; intelligere
poteris, Moibane, me ingenuè recitare, & ne-
quaquam maligne dissimulare, sed manifeste
cōprobare bona, quæ in libris tuis continetur.
Video

Video præterea nonnullas in iisdem querelas,
quas mihi tecum cōmunes esse diffiteri nolim.
Eas præsertim, quas in libro ad R. D. Episcopū
nostrum ingenue profers, ac fortiter atq; intrepide in publicū producis, Quales sane sunt istę.

*Querelæ D. Moibani ad Episcopum
Vratislaviensem.*

His tēporibus tanta omnium rerū est mutatio, uarietas, lubricitas et incōstantia, tot incertie uētq; in rebus gerēdis, tot simultates tum publicę tū priuatę, tot sycophantię impudentissimę quibus æquitas & ueritas impetuntur, Tanta humanarum mentium propter ambitionem, cupiditates, auariciam & cætera flagitia, flexibilitas.

(Hæc mala pepererunt nobis noui Theologi, maxime Monachi Apostate, Qui nec Deo nec superioribus suis fidem seruant).

2. Vbiq; omnia plena insidiarum, calumniarum, peruerſitatum & prauorum consiliorum esse uidemus. Vastissimus gurgis & uorago omnis sceleris & perfidię, cui non ubiq; incurrit in oculos.

3. Intelligis, qualem uirum hæc functio requirat, præsertim in tam calamitoso statu fere omnium Rerumpub. Taceo nunc afflictissimam conditionē Religionis & Ecclesię Christi Saluatoris nostri. Non arbitror te, negaturum, tibi pos

bi potius onus quam honorē iniectum esse.

(Afflictionem hanc Lutheri et complicū eius scriptis acceptam referre debemus).

4. Enimuero tam insidiosē struit nobis malum Satan, ut non uelit uel guttulam aquę his offerri qui in Christi sunt ministerio, Veli omnes perditos, quotquot hoc nomen illustrare contendunt.

(Nulli frequentiores sunt in Christi ministerio quā Monachi et fratres Conuentuales, quos nunc Satan per Lutheranos maxime persequitur).

5. Quia uero tantus cōtemptus uerę religionis obortus est, totq; monstra impietatis hodie & in Slesia enata sunt, quodam Mōse uel Ieremia aut Paulo aliquo cordatissimo opus est, qui uigilantia, prudentia, animiq; magnitudine singulari excellens, ea, tanq; Samson quispiam cōterat.

6. Quando, quęso per Christum, libido hominum tam aperto Marte in Religionem, in dogmata Christi, in sacrosancta sacramenta, in Ecclesiastica ministeria, in coniugij fidem, atq; hoc nostro seculo, efferatius grassata est?

7. Multi enim qui proteruita et petulantia nō ebrii sed ebriosi sunt, sensum omnem communem in prophananda religione Christi amisisse uidentur, his summæ est uoluprati, sordes suas contumeliarum in sacrosanctam Eucharistiam & Baptismum regenerationis expuere.

Ante

Ante Lutheri scripta nihil audiebatur de Anabaptistis et de sacramentarijs atq; Suermeris.

8. Nam horum alij Eucharistiam irridentes inquirunt. Quid ea opus est? Quid mihi prodest tantillum panis edere, & tantillum uini bibere? Taceo, quæ de impanato Deo & de Carniuoris, blasphema uoce, in ipsis tabernis & publicis diuersorij loqui audent.

9. Neq; uero ulla dissimulatione hic opus est. Sunt plæriq; in ipsa Nobilitate, sunt non pauci inter ipsos ciues, præcipuarum familiarum homines, quibus impune licet contemnere, irridere, & contumelia afficere Matrimonium. Hæc matrimonij prophanatio, quam Turcicam impudentiam non superat?

(Matrimonij prophanatio ijs maxime imputanda est, qui nunc docent, Christiano homini licitum esse, habere simul duas uxores).

10. Sed audi Reuerendissime Domine aliud monstrum, quo non solum res Politica, sed ipsa Ecclesia Christi magis ac insolentius uastatur. Habet Silesia nouum quoddam hominum genus, nuper admodum Satane industria excitatum, quod Verrina & Catilinaria seuiçia grassatur in Ecclesias, in parochias & ministeria Christi. Eos fures et raptores Ecclesiasticos non inepte dixeris. Alius. n. agros parochiales rapit, alius prata & pabula, alius syluulas, alius fructera, alius uepreta & dumeta, alius paludes & lacus

lacus piscarios, alius hortulos parochiales, ali-
decimas iure quodam hæreditario ad se perti-
nere causatur, alius missalia, quæ uocant, in su-
um usum colligit, alij alio prætextu utentes reli-
quas accessiunculas parochiales deuorant.

Et post pauca. Onassam, o labyrinthum Sa-
tanæ inextricabilem. Hos Iulianos, hos Cen-
tauros, hos Verres, hos Catilinas, hos Si-
schos, hos Nobiles & præclaros fures, quis
non excretur? Hac tyrannide extrinctum est
apud Bohemos ministerium, sæuitia ua-
stauit Iulianus Ecclesiam, hæc etiam rabies
quosdam nostros egregios, Nobiles & Ciues,
hac tempestate, & corpore & animo penitus
transuersos agit.

*Sacrilega
direptio-
nes.*

(Hos Iulianos, Verres & Catilinas ante .xxx.
annos nesciebamus, quando ignotus erat Lutherus.

In his si ulla guttula sanæ, piæ & honestæ
mentis resideret, uel Dei uindictam grauissi-
mam, uel magistratus Ordinarios, Reges &
Principes timerent. Quoniam uero hic nul-
lus est Dei timor, sed tantum petulantia,
contemptus Dei & effrenis damnatio, qui-
bus est excussus omnis pudor, reuerentia, &
cogitatio diuini iudicij, impune exugitur
ex hauriturque sanguis ministrorum uerbi,
& animæ deploratorum agricolarum mi-
serissime

Serrime in Orcum precipitantur. Et sunt talia
exempla furum Ecclesiasticorum olim ma-
gis obfutura Ecclesiæ, si proceres religionis &
ipsi Principes Slesię consilia sua non mutau-
erint. Dicent enim procaciter filij illorum, dis-
crimen capitis obiecturi, ut has rapinas maio-
rum suorum defendant, ad se pertinere iure he-
reditario accessiones illas Parochiales. Sed nos
lo de his sacrilegijs plura uerba facere, cum in
aperto ubiq; hæc pestis sequiat. Hæc ex tuis d'
Moibane querelis ad Episcopum nostrum.

*Inuestigatio Causæ et Culpæ tot ma-
lorum huius temporis.*

Iob. 5.

Quoniam uero scriptum est, Nihil in terra sine
causa fit, morbumq; curare nescit me-
dicus quæ causa morbi latet, operæ præciti fue-
ri, ut obiter tot malorum, de quib. ad Episcopum
nostrum quereris, causam exquiramus, ut cog-
nitum amoueamus si his malis mederi uelimus.
Certe ex proprijs uerbis tuis non obscure in-
telligitur, hæc mala in Silesia antiquitus non
fuisse sed nuper exorta & excitata esse, Et no-
uerunt omnes Silesiæ, præsertim huius Ciuitas
tis (quæ Silesiæ Caput est) incolæ, Quicunq;
xxx. annis eam incoluerunt, Qualis ante pub-
licatam Lutheri doctrinam, cui Euangelij nos-
men a secta eius impudenter ac falso arrogas-
tur, per omnes urbes & pagos fuerit Christi-
anæ religionis

*Causa ma-
lorum in
Silesia.*

religionis status, Qualis & Quanta diuini cul-
tus frequentia, Qualis Nobilium Senatorūq;
& populi tam urbani quam rustici deuotio in
templis, sedulitas in orationibus, pietas in elee-
molynis, obseruantia in Ieiunijs, celebritas in
diebus festis, Iucunditas in annuis Ecclesiæ Ce-
remonijs, ac diuersis pro tempore ritibus. Qua-
lis in secreta peccatorum confessione cordis cō-
pūctio, In missarum solemnij audiendi et orā-
di assiduitas, in sacris ad populum concionis
bus morum emendatio uitæq; correctio, Quā-
ta Episcoporum & Pastorum in Ecclesijs aui-
toritas, Quanta familiarum in domibus disci-
plina. Quanta subditorum ad quoslibet mas-
iores obedientia & reuerentia, Quanta in com-
mercijs fides, simplicitas & rectitudo, Quam
iustus & fidelis mercenariorum & quorumlibet
operariorum labor, Quam timorata ubiq;
conscientia.

Quanta deniq; per Dei benedictionem agro-
rum fertilitas & abundans omniū rerum pro-
uentus, Non enim poterat mentiri, aut fallere
promissa sua Deus Opt. Max. Qui per Mala-
chiam prophetam decimarū & primitiarum
subtractionē, & ministrorū Dei irreligiosum
contemptum (de quo & tu ad Episcopum nos-
trum querelam facis) redarguens, promittit
omnem ubertatē, si mala ista corrigantur. Ait
ergo. In penuria maledicti estis, & meos con-
figitis gens tota, Inferte omnem decimam in
B horā

Bona ante
quæ deuo-
tionis.

Ubertas
terræ.
Malach. 3

2. Cor. 9.

horreum meum, & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus. Si non aperuero uobis Cataractas coeli, & effudero uobis benedictionem usque ad abundantiam, et increpabo pro uobis deuorantem, & non corrumpet fructum terræ uestræ, nec erit sterilis uinea in agro, dicit Dominus exercituum. Sic & Apostolus ad eleemosynam exhortans Corinthios ait. Hilarem datorem diligit Deus. Potens est autem Deus omnem gratiam abundanter facere in uobis, ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abundetis in omni opere bonum. Ita & Silesitis faciebat Deus dum eis pietas & religio cordi, & timor Dei ante oculos eorum erat.

Posteaque uero noua Lutheri doctrina (quæ solam fidem predicans, & exufflato est conscientijs timore Dei, & bonorum operum studio ac merito, sine ueste nuptiali hominibus regnũ ccelorum per solam in Christum fiduciam promittit) per omnem fere Silesiam inualuit, inueniunt incolæ ea mala, de quibus tu uerissime quidam conquereris, sed malorum causam nõ dicis, nec remedia proponis. Nulla uero mendendi spes extare potest, nisi prius causa malorum excidatur. Monebat ergo super nos perpetuo illud uerbum Domini, quod supra ex propheta recitatum est. In penuria uestra maledicti estis, nisi corrigantur sacrilegia, de quibus tu ipse conquereris. Nimis enim manifeste
fite

festi
bis u
tat se
& di
per in
quæ
non
nou
& re
meli

Tu
tuse
adol
in Cr
cultu
deuo
lemn
patro
bet, i
tropij
portio
stentes
obedi
ficient
ribus
diuini
suppl
saluat
quoru

ne, &c.
Si non
udero
iam, et
on cor
sterilis
um. Sic
ns Co.
eus. Po
ounda
r om
in om
Deus
or Dei
(quæ
nscien
dio ac
egnū
n pro
t, inue
ssime
m nō
o me
malo
s per
ra ex
a mas
e quis
nife
ste

festep per multa ubiq; experimenta constat no
bis ueritas huius prouerbij, quod diuina reci
tat scriptura, Alij (inquit) diuidunt propria
& ditiores fiunt: Alij rapiunt non sua, & sem
per in egestate sunt. Causa igitur tot malorum
quæ nunc sunt & antea non fuerunt in Silesia
non aliunde profecto ortum habet quam ex
noua Lutheri doctrina, quæ infaustis admissa
& recepta est auspicijs, Ante eam enim omnia
melius in Slesia habuerunt.

Prohe. 13

Tu sane, qui Vratislaviæ hic natus & edu
tus es, meminisse pōtes, Qualē uideris puer &
adolescens, immo et Iuuenis atq; etiam uir, hac
in Ciuitate in omnibus templis et Monasterijs
cultum diuinum, quantam populi pietatem,
deuotionem, frequentiam inter missarum so
lemnia in Ecclesijs, concursum in sanctorum
patrocinijs, largitatem erga pauperes quosli
bet, in Monasterijs in hospitalibus, in ptocho
tropijs, in Gerontocomijs, in Ecclesiarum
porticibus atq; etiam in plateis ubilibet consi
stentes aut iacentes, obseruantiam in ieiunijs
obedientiam circa Ecclesiæ præcepta, honori
ficentiam erga Clerum, attentionem in contio
nibus sedulitatem deuotionis & orationis sub
diuinis officijs, stationem, geniculationem &
supplicationem ad omnia altaria, ad Crucifixi
saluatoris nostri & beatæ Virginis atq; etiam
quorumlibet Diuorum imagines, maxime

Qualis an
tea Vratif
laviæ cul
tus Dei.

B 2 uero

uero circa Ciboria, in quibus referuabantur ue-
nerabilia sacramenta Eucharistiæ, Chrismatis
& sacri olei, Quando à pijs hominibus precios-
sissima quæq; ornamenta uasq; aurea & argen-
tea ad honorem & cultū Dei donabantur Eccle-
lesijs & Monasterijs, Quando uera & uiua fis-
des cordium in externa pietatis opera erumpe-
bat, Quando nihil satis ampliter & decore uis
debat, à mortalibus in honorem Dei immor-
talis & sanctorum cum Christo regnantū fieri
posse, quantum uis esset splendidum aut pres-
ciosum, quod pia offerebat humilitas, Qualis
sane multo eminentissime prefulgebat in festo
Corporis Christi, per omnia totius urbis tem-
pla atq; etiam per uicos & plateas. Tunc igitur
Dei benedictione tāta fuisse hic dicitur om-
nium rerum ubertas & abundantia, ut uni sa-
cerdotum aut ciuium pro uictu et amictu an-
nuo sufficere potuerint. xxx. aurei, cui nūc uix
lx. sufficere queant.

Posteaq; ergo per te tuiq; similes Concio-
natores noua Lutheri doctrina disseminari hic
cœpit, mox omnia in deterius prolapsa sunt,
de quibus tu nunc sero quidem, at non serio
sed adulatorie tantum in libris tuis conqueri
uideris, neq; tamen cessas adhuc tuis in con-
solationibus antiquam Catholicorum pietatem
iniquissime reprobare, nec uereri etiam in his-
ce libris tuis (in quibus ita acerbis uocibus cōs-
tra impietatem & sacrilegia Nobilium, ciuiūq;
con-

*Causa ma-
lorum, lu-
therice
Cōciones:*

conquereris) & missas & Ceremonias anti-
quas, uelut impias, damnare. Propter quod
inexcusabilis es o Moibane, in quo enim alios Rom. 2.
iudicas, te ipsum cōdemnas. Eadem enim agis
quæ iudicas. Per tuas enim & Complicum tu-
orum conciones tanta est his temporibus hic
omnium rerum facta mutatio, tantusq; uere
& antiquæ religionis contemptus est obortus.
Si enim uos noua Lutheri dogmata non præ-
dicassetis, nequaquam tot essent desolata &
destructa templa & Monasteria, in quibus an-
tea celeberrimus erat cultus Dei. non essent à
Laicis tot altarium, quæ pro celebratione mis-
sarum in laudem Dei & sanctorum eius à pñs
maioribus fundata fuerunt, annui occupati
census, non essent abrogatæ Missæ, quarum
frequentissima ac saluberrima quotidie per
omnes Ecclesias fiebat celebratio, non essent
in sacrilegam direptionem tradita tam multa
& præciosa Ecclesiarum uasa & ornamenta,
Deniq; (ut breuis sim) non essent omnia illa
mala, de quibus ipse quereris iam, secuta, quæ
ego supra ex uno librorum tuorum non absq;
animi dolore enumeraui. Vnde haud iniuria
hic tibi tuisq; complicibus obijci possit illud
Iuuenalis. Quis tulerit Grachos de seditione
loquentes, Cum enim uestra doctrina tot mas-
lis causam dederit, quis uos æquanimiter ferat
de eius modi malis nunc sero & inaniter, post-
quam uobis autoribus facta sunt, cōquerētes?

B 3 Non

Non mirum est igitur, quod populus nunc
non raro aduersus quosdam sermones uestros
murmurat, & queritur, uos olim longe aliter
quam nunc aliquando predicatis prædicasse.
Similes enim uidemini per hoc improbis & im-
pīis illis Christi illulatoribus, qui dantes ei alapas
Dare chri nequiter dicebāt. Quis est qui te percussit. uos
sto alapā. enim non unam dedistis Christo alapam, qui
uenerabilissimum corpus eius totum (non so-
lam faciem eius ut illi fecerunt) ē ciborijs om-
nium templorum, in quibus uobis permessa est
potestas, impie eiecistis, & debitum ei deferri
honorem prohibuistis, ut iam non liceat in
parochijs illis, in quibus uos regnatis, Domi-
nicum illud corpus uenerabiliter pro infirmo-
rum necessario uiatico referuare, neq; ullo cum
honore per plateas exportare, siue ad morituro-
ros infirmos siue in publicis processionibus.
Qua igitur fronte potestis nunc accusare No-
biles & Ciues, quos doctrina Lutherica pesti-
fime ac perniciosissime imbuistis, quod irreligio-
si sunt & sacrilegi, Cum antea tales nō fuerint,
sed ex sermonibus uestris tales tandem sint ef-
fecti, qui prius Christo in Ciborijs sub specie
panis uere & substantialiter existenti omnem
pie honorem, more maiorum suorum exhibe-
uerunt.

Sit per hæc contristato, non in aliud quam
in pœnitentiam te contristatum uolo, Quem
2. Cor. 7. admodū Paulus Corinthios ad pœnitentiam
contris-

contristatos per epistolā suam esse gaudebat.
Non te mordeo ut noceam, cui ob ingenium &
eruditionē optime consultū cupio, Sed officio
se ex charitate fraterna tibi ob oculos pono
peccata tua publica, quę tu in alijs quidem res
prehendis, in teipso autē per Philautiā nubilū
uidere nō potes, similis nimirū in hoc illi, qui in
alterius oculo festucam uidet, in suo autē trabē
nō uidet. Meo. n. Iudicio in causa malorum, de
quibus ipse ad Episcopū nostrū cōquestus es,
ubi Nobiles et ciues festucam in oculis suis ha-
bent, tu nō paruam aut leuē trabem in tuo ha-
bere uideris, Quia doctrinā Lutheri, cui irreligiosa
ista barbaries accepto referenda est, tu illos
docuisti, & per eam perniciosē aperuisti ad
ea scelera, de quibus nūc quiritaris, fenestrā, uia
q̃ perditionis monstrasti, De qua in Euāgelio
ait Dominus. Lata porta et spaciōsa est uia quę
ducit ad perditionē, & multi sunt qui inueniūt
eam. Hanc igitur culpā (qua tot pusillos, qui
in Christum credunt, scandalizasti & ab unia-
tate Ecclesię in damnabile schisma pertraxisti,
et disrupto charitatis uinculo miserabile uul-
gus in odium Papę, Episcoporum & uniuersū
Cleri Catholici tuis sermonibus induxisti)
ut salubriter agnoscas opto, & cum Rege Ezechia
recogites tot annos tuos (quibus Lutheri dogmata non sine
perpetua multorum Milium animarum iactura predicasti) in
amantissime animę tuę. Atque efficaciter

Trabs in
oculo pro-
prio:

Matth. 7.

ib.

Es 4. 30.

B 4 adim

Apoc. 2, adimpleas, quod in Apocalypsi angelo Ephe
si dictum est à Domino. Habeo aduersum te
pauca, quod charitatem primam reliquisti, Me
mor esto itaq; unde excideris & age poeniten
tiam, & prima opera fac &c. Nisi enim id fec
eris, requireret (crede mihi) in extremo irre
uocabilis sententiæ iudicio Deus de manu tua
sanguinem omnium ouium suarum, quas per
publice damnati hæretici doctrinam impiã,
ex Ecclesia in hæresim, hoc est, ex ouili Petri,
immo Christi, in damnationis æternæ bara
thrum perniciosissime abduxisti. Quare si tuo
quoq; iudicio fures Ecclesiastici atq; raptores
sacilegi dicendi sunt ij, qui bona Ecclesiarum
& parrochiales agros, syluulas, dumeta, uepre
ta & id genus alia terrena & transitoria sibi ra
piunt ac retinent, Quanto quæso iustius Tu
complicesq; tui tales dici meremini, qui non
solum ad rapienda huiusmodi bona Ecclesiã
rum uiam per Lutheri dogmata preparastis,
uerum etiam tot milia animarum (quarum
singulæ cunctis Ecclesiarum omnium terrenis
bonis longe præciosiores sunt) rapuistis ex sep
tis Ecclesiæ atq; ex caulis Christi (qui Ouile su
um Petro commendauit) & præcipitastis eas
in abyssum Inferni atq; in fauces Satanæ, unde
recuperari nunq; poterunt, quotquot morte
preuentę iam pridē sunt, anteq; Ecclesiæ, unde
exciderunt fraude uestra, fuerint reconciliatę.

*Fures Ec
clesiastici.*

Vellem equidem, hæc à me falso dici, ne sis
coram

goram Deo tot tamq̃ grauibꝯ peccatis obno
xius, neq̃ tamen aliud per conscientiam dicere
aut sentire possum. Neq̃ si me uel secretissime
sub sigillo (ut dicitur) confessionis interroga
res, aliud respondere possem, Neq̃ in hoc à me
dicuntur, ut nomen tuum traducam. Non em̃
occulta sunt hec de q̃bus te admoneo. Quam
do quidem publice à te sunt persæpe prædica
ta, neq̃ ueris etiam scripto quædam ex ijs es
uulgare. De quibus deinceps tecum agā, haud
mala profecto intentione, neq̃ ex felle amaræ
contentionis, sed ex amore ueritatis & redinte
grandæ unitatis & charitatis (sine qua saluari
nemo potest) desyderio. Crede ut lubet, & iudi
ca de hoc scripto meo ut uoles. Qui me iudicat
& cor meum intuetur, Dominus est. Etenim
uidemus nunc, quanta nobis ab externis hosti
bus, Turcis ac Tartaris pericula indices magis
ac magis propiusq̃ immineant. Nisi igitur ru
pto tandem contentionis & dissensionis fune,
pacis & unitatis uinculo rursus cōglutinemur,
ut simus unū in charitate Christi corpus, quod
est Ecclesia, sicut fuerunt p̃i maiores nostri, ues
rendum profecto erit, ne Deus in ultionem tot
scelerum, quæ nunc per diuersarum sectarum
(quarum fons & origo Lutheri doctrina est)
homines passim fiunt, sicut tu ipse haud falso
quereris, nos omnes sub Turcarum aut Tartar
orum iugum mittat, & è regno suo nos pro
ijciat, ut illud alteri genti fructum eius facienti

B 5 concedat.

Gal. 6.

concedat. Deus enim non irridetur, inquit Apostolus, Quod si Dei timor nos non mouet, moueat nos saltem Romanorum ueterum, dum adhuc Ethnici essent, exemplum, qui domesticas dissensiones intermittebant, quotiescunque externus ingrueret hostis. Sed omisis iam querelis, de dogmatibus quæ in scriptis tuis tetigisti, paulisper tecum agam, si forte possis inde cognoscere, neque nos tam impie agere circa fidem & Cerimonias nostras quam uos putatis neque uos tam iustos in discessione uestra, neque tam certos in dogmatibus uestris esse, quam uideri uultis.

ERRORES EX LIBRO ad Episcopum.

QUæ tibi de Baptismo et de Eucharistia obieci Teuthonice, hic non refrico, Cumque ad ea non responderis hactenus, errores ibi tuos tacite agnouisse uideri poteris. Neque hic anxie disputabo contra ea, quæ circa historias à te posita non recte habent, Qualia sunt, Quæ commemoras de Scipione Africano & Pompeio, ubi nimis obscure narras, dum non explicas, uter Africanorum (nam duo fuerunt) et quis Pompeius ille fuerit, Certe si de Gneo Pompeio, qui magni cognomen meruit, loqueris quo nullus Pompeiorum clarior fuit)

Historie.

fuit) non concordant tempora. Hunc enim
uterq; Africanorum tempore præcessit. Deinde
de quod narras Ambrosium in locum Auxen-
tij Episcopi Arriani iam nuper defuncti (ut
ais) subrogatum esse Mediolani. Oratio enim
ipsius Ambrosij testatur, nondum defunctum
fuisse Auxentium, quando ipse factus est Epis-
copus. Nam sic ait. Tu Domine Iesu uno mo-
mento mūdum redimisti, Auxentius uno mo-
mento tot populos, quod in ipso est, trucidā-
bit, alios gladio, alios sacrilegio. Meam Basilicā
petit cruento ore, sanguinolētis manibus, &c.

Item, quod scribis Athanasium, Alexandri-
num quondā Episcopum, apud Treuiros sex
continuis annis latuisse in cisterna quædam a-
quis carente. Non recte dicis, hoc enim non ap-
ud Treuiros (à quibus reuerenter exceptus
ac benigne habitus fuit, præsertim à S. Maxi-
mino Treuerorum tunc tempore Episcopo)
sed Alexandriæ factum esse testatur scriptor ui-
tæ Athanasij. Constantius namq; Imperator
Arrianus, à quo sibi metuebat Athanasius, in
Oriente tunc, nō in Occidente Imperiū tenuit.

Item quod ais Hierosolymis plerasq; syna-
gogas multarum gentium sumptibus erectas
fuisse, hinc alias Cyrenensium, alias libentinos-
rum &c. scholas esse dictas, mihi ut nouum, ita
& friuolū (pace tua dixerim) uidetur com-
mentum esse. Non enim gentiū, sed Iudæorum
doctrina in synagogis tradebat. Quod autē aliq;
Cyrenens

Ambros.
In episto-
lis lib. 5.

Diuerse
in Hierusa-
lem Syna-
gogæ.

Cyrenensium, aliarum Asianorum &c. dicebantur. Inde factum est, quod Iudaei, qui ex illis ciuitatibus & prouincijs erant oriundi, in eas synagogas ad literarum studium mittebantur, sicut hodie in uniuersitatibus Christianorum diuersarum nationum alicubi diuersa sunt Studentium Collegia. Erant enim Hierosolymis uiri religiosi ex omni natione quae sub coelo est, ut inquit Lucas. Religiosos autem uocat hic non Idolorum sed unius Dei cultores. Quod autem ais, alias Libentinorum, nescio an data opera sic dixeris, an uero Typographi factum sit errore aut incuria. Certe nostra atque etiam Erasmi translatio, non Libentinorum sed Libertinorum habet sicut & in Graeco *Λιβερτίνων* habetur. Sed haec ad rem haud ita multum faciunt. Ideo de his sufficiat te admoneri breuiter, ut inde cognoscas, te in Theologia facilius errare posse, qui in paruis & leuibus rebus, quae ad sensum patent, non semper scopum attigeris, cum tamen uidearis historijs maiorem nauasse operam quam scholae Theologorum. Quare admonendus es a sapiente ne tuque innitaris prudentiae. Quod tamen facis, dum multa aliter doces ac leges quae docet ac legit Catholica per Orbem Ecclesia. Quin immo sub Christi quoque persona non uereris alicubi loqui aliter quam locutus est ipse, Verbi gratia. Vbi Christus ait, Hoc facite in mei commemorationem. Tu sic interpretaris. Nunquam digne & utiliter manducaturi estis

Act. 2.

Act. 6.

Prou. 3.

**Falsae narrationes
sub persona Christi.**

estis
um
qui
pon
& bi
Qui
terp
aui
qui
di &
catu
qui
mur
sic fi
per h
uari
quo
tu p
Chri
cogi
V
tu au
reris
non a
nibu
autem
dider
sapien
argua
in sug

estis corpus meum & bibituri sanguinem meum nisi accedat prædicatio uerbi mei, nisi sine qui uobis fructum & utilitatē mortis meæ exponant, nihil proderit uobis hæc manducatio & bibitio, absq; Euangelij mei prædicatione. Quis te quæso constituit Consiliarium aut Interpretem Christi, æternæ sapientiæ Patris, ut ausis aut ius habeas, sub persona eius aliter loqui quam ipse locutus est Dominus? Ergo surdi & muti nunquam digne & utiliter manducaturi sunt corpus Domini? Ergo nec infirmi, qui sine prædicatione uerbi saluari uatico cōmunicant? Nō sic dicit Christus, sed tu maligne sic fingis in odium missarum priuatarum, & per hoc facis te impium diuini præcepti præuaricatore, ubi dicit. Non addetis ad uerbum quod uobis loquor, nec auferetis ex eo. Huius tu præcepti contēptor, persepe addis ad uerba Christi noua somnia tua, quæ Christus nunq̃ cogitauit.

Deut. 4.

Vbi quæso dicit Christus hæc uerba, quæ tu audacissime in persona eius dicere non ueris? Hæc docebitis, ista concionabimini, & non alia. Non eget humanis somnijs, traditionibus, & doctrinis regni mei manifestatio. Tu autem ea addis ad hæc uerba Christi. Qui crediderit, & baptizatus fuerit &c. Contra illud sapientis. Ne addas quicquam uerbis illius & arguaris inueniarisq; mendax. Addis autem in suggillationem Ceremoniarum Ecclesiæ, quæ

Proh. 30.

*Crimen
falsi.*

Apoc. 22.

quæ à Christo non sunt in scripturis expresse
traditæ. Quod si ulla tibi esset erga uerba Chri
sti religio aut timorata conscientia, nequaquã
ita illuderes ei, dum ad decipiendũ falsis expo
sitionibus populum, induis tibi personã Chris
ti loquentis, & sub ea impietatis larua usurpas
tibi multa falsitatis uerba, cõtra Ecclesiã Chris
ti, tanq̃ à Christo ipso sunt prolata. An tu hoc
leue putas esse peccatum? si Cæsaris numisma
corrumperes aut falsificares aut sub Cæsa
ris persona falsam monetam uideres, igne pas
raretur in te ultio. Christi autem, æterni Re
gis, uerba sensumq̃ impune corrumpes aut
peruerses, ac pro libitu tuo maligne addes. quæ
cunq̃ ad auertendum ab Ecclesiæ sensu popu
lum tibi commoda uisa fuerint. Certe non fas
cies perpetuo impune, Scriptum est enim. Si
quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super
illum plagas scriptas in libro isto. Hæc tibi
dixerim, Moibane, non superbe insultans,
aut tui confusionem petens, sed fraterne cor
rigens, & officiose admonens, ut à talibus des
inceps tibi temperes, ac tam grauiter in Ver
bum Dei peccare desistas, agasque de com
missis poenitentiam, & ego tuam animam
Christo lucrer, Iuxta illud Iacobi Apostoli.
Si quis ex uobis errauerit à ueritate, & con
uerterit quis eum, scire debet quoniam qui
conuersti fecerit peccatorem ab errore uia suæ.
saluas.

saluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum. *Iacob. 5.*

Quod autem Episcopum nostrum, Dominum, Prælatum & Principem meum Consensuissimum, ad longum per multa argumenta & exempla de scholis instaurandis admones, non solum non reprobō, uerumetiam laudo, & de hoc gratias tibi ago. Quamquam non arbitror necessarium fuisse, ipsum tam prolixè super hoc admoneri, qui ultro ad iuuanda literarum studia gratiosè propensum gerit animum, eique non modicum dolet, sicut & mihi pijsque & cordatis omnibus, quod per Luthericas importunitates & intemperies tam grauius prolapsæ, atque ad tantam raritatem ac paucitatem scholasticorum repente sunt redactæ scholæ, quam primum inualuit Lutherismus, adeo sane ut alicubi prorsus fuerint euacuatae.

Non negabis, credo, & hic Vratislauiæ, & in omnibus oppidis & Ciuitatibus totius Silesiæ atque etiam Lusatiæ & Misniæ, ubique satis frequens auditorium & numerosum cœtum puerorum atque adolescentium in scholis fuisse, anteq̃ euulgaretur noua Lutheri doctrina. Parentes enim si diuites erant, malebant filios suos in scholis sub timore uirgæ literis imbui & in moribus disciplinatos reddi, quam uel in plateis periculose uagari, uel domi peculantes.

Quanta olim in scholis frequentia.

petulanter (ut inquieta est ea ætas) matribus
& familiæ molestiam facere. Si autem paupes
res erant, mittebant in scholas filios suos, ut in
literis proficerent, & earum præsidio ad hono
res & opes promouerentur, unde suis postea
cognatis pauperculis opẽ ferre quotidianaq;
subsidia præstare possent. Omnes uero, tam
pauperes quam diuites, pro sua in Deum eiusq;
cultum & honorem deuotione, libenter uides
bant liberos suos interesse sacris, & honoratio
ri in Ecclesijs loco & uestitu Deum canticis &
orationibus laudare q̃ solent uulgares Laici.

*Causa rã
ritatis in
scholis.
Luth. con
tra falso
dictum sta
tum Eccle
siæ. Et ad
Nobilita
tem Ger
manicam.*

Vbi uero Lutherus cum Suermeris suis sus
piciose in tranquillum & Religiosum Reipub. &
Ecclesiæ statum irruit, in odium publicũ suis
calumnijs trahens Papam, Episcopos, Monas
chos & uniuersum Clerum, dans scelerato edi
cto nouas indulgentias omnibus, qui corpora
ra & omnem substantiam suam exponerẽt in
hoc, ut Episcoporum regimen doleatur, ut mil
læ aboleantur, ut tollatur discrimen inter Cle
ricos & Laicos, ut aboleantur scholæ publicę
tanq̃ Satanæ lupanaria. Tunc certe magna est
scholis facta ruina, Quando nouis cõstitutio
nibus publice interdicebatur pauperibus scho
lasticis & Monachis, ne mendicarent, Quando
suadebant factionis capita, ut omisso latinar
um & græcarum literarum studio, hæbrai
ce duntaxat & germanice doceretur Iuuentus.
Quando abolebantur Missę priuatę, horę Cas
nonicæ

nonic
ctoru
peru
in Ec
bantu
gelio
nistri
sua p
deban
stiani
thero
te inc
(de c
ritas
prius
stea u
uestra
spes, p
dotia
merge
tunas
Clerum
ominat
Quo
odiose
Procer
eorum
lastico
Pharæ
tes eor

tribus
pauper
ut in
hono
postea
ianag
o, tam
eiusq
uider
oratio
tici &
Laici.
uis sus
pub. &
cū suis
Monas
to edī
corpos
erēt in
ut mil
Cles
ublice
gna est
tutios
s scho
uando
atinas
ebrais
entus.
Cas
onica

nonica, horæ de Domina, Inuocationes san
ctorum, Exequiæ mortuorum. Quando cœ
perunt Missæ & Baptismus Teutonice peragi
in Ecclesijs. Quando leges & Canones reijcies
bantur, tanq̃ constitutiones humanæ Euang
elio contrariæ. Quando prædicatores & mi
nistri altaris turpeducebant in clericali habitu
sua peragere officia. Quando externum explo
debatur sacerdotiū, & omnes promiscue Chri
stiani, quicūq̃ baptizati essent, dicebātur à Lu
thero Papæ, Episcopi & sacerdotes. Tunc cer
te incidit in scholas publica & miseranda ista
(de qua sero quereris Moibane) calamitas, ras
ritas & desolatio. Inde enim factum est, ut ubi
prius D C. aut D CC fuerant scholares, pos
stea uix LX. aut LXX reperirentur. Nā per
uestras intemperies præcidebatur pauperibus
spes, parentibus quidem promouendi ad sacer
dotia aut ad Monachatum filios, filijs uero es
mergendi ad ubiores per literarū studia for
tunas aut honores. Cum uiderent uniuersum
Clerum per uos factum plebi opprobriū abs
ominationemq̃ & odium publicum.

Quod autem inuidiam huius malī conijcis
odiose in Episcopos, Canonicos, Abbates &
Proceres (ut ais) Ecclesiarum, quod ad Ianuas
eorum iacentē Lazarū, hoc est Pauperes scho
lasticos eiulantes, nemo audiat, eo quod diuitis
Pharaonis induratum sit cor, neq̃ tangat men
tes eorū ullus diuini Iudicii timor aut horror.

C

Iniquiss

Lut. in li.
ad nobili
tatem Ger
manicam,
& in lib.
de abro
gā. missa,
& cet.

Calumnia
de Laza
ro paupe
re.

*Alienatio
rerum Ec
clesiastica
rum.*

Iniquissime profecto pariter ac malignissime calumniaris, culpam in eos transfundens alie-
nam, atq; adeo tuam ipsius propriā. Tua enim
maxime atq; complicum tuorum, qui Lutheri
funestam doctrinam in hanc Ciuitatem inue-
xistis, incitatione atq; autoritate factum est, ut
nō liceat nūc, ut antea & antiquitus apud Mas-
iores uestros, pauperibus scholasticis, ad lanus-
as diuitum pro panibus cantare aut eiulari,
aut stipem ab eis pro necessitatibus suis pete-
re. Effecistis quidem importunis concionibus
uestris, ut nō pauca desolata & despoliata sint
templa & monasteria, atque etiam in parochijs
uestris altaria. Sed dic mihi quæso, quotnam
scholastici pauperes ex illorum bonis censu-
busque & annuis prouentibus (quos in hono-
rem & laudem Dei fundauerunt pij Reges
Principesque & Episcopi alijque religiosi ho-
mines) nunc alantur in studijs siue publice si-
ue priuarim. Satis autem constat, antea ex hu-
iusmodi bonis, dum in manibus essent Prela-
torum, & sacerdotum, permultos alimenta &
quotidianam stipem inde percepisse scholastis-
cos egenos.

Neq; inficiari iuste poteris, adhuc hodie
multo plures hic ali scholasticos pauperes apud
Ecclesias nostras, Cathedralem S. Iohannis &
Collegiatam S. Crucis per Eleemosynas Cano-
nicorum aliorumq; sacerdotum, q̃ aluntur as-
pud uniūersas parochias uestras, ubi tamē lon-
ge opus

geopulentiores reperiuntur Ciues q̄ sunt Ca-
nonici & Vicarij nostrarum hic Ecclesiarum.
Quod aut̄ tā multi hodie nō sunt scholastici, q̄
fuerunt olim, Lutherica facit barbaries, quę u-
bi prædominatur, ui ac libidine, contemptis le-
gibus tam diuinis q̄ humanis, omnia tētat, as-
git, usurpat. Non ignoras, credo. Prælato hu-
ius Cathedralis Ecclesiæ, quem scholasticum
uulgo dicimus, antiquo iure consuetudineque
competere, ut potestatem habeat instituendi ac
destituendi cūctos huius Ciuitatis scholarum
Rectores. Vides autem nunc ius istud ei ereptū
esse uestris in parochijs. Quare hæc de pauperi-
bus alendis scholasticis & de scholis instauran-
dis querela tua, iniustissime aduersum nos pro-
ponitur, cū non in nobis sed in uobis maxime
ista hæreat tantæ raritatis & desolatiōis culpa.

*Ius schola-
stici.*

Cæterum q̄ Episcopo nostro multa laudū
præconia tribuis, lubentissime nimirū audio, et
eas in illo reuerenter agnosco. Miror tamē, quā-
tu cōscientia sic scribas. Quandoquidem re ac
factis longe aliter agis ac sentis quam præten-
dis hic uerbis. Etenim sic ais ad eum. Elegerūt
quidē te, diuina (q̄ certe & cōstanter credimus)
prouidentia Procures Ecclesiæ Vratislauen-
sis, ut munus hoc sacrosanctū obires. Largiti sunt
illi tibi honores & dignitatē omnium splendis-
sissimam, propter eximia dona Dei quæ iam
pridem in T. C. emicuerunt, ac spem opti-
mam fecerunt Ecclesiæ. Verum successus &
C 2 *foelicitas*

*Præconia
Episcopi
rite electi.*

foelicitatem administrandi recte & fideliter Ecclesiam Christi, largiri non potuerunt, sunt enim hæc in Dei manu. Electione Canonica ad fastigium honorum euectus es. At ut sis Episcopus, ac plane talis pastor patriæ tuæ hoc tam periculoso tempore, qualem hæc functio requirit, diuino successu opus est. Et infra. De animo (inquis) tuo qualis sit, & quomodo erga Deum & errantes oues affectus sit, nemo est qui ambigat. Est is ornatus pulcherrimis donis sapientiæ & eruditionis. Vnde & pietatis studium ac ornamenta tibi Deum nunquam negaturum pijs hominibus persuasum est. Et rursus, In hoc (inquis) scripta est à me hæc gratulatio, ut publice testarer, te diuinitus ad cœlestem hanc prouinciã uocatum esse. Ignorant enim plerique, quanti facienda sit uocatio tua, & quantopere dignitas officij tui sit suspicienda, &c.

Quod si reuera credis, & ex animo affirmas. Episcopum hunc nostrum diuina prouidentia electum esse à nobis Canonicis (quos hic Ecclesiæ Vratislaviensis Proceres uocas) propter eximia Dona Dei quæ in eius Celsitudine emicuerunt. Certe nullo iure potes eam tuam subtrahere obedientiam. In Christi enim Ecclesia, ab Apostolis usque, semper ius fuit Episcopis, rite & Canonice electis, per omnem Diocesim suam unicuique, uisitare Parochiales Ecclesias, examinare parochos, prohibere

Ius Episcopi.

hibere damnatas prædicari hæreses, inspicere
Ecclesiarum ornamenta, sacra uasa, sacras uestes,
ritus & Cerimonias, Clericorum uitam, Laicorum
scandala, ut iuxta Pauli doctrinam omnia honeste &
secundum ordinem fiant. 1. Cor. 14.
Hoc diuinum & antiquum Ius, nouis & im-
portunis concionibus tuis tuorumq; complis
cum, Episcopo huic nostro (quem ipsemet di-
uina prouidentia Canonice electum, & diuini-
tatis ad cœlestem hanc functionem suam uoca-
tum esse non dubitas, ut asseris) In hac sua
Ciuitate Vratislauenſi creptum est, mera ui-
ac temeritate, nulla lege aut ratione. Quod si
id neges, proba quæſo tuam ergo illum obedi-
entiam opere & ueritate, & ego libenter pas-
tiar, me aduersum te mendacij argui, culpamq;
hanc ultro agnoscam, humiliterq; à te depræca-
bor. Si autem in rebellionem hac perstiteris, sicut
huc usq; per non paucos annos perpetuo fecis-
ti. Tuam ego conscientiam ex proprijs uerbis
tuis damnatam pronunciare nō uerebor. Idq;
facere possum plusq; Decē sententijs tuis, quas
supra de autoritate & dignitate Episcoporum
ex tuo ipsius libro recitauī. Vt iure tibi dicere
queat Episcopus noster, cui ordinaria in te &
me atq; adeo in uniuersum suæ Dioceseos Cle-
rum cōpetit Iurisdictio, ex uero (non Lutheris-
co) Christi Euāgelio, Ex ore tuo te iudico ser-
ue nequam, & ex Pauli sententia te à pñs & Ca-
tholicis deuitandū esse pronūciare poterit, quia Luc. 19.

C 3 subuersus

Inobedien-
tia erga
Episcopū.

subuersus sis & proprio iudicio condemnatus.
Hæc tamen non exprobrantis aut Iniurantis
sed admonentis & animæ tuæ salutem desyde
rantis animo à me dicta sint, ut cogites tecum
in cōscientia tua, q̃ periculosum sit animæ tuæ,
sic inobedientem esse tuo Episcopo, quem non
dubitas diuinitus electum esse. Nosti em̃ illud
Apostoli. Qui potestati resistit, Dei ordinatio
ni resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damna
tionem acquirunt.

Quamuis aut̃ de ingenio & eruditione tecū
contendere nolim, sed facile in ijs tibi cesserim
ultro, puto tamen te iure admoneri posse obis
ter de quibusdam scripturæ locis, quos parum
commode ad genuinum sensum tractare uide
ris. Verbi gratia. Ad semen (inquis) mulieris
pertinet omnis posteritas Caini, Esau, Ismae
lis, Saulis, Achabi, Herodis, Caiphæ, Neronis.
Quales & hodie sunt omnes contemptores uer
bi & irrisores Euangelij Christi. Ego Moiba
ne etsi neque doctus neque ingeniosus uideri
uolo, sed cuilibet, qui de ijs gloriatur & pal
mam quærit, facile cedo. Multa tamen hic in
te desydero. Primum quod curiosa nouatio
ne mutas & corrumpis ipsum textum diuinæ
scripturæ, quod certe non leue peccatum esse
puto. Verba quippe Dei ad serpentem sic hab
ent. Inimicitias ponam inter te & mulierem,
& semen tuum & semen illius, Ipsa conteret ca
put tuum, & tu insidiaberis calcaneo eius. Tu
autem

Falsa &
inepta tra
ctatio uer
bi Dei.

Gen. 3.

autem sic ais. His uerbis uehementi insultatio-
ne quadam alloquitur serpentem Dominus,
Semen mulieris ueneno afflabit caput tuum,
& tu afflabis ueneno calcaneum eius. Vbi
quæso uidisti aut legisti unquam, à semine mu-
lieris (quod utique homo est) ueneno affla-
ri caput serpentis? & quid hoc noceret ser-
penti qui natura uenenosus est? Non solum
igitur iniuste, sed etiam inepte & absurde uer-
ba Dei hoc in loco peruertis. Non negaues-
rim tamen, hæc uerba Dei de semine quoque
mulieris recte intelligi iuxta Hebraicā ueritatē,
licet translatio nostra ea ad mulierē referat.

Secundo, quod cōfundis indiscrete sensum,
dum ad semem mulieris pertinere dicis homi-
nes pessimos, Cain, Esau, &c. quos tamen
mox Satanæ posteritatē ipse uocas, dum sub-
iungis. Contra hanc Satanæ posteritatem ex-
citantur Episcopi. Dic quæso, Eadem ne poste-
ritas est Mulieris & Satanæ? Cum autem tu ip-
se hic dicas, hanc Dei promissionem de semine
mulieris esse omnium primam, adeoque fons
tem & originem omnium promissionum, mi-
ror, qua fronte aut mente dicas ad semen mu-
lieris pertinere homines pessimos. Cum pro-
missio sit de bonis, sicut e contra comminatio
de malis.

Tertio, quod ipsemet cōtrarius circa hoc tibi ex-
istis, et quidem bis, primum sane mox in eodem
loco, ubi eos, quos ad semen mulieris pertinere

dixeras, Satanæ posteritatem uocas, Deinde
post aliquot paginas, ubi sic loq̃ris ad nostrū
Episcopū. Tu ergo Ch̃i es ciuitas munita, mu-
rus æneus, & columna ferrea, ut ne minimū cæ-
das his malis, quæ hodie in tuam grassantur Ec-
clesiam. Tu conteres uastatores ouilis tui, con-
temptores scilicet uerbi, sacramentorum, matri-
monij, atq; ipsos raptores & fures Ecclesiasticos.
Id nihil dubitamus te effecturū, fortunans
te semine mulieris tuos sanctissimos conatus.
Quod hic dicis, rogo, semen mulieris? nunq̃d
Cain, Achab, Caiphā aut Neronem? nō cer-
te sed Christum. Rectius quoq; dicis hic. Tu
conteres, q̃ supra. Tu ueneno afflabis, Afflare
enim ueneno non est bonū, ideo ad promissio-
nem non pertinet. Et tantum de hoc loco scri-
pturæ. Reliquos breuitatis gratia omitto. Mi-
hi enim satis est hic, ostenderetibi, quod & tu
homo sis & labi possis, ne superbe alios perpes-
tuo contemnas, & dicta tua pro oraculis habe-
ri uelis.

ERRORES EX LI- bro ad Suffraganeum.

ERant quidem adhuc plura in tua ad Epis-
copum nostrum Epistola gratulatoria,
quæ iuste rephendi queāt, Qualia, exem-
plicaus

pli causa, sunt hæc. Pelagij pestilens dogma Innocentius Romanus Episcopus non admodum improbare uidebatur. Item. Huc referenda sunt quoque Christi uerba, quibus exequantur omnes discipuli in ministerij dignitate. Item. Ut intelligant, non alterius cuiuspiam hominis aut Diui, uulnera, passionem & mortem esse predictam in Ecclesia &c. Sed breuis esse cupio, ideo prudens sciscipulus multa pretereo, de quibus haud iniuste poscere possim à te rationem fidei tuæ, præsertim in ijs quæ ad R. P. suffraganeum nostrum scripsisti, Vbi magna uideris fellis amaritudine & uerborum atroci acerbitate, in Catholice Ecclesie ritus & Cerimonias antiquas inuehi. Vnde gloriam tibi quærere existimaris, Contra quam Regius exclamat propheta, dicens. Quid gloriaris in malicia, qui potens es in iniquitate?

Psal. 51.

Sed uana est, crede mihi, ea gloria, & ingenio tuo indigna. Hunc enim Cerimoniarum contemptum atque insectationem, non tu primus protulisti, sed iam olim longe ante te Lutherus, & tuum protulerunt eam barbari hæretici Albigenses in Hispania, Vualdenses in Gallia, Dulcinistæ in Italia, Taboritæ & Hussite in Bohemia, & Vuiclephitæ in Anglia, Verum tamen non habuerunt illi, sicut habetis uos noui Ceremoniarum antiquarum hostes, eloquentiæ fucum & styli elegantiam linguarumque peritiam. Quare non potuerunt barbaricam suam

Vana gloria.

Apoc. 12.

Matt. 16.

Vana de
ministerio
Parachia
li Iactan
tia.

superbiam tam longe per multas regiones disseminare, quod potestis uos, per nouum Germaniam, post illorum hereses, inuentum, Typographiam inquam artificium, quo facillime atque citissime in orbem dispergere uobis licet, quaecumque serpens antiquus uobis contra antiquos Ecclesiarum suggerit, Neque tamen preualebitis tandem, Quoniam mulier, quam in reuelatione sua uidit Iohannes Apostolus & Euangelista sole amictam, lunamque sub pedibus eius, conteret caput uestrum, sicut iam pridem uictrix contriuit Albigensum & aliorum patrum & auorum uestrorum capita, quantum uis uos maligne eius calcaneo insidiamini. Quia portae inferi non preualebunt aduersus eam finaliter, etiam si ad tempus aduersus eam preualere uideantur, dum fugit in solitudinem mulier illa.

Ut autem ordinate & distincte tibi ante oculos ponam errores & iniquitates tuas, quas ea in epistola ad suffraganeum nostrum scripsisti, per capita quaedam mihi procedendum esse uideo. Quorum primum erit de offensione, secundum de Ceremoniis, Tertiū de officio Abbatis, Quartum de officio suffraganei, Verum tamen priusquam ea attigero, de tuo mihi prefandum erit ministerio, quod tibi ab Episcopo quondam Vratislauensi, Iacobo, felicis ac laudatæ memoriarum, proximo huius nostri Episcopi prædecessore, iniunctum fuisse gloriaris. Scis (inquis) mihi, quamuis indigno, incumbere minus de-

cendi

cendi
iustici
moria
perim
Christ
quæso
rato,
rochi
storal
turæ
Si Pa
huc E
calem
clesia
nouit
M. D
sti, q
tholis
ne Cu
prete
tui, au
gelij in
nūq; p
bene c
sunt,
abeo
Paro
(ut u
Ordi
missi

endi Euangelij, quo palā damnantur humane
iusticie & expiationes. Et infra. Nondū ē me-
moria (ais) mea excidit, quid in mandatis acce-
perim olim ab optimo Præfule Iacobo, nūc in
Christo dormiente &c. Sed dic mihi Moibane,
quæso, quonam iure incumbat tibi, Laico uxo-
rato, munus docendi Euangelij aut regendi Pa-
rochiale Ecclesiam, atq; fungendi officio pas-
torali? Quo id facis exemplo patrū? qua scrip-
turæ autoritate? qua Ecclesiæ consuetudine?
Si Paulo Apostolo satis erat, in primordio ad
huc Ecclesiæ, contra contentiosos dicere, Nos
talem consuetudinem non habemus neq; Ec-
clesia Dei, Quanto iustius nobis aduersum hāc
nouitatem tuam satis esse debet, tibi dicere, In
M. D. annis non est auditum in Ecclesia Chris-
sti, q; Laicus uxoratus ab ullo Episcopo Cas-
tholico prefectus sit absq; legitima ordinatio-
ne Cure pastorali, & prædicandi officio. At
prætaxis Episcopi Iacobi, pie in Domino mor-
tui, autoritatē, q; ille tibi munus docendi Euā-
gelij imposuerit, Sed hæc cōfictę ficus folia uas
nūq; perizoma, nuditatē pudendorū tuorū nō
bene operiūt. Sciūt. n. omnes, qui adhuc super-
sunt, illius Episcopi Consilarij, qua tu fraude
ab eo impetraueris, & qua ille conditione tibi
Parochialis Ecclesię S. Elizabeth inuestituram
(ut uocāt) cōcesserit, Promiseras. n. ei, te sacros
Ordines legitime suscepturū esse, Vt autē pro-
missi huius reus non uidereris, accessisti ad eius
suffrag

1 Cor. 11

Fraudulē
tia ordinā
petitio.

suffraganeum, in Domino iam pridem defunctū, & superbe petijisti ab eo, ut omnes sacros Ordines mox uno actu uno eodemq; die tibi conferret, probe sciens, id ei non licere, Vbi ergo id facere is recusauit, tu parochiam nihilo minus inuasisti, et ducta uxore Episcopo medium digitum ostendisti. Huius rei memoriam tibi non refricarem, nisi in suspensionem Lutherismi traheres scripto tuo illum Episcopū, Cū tamen ille sic permanferit in finem usq; obediens Catholicæ Ecclesiæ filius, ut in uniuersa diuisione sua nullum sustinere uoluerit parochum aut prædicatorem Lutheranum, licet circum circa Lutherizarent omnes fere uicini eius. Tu autem fraude, contra uoluntatem eius, in parochia semel occupata permāsisisti, sicut adhuc permanes, contra omnes sanctorum patrum Canonones. Id non iniuriōse sed officioſe tibi dixerim, ut & à suspensione iniqua uindictur defuncti Episcopi nomen, & tu ab illicito ausu desistas agasq; poenitentiam. Essent quidem & alia non pauca uerba tua, quæ hic interſeris, reprehendenda, sed nō ſinit breuitas, quam intendo, me ſigillatim ad omnia exactius reſpōdere. Ad Capita itaq; libri tui feſtino.

DE OFFENSIO.

ne.

Putas

P
confe
autem
contr
cione
tinus
bus a
Deo
ubi
cora
rum
Eccle
natu
niam
& qu
Ru
uinat
carie
lex ira
absq
rum in
tanæ
bus el
adiun
ſunt
turali
& nat
& exe
us hun

PVras R. D. suffraganeum iniuste offensum esse concione tua, qua Ceremoniam consecrandarum palmarum perstrinxisti. Is autem uere Catholicus non esset, si tam impia contra Catholicæ Ecclesiæ ritum antiquum concione tua non foret offensus, Sed obijcis protinus ac dicis, An his nos offendi patiemur, quibus animos nostros et conscientias nostras coram Deo emendari oportuit? Sed audi Moibane, ubi nam legisti conscientias nostras emendari coram Deo abiectione aut abolitione receptorum & antiquitus approbatorum Catholicæ Ecclesiæ rituum? Non emendatur sed inquitur graui peccato conscientia tali ausu. Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere.

1. Reg. 15

Rursum obijcis, Nunquam posse legem diuinam absque nostræ naturæ offensione predicari exerceri. Ideo diserte dixerit Apostolus, lex iram operatur, quia Deum nostra natura absque sui offensione non audiat. Hæc uerborum inuolucra, quid aliud quæso sunt quam Satanæ retia ad capiendas fidelium animas, quibus eliciat eas, ut dimissa Ecclesia schismati se adiungant & per hoc in æternum pereant? Non sunt res inter se contrariæ lex diuina & lex naturalis, nec contraria sibi inuicem sunt Deus & natura humana, lex enim naturalis effectus & exemplum est legis diuinæ & æternæ, & Deus humanæ naturæ auctor est, quam ad imaginem &

Calumniā
in naturā
humanā.

v. Cor. 14.
Infructuo
sa predica
tio.

Matth. 11

ne & similitudinem suam creauit, Quomodo
ergo dicis, Deum & legem diuinam non posse
absq; naturæ nostræ offensione audiri? Credo
itaq; te legis diuinæ aut Euangelij uerum gustum
nunquam habuisse, quam diu Luthero
adhesisti, quia per schisma cui te mancipasti, spi
ritum Dei amisisti, Non enim in schismate ha
bitat spiritus Dei, quia non est dissensionis De
us sed pacis, ut ait Apostolus. Recte igitur tu
ipse dixisti in Epistola tua ad Episcopum, absq;
q; spiritu Dei Euangelium efficaciter prædi
cari non posse. Vnde fit, ut ex tot prædicationi
bus uestris nullus uitæ fructus cernat in popu
lo, nemo namq; inde emendatur, omnes per se
ctæ uestre doctrinā deteriores facti sunt, Quia
spiritum Dei non habetis, per quem efficaciter
possit Euangelium prædicari, quod utiq; char
ritatem & spiritum Dei habentibus bonum
nuncium & dulce refrigerium est, ad quod in
uitans Dominus, ait, uenite ad me omnes qui
laboratis & onerati estis & ego reficiam uos,
Iugum enim meum suauē est & onus meum le
ue. Vos ergo, qui per schisma à charitate exci
distis, non potestis cum psalmista per spiritum
Dei uere dicere. Quam dulcia faucibus meis
eloquia tua Domine super mel ori meo.

Verbum autem Apostoli, lex iram opera
tur, longe alium habet sensum quam tu præ
tendis, sicut ipsemet prolixè declarat in sua ad
Romanos epistola, Quod si ædificare potius
quam

qua
tuis
res. l
nost
resci
inter
in m
R. L
qd
men
clesi
mul
geli
hec
phe
rū s
pñ h
eran
offen
q; C
colum
Ad
sto, P
alios
com
sum
ris. C
cula
qual
uāge

quam scandalizare uelis scriptis & sermonibus
tuis, non ita confuse et uniuersaliter pronuncia
res. Nunq̃ posse legem diuinam absq̃ naturæ
nostræ offensione predicari, sed distincte dices
rescū Apostolo, Cōdelector legi Dei secundū
interiorem hominem, uideo autem aliam legē
in mēbris meis &c. Quod igitur sermone tuo
R.D. suffraganeus offensus fuit, nō inde accidit
q̃ displicuerit ei lex diuina, sed q̃ displicuit ei, et
merito quidē, impia & heretica tua contra Ec
clesiæ ritus antiquos doctrina, quā falsissime si
mul & impudentissimē legem diuinā et Euan
geliū dicis. Quare intolerabilis est superbia
hec tua, qua te prolixē cōfers sanctissimis pro
phetis Samueli, Heli, Hieremie et Amos, Quo
rū sermonibus uere diuinis offensi fuerunt im
pij homines & Idololatæ, qui Deo rebelles
erant, Tuis autem sermonibus ac libris non
offenduntur impij & hæretici, sed religiosi atq̃
Catholici homines, qui Deum uiuum uere
colunt.

Adhuc uero intolerabilis est, quod te, Chris
sto, Paulo & Stephano, suffraganeum uero &
alios Catholicos impijs ludæis & gentilibus
comparare non uereris, Et interim uerba et sen
sum quoq̃ Christi et Stephani maligne peruer
tis. Certe Christi doming et Dey noster in sc
cula benedictus, pernūciauit uehaderisq̃ urbes
quasdā Galilee, nō ob id sane, q̃ p̃dicatione E
uangelij uehemēter fuerint offensē, sicut tu dicis,
sed q̃

Ro. 7.

Superba
cōperatio

Matth. 23

Oportet sed quod audientes Euangelium & uidētes uir
nos non so tutes & signa eius, non egerunt poenitentiam,
lum audi- Quemadmodum solent hodie Lutherani tui,
re uerbū qui Euangelium audiunt & poenitentiam non
Dei sed et agunt. Surgent igitur uiri Niniuitæ in iudicio
facere. cum generatione ista, & condemnabunt eam,
1b. 12. quia poenitentiam egerunt in predicatione

Luc. 11. Ionæ. Non enim satis est libenter audire uer-

Matth. 7. bum Dei, sed oportet secundum illud facere,
Mar. 6. Beati (inquit Dominus) qui audiunt uerbum

Dei & custodiunt illud, Omnis enim qui audit

uerba mea, & non facit ea, similis est uiro stulto

qui ædificauit domum suam super harenam.

1b. 12. Qualis nimirum stultus fuit Herodes quoque

Rex, qui Iohannem baptistam libenter quidē

audiebat, sed poenitentiā de incestu agere neg-

Matt. 27. ligebat. Ideo non profuit ei, uerbum poenitē-

tiae ex ore Iohannis auditum. Multa itē turba

Iesum libetē audiebat (ut ait Marcus) quoniā

uero poenitentiam non agebat, ausa est postea

aduersus eum clamare, Crucifige Crucifige eū,

Item Sanguis eius super nos & super filios no-

stros.

Calumnia Stephanus præterea, Protomartyr ille sanctis-

in S. Ste- simus, nequaquam detestatus est publice (sicut

phanum. tu calumniose & blasphemē aduersus eum dis-

Ast. 7. cis) templum & cultum Dei externum in lege

Aug. lib. præscriptum, Sed arguit potius Iudeos, quod

10. de ci- acceperant legem in dispositione (seu in edictis

uitate dei ut Augustinus legit) angelorum & nō custo-

6. 17 dierint

dierint eam, Neq; audierint Moysen, qui dixit Deut. 18.
filijs Israel, Prophetam suscitabit uobis Deus
de fratribus uestris, tanq; me ipsum audietis,
Qui & accepit uerba uitæ dare uobis. Cæterū Act. 6.
falsi testes contra Stephanum dicebant, Homo
iste non cessat loqui uerba aduersus locum san-
ctum & legem, Ergo & tu, o Moibane, falsus
es contra Stephanum testis, quod publice dete-
statur sit templum & cultum Dei externum in
lege præscriptum, hoc enim non fecit Stepha-
nus, neq; Christus ipse neq; Paulus aut ullus
Apostolorum.

Christus arguens Phariseos et scribas, quod Obserua-
dicebant, Quicumq; iurauerit per templum, ni- tio rituum
hil est, qui autem iurauerit in auro templi, debi- legis tem-
tor est, Stulti (inquit) & cæci. Quid enim ma- pore Apo-
ius est, aurum, an templum quod sanctificat au- stolorum.
rum, Dixit item. Non ueni soluere legem sed Matth. 23
adimplere. Et Paulus, mox ut Romam uenit
conuocatis primis Iudeorum dixit ad eos. Ib. 5.
Ego uiri fratres nihil aduersus plebem faciens
aut morem paternum, uinctus ab Hierosoly- Act. 28.
mis traditus sum in manus Romanorum. Ad Ib. 21.
quem & Iacobus Hierosolymorum Episco-
pus dixit. Vides frater quot milia sunt in Iu-
dæis qui crediderunt, & omnes æmulatores
sunt legis, Hoc ergo fac quod tibi dicimus.
Sunt nobis uiri Quatuor habentes uotum su-
per se, his assumptis sanctifica tecum illis, &
impende in illis ut radant capita, & scient om-
nes

nes quia quæ de te audierunt falsa sunt, sed ambulas & ipse custodiens legem. Licuit igitur eo tempore fidelibus ex Iudæis legem & externum Dei cultum in lege præscriptum custodire, Quare iniqua est tua Moibane in Stephanum calumnia.

DE CEREMONIIS & ritibus Ecclesiasticis.

Sophisticus
apparatus.

Magnis quidem uerborum ampullis & turgenti apparatu sophisticæ argumentationis præsumis aduersus Ceremonias nostras agere, tanquæ omnia sint, quæ profers, cælestia oracula, Ideoque superbissime simul & impudentissime dicis Domino suffraganeo, Si offensus es, non mihi offensus es sed domino nostro Iesu Christo, Sed Deo bene iuuante ostendā tibi manifeste, quæ ineptū te hic geras Sophisticā, & quæ uanæ & inanes sint argutarum tuarū uires, Principio (inquis) spectandum est, ut locuturi de Ceremoniis & ritibus Ecclesiasticis, oculos nostros perpetuo in Dei uerbum defigamus, In quo tanquæ in speculo certissima ueritatis & uoluntatis diuinæ imago nobis elucebit. Hūc scopū si nobis proposuerimus, nunquæ errabimus &c. Hac prefatione niteris lectorem in tua admirationem rapere, ut uerbi Dei prætextu effascinetur, putet te nihil aliud quæ uerbum Dei

Dei p
cum, q
nitur
quas
muri
narum
Israel
stri u
coram
cet cu
ctoru
Chri
uinac
terra
mus,
tradit
bane,
nedic
barum
forū, q
impur
lolatria
operat
cōsecra
mones
oratio
cas res
monib
Per Cl
cōtra C

Dei proponere. Deinde unū ex Euangelio lo-
cum, tanq̃ arietem fortissimū, adducis, cuius so-
nitu mox omnes ruant Ceremoniæ nostræ,
quas tu reijcis, haud secus atq̃ corruerūt olim
muri urbis Hiericho ad sonitum septem bucci-
narum, quibus clangebant sacerdotes filiorum
Israel. Ais ergo. Sunt. n. hæc saluatoris no-
stri uerba. Qui me et meos sermones erubuerit
coram hominibus, hunc filius hominis erubescet
cum uenerit in maiestate sua & patris & san-
ctorum angelorum, Hoc (inquis) edictum est
Christi omniū augustissimum & uere regiū, di-
uinaq̃ non humana autoritate in totum orbē
terrarum promulgatum. Huic edicto si pare-
mus, quanti quæso faciemus omniū hominū
traditiones & cōstitutiones? Hic te rogo Moi-
sæ, Quid hæc uerba Christi faciūt contra be-
nedictiones & cōsecrationes Aquæ, Salis, her-
barum, Cereorū, templorū, altariū, uestiū & ua-
sorū, quibus in cultu Dei utimur? Quas tu ore
impuro audes dicere Ceremonias impias, Idol-
olatriæ spectacula, umbras & spectra inania,
operationes Satanæ &c. Nūquid in earū rerū
cōsecratione & usu erubescimus Christū & ser-
mones eius? Nequaquam. In omnibus enim
orationibus & benedictionibus nostris, quibꝫ
eas res cōsecramꝫ, uenerabiliter utimur noīe ser-
monibꝫ Christi, quas et cōcludendo dicimꝫ.
Per Christū dominū nostrū, Nihil prorsꝫ itaq̃
cōtra Cerimōias nr̃as facit iste locus Euāgelij.

Iosue. 6.

Luc. 9.

Verba
Christi
male con-
tra Cere-
monias no-
stras de-
torta.

Verba se-
ditiosa.

Matth. 22

Ro. 13.

1. Pet. 2.

Ro. 1.

1. Cor. 1.

Quo tamen tu superbissime pariter ac seditiosissime turgēs ais, Huic edicto si paremus, quāti quāso faciemus omnium hominū traditiones & constitutiones? Sic olim in sua Babylosne loquens Lutherus (Nihil esse remediū, nisi ut extinctis semel omnibus omnium hominum legibus, secundum solum Euangelium omnia regeretur) miseros agricolas in tumultus, & Nobiles quosdam in rebellionem concitauit. At uerba Christi hoc non habent, Nec unquam intendit Christus aut Paulus aut ullus Apostolorum, hominum constitutiones aut leges approbatas abrogare, Iussit Christus dare Cæsari quod Cæsaris est, Iussit Paulus, ut omnis anima sublimioribus subdita sit potestatibus, Iussit Petrus, ut subiecti simus omni humane creature propter Deum &c. Hic ergo locus Euangelij, Qui me & meos sermones erubuerit, longe alium habet sensum, quam tu fingis, uerum eius sensum explicauerunt re & opere atque fortibus factis apostoli et Martyres, qui pro nomine Christi ac propter confessionem illius uerumque Euangelium eius, et mortem et omnia tormetorum genera perpassi sunt, in quo sane sensu et Paulus ait ad Romanos. Non enim erubescio Euangelium, Et ad Corinthios. Quoniam et Iudei signa petunt, et Greci sapientiam querunt. Nos autem predicamus Christum Crucifixum, Iudeis qui de scandalum, gentibus autem stultitiam. De quo Christus ipse ait. Quoniam uas electionis est mihi istud, ut portet nomen meum coram gentibus & regibus & fili-

& fil-
citare
ro dicit
Apo-
a sang-
fers
qui c
quill
in Ec-
tra C
nam
bene
que p
tur, u
retine
nihil
At
dicato
nis pe
fit, trib
tionib
sti glor
dicis.
ne quo
Episto
dam e
lis don
datur p
fiducia
torum

seditiones
is, quas
traditiones
Babyloniorum
dij, nisi
minum
omnia re
, & No
uit. At
q; inten
stolorum,
patas ab
d Celas
blimiof
trus, ut
propter
mi me &
bet sen
icuerunt
et Mar
confes
et om
quo fas
n. eru
i et Ius
r. Nos
is quis
o Chri
ihi iste,
egibus
& fi

& filijs Israel. Quamuis uero proluxa nugae
citare, de uerbo Dei rhetoriceris, non tamen ra
ro tibi ipsi contrariū te facis, Ex decreto enim
Apostolorum, ut fideles ex gentibus abstinerent
à sanguine & Idolothyto, generalem hanc in
fers regulam. Siqui tales (inquis) ritus sunt,
qui causam huiusmodi habent charitatis, tran
quillitatis & disciplinæ rudium, hi retinēdi sunt
in Ecclesia, nam nihil inest eis contumeliæ con
tra Christi uerbum, Dic autem Moibane, quid
nam contumeliæ contra Christi uerbum inest
benedictionibus salis, aquæ & aliarum rerum,
quæ per uerbum Dei & orationem sanctifican
tur, ut ait Apostolus. Tuo igitur etiam iudicio *1. Tim. 4.*
retinendi sunt huiusmodi ritus in Ecclesia, quia
nihil inest eis contumeliæ contra Christi uerbū.
At dicis nos abiecto Dei uerbo, eoq; nō præ
dicato nec audito, fiduciam salutis & remissio
nis peccatorum, quæ soli Christo adscribenda
sit, tribuere operibus, meritis, sectis & expiatio
tionibus, quas homines, ut obscurarent Chris
ti gloriam, Ecclesiæ obtruserint. Sed calumniā
dicis. Vbi enim abiicimus uerbum Dei? non
ne quotidie adhuc inter Missarū solēnia legitur
Epistola, legitur Euāgeliū, leguntur uersus qui
dam ex psalmis & prophetis? Nonne singu
lis dominicis & festis diebus prædicatur & au
ditur publice in Ecclesijs nostris Euāgelium?
fiduciam præterea salutis & remissionis pecca
torum nō tribuimus externis Ceremonijs, sed
D 3 sacramen

*Calūnie
in Catho
licos.*

sacramentis potius Baptismi & Poenitentiae,
 idq; per uirtutē & meritum passionis Christi,
 Nec querimus per Ceremonias huiusmodi ius-
 tificari, probe scientes, q; meli9 sūt Deoq; ac-
 ceptiores sint, dū sūt à iustificatis q̃ à iustificā-
 dis, à bonis q̃ à malis, Quēadmodū constat ex
Gen. 4. eo, q; Domin9 ad Abel poti9 & ad ei9 mune-
 ra respexit q̃ ad Cain et ei9 munera. Et p̃ *Esa. 1.*
 am satis aperte rēñcit De9 Ceremonias peccā-
 torū, dicēs. Ne offeratis ultra sacrificiū frustra,
Matth. 5. Incensum abominatio est mihi &c. Ipse quoq;
 doming iubet pri9 recōciliari fratri ante q̃ offe-
 ra ad altare mung. Tua autē distinctio de Cer-
 monijs Adiaphoris seu indefferētib9 et alijs
Mala di cū uerbo Dei pugnātib9, ut noua est et recens à
stinctio de lutheri secta excogitata, ita et superuacanea est
Ceremo = atq; pr̃sus inutilis, Nullē. n. sunt in Ecclesia Ca-
nij. tholica Ceremonie approbate, quę cum uerbo
 Dei pugnēt, Nec tu poteris cōtrariū unq; pro-
 bare. Quas autē Adiaphoras dicis (Quales sunt
 inquis, feriē quēdā et dies pro uerbo audiēdo à
 patrib9 instituti, Itē ieiunia, uestitus Ecclesiasti-
 ci, statē horē in quib9 sūt coetus piorū) pessis-
 me describis, dum doces, ut solūmodo propter
 politicū aliquē finem fiant, unde rudiores di-
 scāt audire uerbū, sacramentis uti, & publicam
 tranquillitatem seruare, sed non obligent con-
 scientiam, neq; sint cultus Dei, Hęc autem tua
 sententia maxime repugnat proprio & prin-
 cipali fini Cerimoniarum, quia omnes in ho-
 no-

norem et cultū Dei uenerationēq; sanctorū instituuntur, Si autē propter aliū finē instituuntur utpote uel propter crapulā, uel propter uanam gloriā et nominis p̄prij memoriā, ut inde institutor uideri aut laudari ab hominibz uelit, iā puerlus est finis, puerfa itē ratio Ceremoniarū, & potis pompe mūdane q̄ Ceremonie Ecclesiastice dici merent, eo q̄ nō ppter Deū, sed ppter homines uideantur institutę. Quod aut obijcis nobis decretū Ap̄lorū de abstinēdo à sanguine et Idolothyto, q̄si noluerint Ap̄pi illud obligari cōscientias, q̄ homines sine cōscientie offendiculo transgredi potuerint, eo q̄ cōscientias nō onerari, Ideo nihil piculi sit si omitteretur. Hanc tuā sententiā esse falsam, manifeste cōuincit ipse textus Decreti, Qui sic habet, Visum est spiritui sancto & nobis, nihil ultra imponere uobis oneris q̄ hęc necessaria, ut abstineatis &c. Hęc duo uerba, Oneris & Necessaria, plane ostendunt, falsam esse sententiam tuam, quauis, nihil oneris fuisse conscientijs, neq; necessarium fuisse, decreto huic obedire fideles illo tempore. Pessime igitur decipitis hodie populos uestros o Lutherani Concionatores, dū ex hoc Apostolorum decreto docetis, non esse peccatum, transgredi Ecclesię pręcepta ueteresq; obseruationes & consuetudines, Vnde sceleratum & peccatis plenum induxistis publice contemptum, festorum, Ieiuniorum & aliarum consuetudinum Ecclesię, Dum

Pręcepta
Ecclesię
ligant eti
am cōscie
tias.
Act. 15.

grauissimo cū scādalo pximorū, qui Catholici
adhuc sunt, populi uestri per totam Quadrage
simam perq; omnes Ieiuniorum dies publi
ce uescuntur carnibus, & per festa Beatę Virgi
nis & Apostolorū seruiliter laborant in agris
& domi in officinis & ergasterijs opificum &
artificum. Neq; tamen difficile mihi fuerit, hāc
impiam & scandalosam temeritatem uestram
ex proprijs uerbis tuis redarguere.

1. Cor. 14

Redargu
tio ex uer
bis pro
prijs.

De talibus (inquis) docuit Apostolus dis
cens, Omnia decenter & secundum ordinē sū
ant in Ecclesia, Et est impossibile, nos talibus ri
tibus in hac uita carere posse. Requirit .n. illa,
loca, tēpora, personas certas, officia, usum crea
turarum & rerum quarumuis externarum. Ex
quibus constat decorum quoddam Ecclesiasti
cum, omnibus bonis, probandum. Nam si de
corum in ciuili uita & hominum consuetudi
ne negligere quisq; uolet, stultus potius q̃ ra
tione p̃dicitus, & brutum rectius q̃ homo dis
cendus fuerit. Itaq; si quisq; illud in Ecclesiasti
ca policia p̃termittre uoluerit, nō solū cōtra
hōestātē, sed q̃ hac maius est, contra Charitatē
Christianam fecerit. Eam ob rem dixit Apo
stolus, Deus non est contentionis auctor sed
p̃p̃is. Propterea quoq; ordinauit, ut mulie
res in Ecclesijs sileāt, et potius domi suos uiros
interrogent. Et infra, Perturbat (ais) is or
dinem & tranquillitatem Ecclesię, qui sua du
ctus peruicaci temeritate, p̃figit sibi alios
dies,

Ib. 2.

1. Tim. 2.

dies, a
solet f
go ut
bonu
uendu
ordin
Aug
tentia
confi
teres
uos in
nifest
num
dum.
contr
nem a
Vt ite
nes, &
quam
Dea
& falso
prolixa
ternion
perlege
lis ullu
beantu
inquar
rum, Pa
rum, ue
eas nuso

dies, alias horas audiendi Euangelij, quibus nō
solet fieri coetus Ecclesiasticus. Et rursus. Vt er
go uitentur scandala, & ne turbemus ordinem
bonum, & tranquillitatem utilem Ecclesiæ, ca
uendum est, nequid temere contra huiusmodi
ordinem, qui Deo placet, attentemus. Addis et
Augustini atq; Ambrosij dicta in eandem sen
tentiam. Quam & Nicenæ Synodi autoritate
confirmas, quæ iussit, ut quælibet Ecclesia ue
teres suos ritus retineret. Ex his itaq; sequitur,
uos in abolendis ueteribus Ecclesiæ ritibus ma
nifeste agere contra Paulum, contra Augusti
num & Ambrosium, contra Nicenam syno
dum. Item contra honestatem, contra decorū,
contra Ecclesiæ tranquillitatem, contra ordi
nem atq; etiam contra charitatem Christianā.
Vt iterum proprio iudicio teipsum condem
nes, & ex ore tuo proprio iudiceris seruus nes
quam.

De alijs uero Ceremonijs, quas calumniaris
& falso dicis eas cum uerbo Dei pugnare, tam
prolixa est tua uerbositas per sex ppetuo Quar
terniones, ut molestissimum mihi fuerit, totam
perlegere. Neq; tamen in longissimis nugis il
lis ullum ostendis scripturæ locum, quo prohi
beantur huiusmodi Cerimoniar, benedictiones
inquam & consecrationes salis, aquæ, cereos
rum, Palmarum, templorum, altarium, uaso
rum, uestium sacerdotalium &c. Si ergo Deus
eas nusquam prohibet. Cur tu eas prohibere

*Calumniæ
in Cere
monias.*

Redargu-
tio ex uer-
bis Luthe-
ri.

præsumis: si conuiciari liberet, dicerem hic in
te ea, quæ Lutherus tuus iā olim amarulentissia-
me dixit in Carolstadiū & cōplices eius, quos
cœlestes Ironice prophetas uocabat, n̄ enim cū
simili uæsanīa prohiberent Baptismum & Eus-
charistiam Sacramenta uocari, eo quod nus-
quam in scripturis sacramenta uocantur. Ille
in eos iratus insurgens Teuthonice ait, O Chri-
sticidæ, o Animicidæ dicite mihi, ubinam De-
us prohibuerit ea sacramenta uocari. Quo uos
ausu sacrilego prohibetis q̄ Deus ipse nusquā
prohibuit? Nunquid sapientiores aut maiores
Deo estis? Habeo & aliud generale aduersus
hanc tuā prohibitionē Lutheri telū, quod ille in
Anabaptistas emisit pro asserendo paruulorū
baptismo. In hæc sane uerba ex Teuthonico
translata. Nihil debet subuerti aut mutari, nisi
quod clavis scripturis subuerti aut mutari pos-
test. Est enim Deus mirabilis in operibus suis.
Quicquid habere non uult, hoc satis testatur in
scripturis. Quod autem ibi non testatur, hoc
permittatur tanquā opus eius. Vbi enim cō-
spicitur opus Dei non minus cedendum & cre-
dendum est, quam ubi auditur eius uerbū. Cū
igitur Deus nusquam prohibeat in scripturis,
salis & aquæ aliarumq̄ rerum benedictionem
seu consecrationem, sicut nec paruulorum pro-
hibet baptismum, Impie nimirum prohibes tu
Moibane ueteres illas Ceremonias, sicut prohi-
bent Anabaptistæ baptismum paruulorum.
Potest

Potest & Tertium Lutheri cōtorrū in Anas
baptistas tēlū in te quoq; torqueri. Vbi ex fas
cto arguit, q; nisi Deo placeret paruulorum ba
ptismus, non tamdiu tolerasset eū in sua Eccles
sia. Ita & ego tibi dixerim. Nisi Deo placerēt il
læ salis & aquæ aliarumq; rerum cōsecratiōes,
nō tamdiu eas in Ecclesia tolerasset. Cū igitur
ipse fatearis, à temporibus usq; Alexandri pris
mi Papæ & Martyris, Aquæ benedictionē &
asperisionē, hoc est ultra Mille Quadringentos
annos, In Ecclesia fuisse, cōvinceris ex ipso fas
cto, q; nō displiceat Deo. Nō est .n. credibile, q;
Deus in sua Ecclesia tā impiā & erroneā Idolo
latriam & Saranæ operationem, ut tu dicis, tot
sæculis pmississet, & tot Martyres suos in Idolo
latriæ scelere perire sinisset. Potes deniq; ex pro
prijs quoq; verbis tuis cōuinci. Quippe qui Io
annem Tursonē claræ memoriæ Episcopū or
lim Vratislauiensem multis pconijs extollens as
seris ipsum fuisse hostē oīs Idololatriæ et ppha
nationis noīs Chri. At is ppetuo tolerauit in oīs
bus Diocesos suæ Ecclesiæ salis et aq; aliarūq;
rerū bñdictiōes. Ergo iniuste uocas eas Idolol
latriā, supstitionē, et pphanationē noīs Chri.
Si .n. displicuissent ei, potuisset eas tā facile phi
bere q; phibuit supstitionē plebis circa imagi
nē Beatæ Virginis hic in Monasterio S. Doro
theæ, uti refers. Qua igit impudētia dicis eas pu
gnare cū uerbo dei, cū nullū p tot Quaterniōes
tuos pferas uerbū dei, cū q; pugnet. Quāuis .n.
primo

Ioannes
Turso Ep
piscopus.

primo loco obijcias illud uerbum Christi. Qui
me erubuerit & sermones meos. Ego tamen su
pra mox dilui hanc obiectionem, quia nos in
Ceremonijs illis nequaquam erubescimus Chris
tum & sermones eius, per cuius nomen res ille

1. Tim. 4. sanctificantur. Quod autem sanctificari queat,
Consecra^r clarissime testatur Apostolus, dicens. Sanctifi
cationes a^r cantur enim per uerbum Dei & orationē. Tu
que salis, contra, si potes, ostende nobis unicum saltem
uestiū, etc. scripturæ locum, qui asserat, eas res sanctifica
ri nec posse nec debere. Nos autem multa ha

Leuit. 8. rum probare possumus. Etenim in cōsecratio
ne Aaron summi sacerdotis posuit Moyses su
per caput eius Cydarim, & Laminam auream,
consecratam in sanctificatione, sicut præcepes
rat ei Dominus. Hic habes consecrationem,
sanctificationem & uerbum Dei. Sic mox sub

1. Reg. 21

Matth. 12

iungitur ibidem. Cumq; sanctificas aspersisset
altare septem uicibus, unxit illud & omnia uas
sa eius, labrumq; cum basi sua sanctificauit o
leo. Sic & panes ppositionis sanctificabantur,
atq; etiam Christo teste non licebat ex eis man
ducare nisi solis sacerdotibus. Sicut & Paulus
ad Hebræos ait. Propositio panum quæ dici
tur sancta. Si ergo licuit res quasdam sanctifica
re in cultu legali, multo magis hoc licebit in
cultu Euangelico, iuxta illud Apostoli ad Cor
inthios. Nam si ministratio damnationis in

gloria

glori
iusti
glori
ria e
A
mon
min
Ath
nos
pos
bis
uer
sper
expr
doce
Chri
sit A
man
Nata
sum
Iudæ
tum
coram
quenq
quiden
trobic
mines
Domi
caput
incisu

gloria est, multo magis abundat ministerium
iustitiæ in gloria. Si enim quod euacuatur, per
gloriam est, multo magis quod manet, in glori
a est.

Ad hæc uero respondes tu hic, quod Ceri
monia nostræ non habeant mandatum Deo *Matth. 18*
mini, sicut habuerunt Ceremoniæ ueteris legis. *Heb. 13.*
At hoc satis mandati est, quod Christus iubet *Matth. 23*
nos audire Ecclesiam, & Paulus. Obedire præ
pōitis nostris. Item. Quæcunq; dixerint uos *Luc. 10.*
his facite. Item. Qui uos audit, me audit. Qui *Iohan. 21.*
uero uos spernit, me spernit. Et qui me spernit,
spernit eum qui misit me. Non enim opus est
expresso in scripturis mandato, sicut tu falso
doces. Quoniam non omnia scripta sunt, quæ
Christus ore tradidit, & quæ Paracletus sugges
sit Apostolis. Dic mihi, si potes, quo scripturæ
mandato festum agimus Diem dominicum,
Natalem Christi, Stephani, Ioannis &c. Rur
sum eludere cupiens, ais. Ceremoniæ illæ apud
Iudæos non purificabant coram Deo, sed tan
tum coram hominibus. Nostræ autem neque
coram Deo neq; coram hominibus purificant
quenquā cum careant mandato diuino. Hæc
quidem dicis, sed nihil probas. Quod autem u
trobq; coram Deo quoq; sanctificauerint ho
mines, ex scripturis probari potest. Ait enim *Leuit. 21.*
Dominus ad Moysen. Sacerdotes non radent
caput nec barbam, neq; in carnibus suis faciēt
incisuras. Sancti erunt Deo suo, & non polluent

1. Tim. 4. ent nomen eius. Et Paulus ad Timot. Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyteri. Item. Propter quam causam admonco te, ut resuscites gratiam Dei quæ est in te per impositionem manuum mearum.

Ceremonie
nunc non
sunt per
traditiones
Apostolorum.

Leuit. 20
Iohan. 17

At rursum obijcis, dicēs, Iudæorum & legis Ceremoniæ erāt p̄gymnasmata quædā, immo potius umbræ futurorum in Ch̄ro Iesu Dño nostro, post quæ nō est q̄renda alia purificatio, Lustratio et peccatorum abstersio. Adhęc dico. Sicut ueniente Ch̄ro cessauit lex uetus et incepit noua, Ita et abolitis antiquis ceremoniis, nouæ successerunt p̄ traditiones Apostolorum. Quarū bonā partē doctē et religiose ac luculentē descripsit S. Dionysius Areopagita Pauli Ap̄li & Ioannis Euāgelistę discipulus, In libro de Hierarchia Ecclesiast. Et eiusmodi traditiōes nō nisi blasphemie et impie dicuntur humana inuenta & satanæ operatiōes, cū sint opa Ch̄i et sp̄s s̄ti, qui cum Ecclesia manēt oibis diebus usq̄ ad cōsummationē s̄culi. Sicut igit̄ in ueteri lege ait Dñs, Ego Dñs q̄ sanctifico uos. Ita et in lege noua ait Ch̄us ad patrē, Pater s̄tē serua eos in noīe tuo quos dedisti mihi, ut sint unū sicut & nos. Sanctifica eos in ueritate. Et p̄ eis ego sanctifico me ipsum, ut sint & ipsi sanctificati in ueritate. Sed adhuc audacius obstrepens, ais. Quod si Ceremoniæ istę n̄ræ olim diuino mandato fuissent institutę (q̄ minime uerę esse dephendimus) tñ post q̄

postq̄
pi, un
dæ. Q
nō op
sit p̄d
et pri
M oil
remo
ptū s̄
Ch̄u
mem
Noli
mus.
Noli
Nolu
mus e
tres et
ceder
sed in
us inst
Fort
cens. Se
nendus
ma à pa
qua exp
fius pec
ti sum
stum el
in eis su
potesta

postqueritas Iesus Chrus orbi innotescere coe
pit, unacū Iudæorū Ceremonijs erāt abrogan
dæ. Quid .n. nō cederet ueritatē? His pfecto iā
nō opus erit (ings) cū solus Chrus declaratus
sit p̄dicatione Euangelij dñs oīm potestatum
et principatū in cælo et in terra. Sed dic quesō
M oibane, qua tu autoritate abrogare uelis Ce
remonias diuino mandato institutas. Cū scrip
ptū sit, Verbū Dñi manet in æternū? Nunqd
Chrus nunc primū orbi innotescere coepit? At
memini Hieronymum hæretico cuidā dixisse. *Esa. 40.*
Noli me docere quod CCCC. annis ignorauimus. *Novus*
mus. Quare & tibi nō iniuste dicere possumus. *Christus*
Noli nos docere q̄ M. D. annis ignorauimus. *apud se*
Nolumus nouū agnoscere Chrm, sed eū retine
mus et colimus quē docuerūt nos Ap̄li, sc̄ti pa
tres et generales Synodi, Cui Ceremonias n̄as
cedere nihil est necesse, q̄ nō sunt cōtra ipsum,
sed in laudē gloriā & honorē atq; memoriā ei
us institutę, et suā ex ip̄o uirtutē habere credūt.
Fortius autē obijcis argumentū de Chro, dis
cens. Sed ut simpliciter de ijs loquamur, propo
nendus est nobis Christus, Qui est unica uictis
ma à patre cœlesti pro nobis data in mortem,
qua expiata sunt, deleta, & occisa p mortē ip̄
ius peccata omnium hominum. Quod si cer
ti sumus in conscientijs nostris, solum Chris
tum esse dominū cœli & terræ & omniū quæ
in eis sunt, hoc est, Satanæ, omniū Diabolorū,
potestatum inferni, omniū calamitatū, malorū,
tempestas

Quomo
do ad res
consecra
tas confu
gimus.

Rom. i.

tempestatum, fulminum, tonitruum, præstygiosum, peccatorum et errorum, quos ferit Satan, Ergo ad ipsum solum, & non ad creaturas & Ceremonias salis, aquæ, herbarum, cereorum, palmarum, refugium habere debemus &c. Ommitto hic Moibane, breuitatis gratia nubes allegationum tuarum, quas interferis. Cum minime sint necessariae. Nos enim Christo, Domino & Deo nostro, qui utiq; omnipotens est, nihil detrahimus, & gloriam atq; uirtutem eius per omnia & in omnibus saluam & præsuppositam uolumus. Ad conclusionem autem argumenti tui (quam egomet ex dictis tuis in formibus & cõfufe propositis intuli) dico breuiter. Nos quoq; uere & ex animo cum Psal mista dicere, Deus noster refugium & uirtus, & cætera quæ allegasti. Ad benedictas autem herbas, palmas, cereos, aquas &c. contra pauperes ingruentes cõfugimus, tanq; ad res per nomen Christi consecratas, quæ nõ ex natura sua, sed ex ui consecrationis & ex Inuocatione nominis Christi uim habent propellendi aduersa. Est ergo Christus principalis propulsator malorum & principale refugium nostrum. Res autem in nomine eius consecratæ, sunt nobis uelut instrumenta quædam corporalia diuinæ & inuisibilis uirtutis, quam per ea in Christo cognoscimus. Inuisibilia enim Dei à creatura mundi (inquit Apostolus) per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.

Vdmur

Vtin
non tam
propter
poralib
tis, qui
diction
aut fan
la. Nec
Quand
legis in
supnat
dã uirt
bant. V
gam, p
niphes
terræ u
gypti.
xerunt
digitus
quam &
turæ uir
sit fieri
lij eius, u
Sic & in
dabatur
bationis
serpente
dieos qu
quoq; te
rales, qu

Vitmur igitur huiusmodi rebus cōsecratis, Non est in
 non tanquā dñs, (sicut tu nobis falso imputas Ceremo-
 propterea Idololatriā) sed tanq̃ creaturis cor- nijs no-
 poralibus per uerbū Dei & orationē sanctifica stris Idola-
 tis, quibus supnaturaliter per uirtutē bene tria.
 dictionis inest uis quædam ad sanctificandū
 aut sanandū nōs & ad propulsandum pericu-
 la. Neq; hoc absurdū aut impium uideri debet,
 Quandogdē & in scripturis tū ueteris tū nouę
 legis inuenimus quibusdā rebus corporalibus
 supnaturaliter & diuinitus inditas fuisse quos-
 dā uirtutes, quas ex natura sua nequaq; habes-
 bant. Verbi gratia. Aaron tenēs in manu uir- Exod. 8.
 gam, percussit puluerem terræ, & facti sunt scy-
 niphes in hominibus & sumētis, omnis puluis
 terræ uersus est in scyniphes per totā terrā Aę-
 gypti. Quod cū malefici facere nō possent, dī-
 xerunt ad Pharaonē. Digitus Dei est hic. Ecce
 digitus Dei erat, nō naturalis uirtus uirgæ, per
 quam & multa alia legūtur facta esse supra na-
 turæ uires miracula. Itē Oleum unctionis sus-
 cit fieri Deus, quo sanctificabantur Aaron et fi-
 lij eius, ut sacerdotio (inquit) fungantur mihi.
 Sic & in aqua, quæ propter Zelotipiā suspectę
 dabatur mulieri, supernaturalis erat uirtus pro-
 bationis per execrationem sacerdotis. Sic & in
 serpente æneo fuit super naturalis uirtus sanan-
 di eos qui à serpentibus erāt percussi. In nouo
 quoq; testamento reperimus multas res corpo-
 rales, quibus supernaturalis uirtus quædā fuit
 indita,

Exod. 8.

Superna-
turalis uir-
tus in re-
bus conse-
cratis.

Exod. 30.

Num. 4.

et 21.

B

indita, ad efficaciter operandum & sanandum.
Matth. 9. Quales fuerūt, simbria uestis Dñi, ad cuius tan-
Iohan. 9. tū sanata fuit mulier fluxū sanguinis patiens.
Act. 5. Item lutū ex sputo quo illuminatus est cæcus.
Act. 19. Item p manus Apostolorū fiebant signa et pro-
digia multa in plebe. Adeo ut etiā umbra Petri
prætereūtis multos sanauerit in firmos in plas-
teis expositos. Per manū quoq; Pauli quasi
bet faciebat Deus uirtutes non modicas, ita ut
etiā sup languidos deferrent à corpore eius sus-
daria & semicinctia, & recedebant ab eis lan-
guores, & spūs nequā egrediebant. Sic ergo &
in Ceremonijs nris nō attēdimus naturalē sed
sup naturalem uim salis, aquæ, herbarum &c.
quā habent per cōsecrationem ex Inuocatione
nominis Christi. Ideoq; uim illam nō à se sed à
Christo habent. Quem admodū testat S. Am-
brosius, sup Lucā, ubi Dñs ait. Si habueritis fide-
m, sicut granū synapis &c. hoc (inqt) pro uir-
tute fidei possibile iudicam, ut sensibilibus Im-
perijs natura insensibilis obsequat. Quare sup
uacanea est oīs allegatio hic tua, qua te ostēdas,
tanq ad populū phaleras. Nos .n. Christū in
omnibus illis rebus p principali operatore ha-
bemus, agnoscimus ac ueneramur. Chūs autē,
cū sit oīpotens, posset utiq; p seipsum immedia-
te oīm uirtutē facere, et corda hominū ad se cō-
uertere, sed quoniā bonus est, immo summe bo-
nus ac minime inuidus, cōmunicat uirtutem su-
am multis creaturis. In qbus & p quas operat.
Amen

Amen
opera
rum
tem de
has uo
abutē
puli fi
dum
stus à
stus in
Reijci
operū
Quin
barū &
uoces
sum
munie
posse
uerso
piū sē
maxie
scurāt.
suis nō
et distin
& coic
cōsecre
Moiba
oīm q
&c. Er
cratas à

Amen amen (ingr) dico uobis, q̄ credit in mē, Iohan. 14.
opera quæ ego facio, et ipse faciet, et maiora ho-
rum faciet, q̄a ego ad patrē uado. Diabolus au-
tem dedit in os & calamū oīm Lutheranorum Diabolus
has uoces. Solus sola solū, quibus importune
abuterēs, totā religionē nostrā conturbāt, et po-
puli fidē atq; deuotionē tollūt aut cōfundunt,
dum clāmitāt. Sola fides iustificat. Solus Chri-
stus à morte & à peccato liberat. Solus Chris-
tus inuocandus est q̄a solus iuuare potest &c.
Reiicientes p̄ hoc, bonorū operū merita, fructū
operū penitentię, Missas, Inuocatiōes sanctorū,
Quinq; sacramēta, Cōsecratiōes salis, aque, her-
barū &c. dū sic negrē & importune adiiciunt
uoces exclusiuas, p̄ quas sane excludūt à Chri-
stū summā bonitatē, p̄ quā ille multa creaturis cō-
municat, q̄ alioq; per seipm̄ bñ facere aut opari
posset. Quo sane Diaboli astu fit, ut dū illi per-
uerso glorię Chrii zelo agunt, Chrm̄ p̄ contem-
ptū sctōrū & sacramentorū atq; Ceremoniarū
maxie offendūt, inhonorāt & gloriā eius ob-
scurāt. Qd̄ utiq; nō fieret, si aut uocibus exclu-
siuis nō ita abuterent, aut saltē recte intelligerēt
et distinguerent, ut salua maneret cōiūctio sctōrū
& cōcatio uirtutū q̄s Chrus suis sctis et rebus
cōsecratis in noīe suo imptit. Qñ igit̄ dicis hic, Solus
Moibane. Solus Chrus est dñs cœli & terrę & Christus.
oīm q̄ in eis sunt, tēpestatū, fulgurū, tonitruorū
&c. Ergo ad ipm̄ solū, nō ad sctōs, nō ad conse-
cratas aq̄s, herbas aut cereos cōfugiēdū est. Ad
hoc dico,

*In sueta
locutiones.*

10b. 3.
10b. 9.
1. 10b. 3.

dico, quod & nos ad solum Christum, tanq̃ ad
Deum principaliter & propria uirtute agentē
cōfugimus. Ad sanctos autē, tanq̃ ad Interces-
sores, & ad palmas, herbas, cereos, tanq̃ ad res
quæ inuocatione nominis Christi specialem, ul-
tra propriam naturam, uirtutē per benedictio-
nem & orationē sacerdotis adeptæ sunt, absq̃
omni sup̃stitionis & Idololatrię uicio, In picu-
lis nostris confugimus. Cæterū studio breui-
tatis nō excutio hic omnia huius argumēti tui
uerba, quæ nouo more (qui Theologis & pa-
tribus antiq̃s insuetus est) incaute p̃fers. Quis
patrum quæso aut Theologorū uspiam sic lo-
cutus est uniuersaliter, sicut tu loqueris, p̃ mor-
tem Ch̃i expiata, deleta & occisa sunt peccata
oīm hominū? Ergo ne oīm paganorū, Iudęo-
rū, Turcarū (q̃ Christū blasphemāt) et malorū
Christianorū qui hæretici aut schismatici sunt
aut in fide mortua impie uiuunt in peccatis, q̃ci-
die adhuc mortaliter peccantes, expiata iam &
deleta & occisa sunt peccata? Et mors Chris-
ti indifferens est ad oēs tam ad malos q̃ ad bo-
nos, & nullū relinqt Deo & Christo Iudici ad
fidē & opera respectū? At rectius loquitur Io-
hannes Baptista, dicens. Qui autē incredulus est
filio, nō uidebit uitam, sed ira Dei manet super
eū. Et ipse saluator ad Iudæos. Nūc uero dica-
tis, quia uidemus, peccatū uestrū manet. Et Io-
hannes Euangelista. Qui non diligit, manet in
morte. Quis præterea patrū dixit (ut tu dicis)
Christum

Christum
& error
habent
quibus
& scād
sapient
Certe
mos &
rationē
aduersi
Ex h
num tu
us creat
saluare
se neq̃
mē per
ne, utiq̃
aut abst
in medic
Acceden
cuit. Itē p
hil habet
niæ & Sa
go in per
Dominu
stineban
p̃rista lau
nō biber
dis est igit
eadē rati

Christum esse dñm præstygiorū, peccatorum
& errorū? Sunt huiusmodi sermones (quales
habent libri tui multos) insueti & scandalosi,
quibus non nisi in peius apud populū proficis
& scādala schismatis adauges. Nec curas illud
sapientis. Qui sophisticè loquitur, odibilis est. *Eccle. 37.*
Certe si tollas sophisticarum argutiarum fu-
mos & allegationum haud necessariarū ostens-
rationē, nihil pōderis aut uiriū habebit hic tuus
aduersum Ecclesię receptas Ceremonias liber.

Ex his iam facile patet multarū propositio-
num tuarū falsitas. Falsa quippe est ista. Nullis *Falsæ pro-*
us creaturæ usus & abstinencia nos potest neq; *positiões.*
saluare neq; dānare. Et si .n. res inanimatæ per
sele neq; saluant neq; damnant, Accedente ta-
mē per circūstantias præcepto aut prohibitio-
ne, utiq; in peccatū aut in meritū est earū usus
aut abstinencia. Verbi gratia, Fructus arboris *Gen. 3.*
in medio paradisi, per sele nihil nocuisset Adæ. *Act. 5. 8.*
Accedente autē Dei prohibitionē, lethaliter nos *Hicre. 35.*
cuit. Itē pecunia per sele à Dño suo retenta, ni- *Luc. 1. 3.*
hil habet mali. Retenta autē contra uotū, Ana- *Matth. 3:*
niæ & Saphyræ interitū attulit. Et Simoni ma- *11.*
go in perditionē fuit. Rechabitos autē laudauit
Dominus q; & à uino & ab urbiū domibus ab-
stinebant præcepto patris sui. Et Iohannes Ba-
ptista laudatur in Euangelio, q; uinū & sicerā
nō biberit, neq; mollibus uestitus fuerit, Gran-
dis est igitur blasphemia tua, qua uocas una et
eadē ratione operationes Satane. Exorcismos

Esaie 5.

2. Cor. 6.

II.

Iohan. 3.

III.

sacerdotum & Incantationes maleficarum, & incurris per hoc maledictionem Dei, quā per Esaiam pronunciat, dicens. Vex quid dicitis bonū malum & malum bonū. Et cōtradictis Apostolo, dicenti. Quæ cōuentio Christi ad Belial, &c. Item ista propositio. Omnes creaturæ tantum nobis propositæ & datæ sunt ppter præsentis uitæ necessitatē. Huius falsitatē conuincit aqua Baptismi, quæ utiq; creatura est, & tamē nobis est ad uitam æternā necessaria, sicut testatur Christus ipse dicens. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu scō &c. Itē ista. Multi adhuc hodie ædūt horrendissima Idololatriæ spectacula, q̄ neglecto Christi nomine & brachio, Satanae opponi iubent umbras & spectra quædam inania consecratarum herbarum, palmarum, aquæ, cereorū & ossium. Num id fieri potest, absq; immani cōtumelia nominis Christi? Quod .n. illius nomini tribuendū erat, id creaturis illis incantatis adscribitur, nēpe aquæ cōsecratæ & alijs plane mortuis Idolis & operibus. Hæc tua Moibane propositio, ut falsa est, ita & maledica, blasphemā & calumniosa. Falsa inquam, q̄ Ceremonias nostras uocat umbras & inania spectra, & per hoc etiam maledica, Blasphemā item, quod consecratas & benedictas per nomen Domini Iesu Christi herbas, cereos, aquas &c. uocat incantatas. Quemadmodum & Lutherus blasphemæ scripsit ad Vualdenses, nos diuinitatem Christi incantare in Eus

In Eucharistiam. Calumniosa denique quod ais
nos talia facere, neglecto Christi nomine &
brachio. Hoc enim nequaquam uerum est.
Quoniam sicut per nomen Christi consecratae
sunt à sacerdote huiusmodi creaturae. Ita credis
mus uirtutem, quam aduersus satanam & eius
operationes habent, non esse ex ipsarum natu-
ra sed ex brachio & fortitudine Christi, ut prin-
cipale in his agens sit uirtus & brachium Chris-
ti. In cuius nomine res illae sunt consecratae. **III.**
Ista propositio. Cur igitur ex creaturis Deos
nobis facimus? Cur ad palmas, cur ad aquam
lustralem confugimus? Sunt ne Dii? Domi-
nus solus remittit peccata, non aqua ab illis nos
purgat, Dominus solus fugat daemones, non
palmae consecratae atque herbae. Hic quoque ca-
lumniose agis Moibane & insidiosae. Nos es-
nim ex creaturis Deos nobis non facimus.
Quod autem dicis, solus Deus remittit pecca-
ta. Solus Deus fugat daemones. Insidiosae dicis.
Quia in uno sensu est uerum, in altero falsum.
Vetum quidem in hoc, quod propria uirtute
& principaliter solus Deus haec facit. Falsum
uero in hoc, quod praeter Deum nihil aliud ad ista
cooperari queat. Haec. n. falsitas ex scripturis
conuincitur. Nam Christus ipse ait Apostolis.
Quos remiseritis peccata, remittuntur eis. Et de
Eleemosyna ait Tobias. Quoniam Eleemosyna.
ab omnipotente & à morte liberat, sic & Daniel
ait ad regem Nabuchodonosor. Peccata tua
E 4 elemos

Solus De-
us remittit
peccata.

Iohan. 20.
Tobie 4.

eleemosynis redime. Remittuntur igitur peccata à Deo quidē principalit̃, à sacerdotibus aut ministerialiter, & p̃ eleemosynas instrumentas liter uelut per quædā p̃pitiationis instrumēta. Sic et dēmones fugantur tū probatis ab Ecclesiā exorcismis, sicut testatur Christus, dicēs. In

Marc. 16. nomine meo dāmonia eijciēt. Tū consecratis in nomine Iesu creaturis quibuscūq̃, & signo crucis. De quo p̃clarum refert testimonium Histo-

Lib. 6. ria Tripartita, ubi Iulianus Impator Apostata, *cap. 1.* euocatis arte magica dāmonibz, repente eorū aduentu territus signauit se signo crucis, per q̃ dāmones ab eo fugerūt. Et in Tobia manifeste affirmat Raphael Archangelus de pisce ex-

Tob. 6. enterato, q̃ cordis eius p̃ricula, si sup carbones ponat, fumo suo extricet seu effugiet oē genus dāmoniorū. Eadē procacitate subiungis mul-

Calumnia ta cōtra sanctorū inuocationē eorūq̃ reliq̃as et *in sanctos* merita. Quasi sit cōtemptus et abnegatio Christi oīm maxima. Quoniā uero hęc cōtra sctōs Dei impietas iā olim à Hieronymo cōtra Vigi-

lantiū doctē & copiose cōfutata est, Et præsētis p̃positi hęc quæstio nō est, cōsulto eam hic omitto, q̃ alibi defendi, et unius Hieronimi Augustiniue aut Ambrosij (qui de sanctis multa præclare scripserūt) defensio, cōtra oīm Ecclesiæ aduersariorū importunas obiectiones et cauillationes nobis Catholicis satis ualida esse debet. Deinde rursus cōtra herbarū benedictiōnē inuehens ais, Eos à Dño ad hoc tm̃ benedi-

Benedi-
ctio herba-
rum.

ctas

ctas
nemp
cōtra
legist
dicta
dotib
cerer
& or
prof
ut sin
temp
torit
in elc
tionin
alias
ration
lis Ch
nusc
seruan
Tobia
nium,
quæ p
cta est,
Satana
aut aq
starum
cilitate
contra
Qu
signun

estas esse, ut eis ad necessitatē nostrā uteremur,
nempe ut sit nobis in escam, non autē in refugium
cōtra tēpestates, aut in usum cōtra spūs, sed ubi
legisti quæso, ad escas tantum eas à Deo bene-
dictas esse? Aut ubi prohibitum legisti sacer-
dotibus, ne per nomen Christi herbas benedi-
cerent? Cur non possint herbe per uerbū Dei
& orationem sanctificari? Quas in contrariū
profers scripturas? Quod autem ais, Deus ait
ut sint uobis in escam, Non ait, in refugium in
tempestatibus, Vanum est argumentū ab au-
toritate negatiue. Non enim ualet, Sint uobis
in escam, ergo nō in medicinam, non in recrea-
tionis sensuum nec in multiplices utilitates
alias, quas homines ex eis capiunt. Et eadem
ratione posses dicere contra diem festum Nata-
lis Christi & contra alia Ecclesiæ festa, q̄ De-
us nūq̄ in scripturis de ijs præceperit, ergo ob-
seruari nō debeant. Si incenso iecore piscis per
Tobiam, consilio Raphaelis, fugabatur demo-
nium, Cur non possit per herbam aut aquam,
quæ per nomen Christi & orationem benedi-
cta est, dæmonium fugari? Quod igitur dicis
Satanam non expelli suffimentis herbarum
aut aqua incantata, procaciter contra Exorcis-
tarum multa experimenta dicis. Et eadem fa-
cilitate cōtemneris nude pronuncians, qua tu
contra certā multorū experientiam loqueris.

Quod autem Exorcismos Ecclesiæ irrides, In Luthe-
signum est, quod ne modicæ quidem es fidei, ranis nul-

1. Tim. 4.

Tob. 6.

la fides. Si enim ulla in te esset fides, possemus tibi dicere,
Mat. 14. Modicæ fidei quare dubitasti? Quoniam

Ib. 17.

Luc. 17.

Ioh. 15.

uero non dubitas, sed plane & simpliciter ac absolute negas, tanquam frater factus sis Iulianæ Apostatæ, qui omnia Christianorum sacramenta mysteriaque perfide abnegauit. Obijciamus tibi ex Euangelio illud Christi, Amen dico uobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi hinc & transibit, & nihil impossibile erit uobis. Item. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis huic arbori moro, eradicare & transplantare in mare, & obædiet uobis. Si ergo mons aut arbor, ubi nec auditus neque intellectus est, uirtute fidei nobis obedit, Multo credibilius est (quod & compertissimum habemus) quod dæmones, qui uerba nostra intelligunt, cogantur uirtute fidei, quam in Christum & eius uerba habemus, nobis obædire. Non enim potest mentiri ipsa ueritas, quæ ait. Si manseritis in me, & uerba mea in uobis manserint, quodcumque uolueritis petetis & fiet uobis. falsissimum est igitur. quod ais, Benedictiones & Exorcismos nostros nihil aliud spirare quam cultum Idololorum, Christi contemptum, & ueræ fidei extinctionem. Quia fidem maxime desyderant & sine ea nihil ualent, falsum & hoc, quia à filiis Dei cognitione nos abducant, quia per nominis eius inuocationem uirtutem accipiunt, et
sine.

sine.
exer
sit h
si aq
Resp
ptur
nem
retu
ptur
ea p
remi
cōtra
tit p
tamē
mitta
dicite
nos d
rum
tæ, n
sed p
uocat
sed ut
mi Ins
mittit
nialia.
gemin
Nonn
Qualia
copo &
Ecclesi

linecius commemoratione neq; dicuntur neq;
exercentur. Quando igitur quæris, An nō
sit hoc Christi sanguinem contumelia afficere,
si aqua et sal remissionem peccatorum afferūt?
Respōdeo, Nequaquam. Quia nusquam scrip-
tum est, quia solus sanguis Christi remissio-
nem peccatorum afferat. Et si scriptum reperis-
retur, intelligi deberet commode, ne alijs scrip-
turis contradiceret, sicut supra dictum est, De
ea propositione, quam obijciebas, Solus deus
remittit pēā. Nisi. n. & ista cōmode intelligat,
cōtradicit huic tuę, Solus sanguis Christi remic-
tit pēā, Quia sanguis Christi nō est Deus, Neq;
tamē dicitur salī aut aquę In Exorcismo, Vt re-
mittas nobis pēā nostra sicut tu calūniaris, sed
dicitur, Vt sis in remissionē peccatorū. Quod *sal et aqua*
nos de uenialibus peccatis intelligim⁹, ad quo *in remis-*
rum expiationem cōducunt res illę consecras-
sionē pec-
tæ, non quidē per propriā naturę suę uirtutem
catorum.
sed per fidem in Christū & per nominis eius In-
uocationē, Idq; faciunt nō ut principale agens
sed ut Instrumenta quædam, sicut aqua baptis-
mi Instrumentum est, quo Deus abluit & res-
mittit omnia peccata. Originale, mortalia et ue-
nialia. Meræ igitur sunt calumniæ, quas hic in-
geminas, & insultando interrogas, dicens.
Nonne est hic foedissimus Idolorum cultus?
Qualia sunt hæc portenta? Num digna Epis-
copo &c. Tu profecto potius portenta contra
Ecclesiæ pietatem & fidem scribis.

Quæris

Quomo- Quæris item. Vbi iusserit Dominus Crucis
 do Crucis lignum & imagines diuorum adorare, & quis
 signū & docuerit, ut coram illis genua flecterentur. Et
 imagines respondes demoniorum doctrinas id docuisse.
 adoratur. Sed hæc tua potius ex Dæmonio est respon-
 sio, quo sic blasphemias aduersus Ecclesiam
 Dei, quæ nos docet sic facere, dicens, Adore-
 mus Crucis signaculum, per quod salutis sum-
 psumus sacramentum. Et hoc signū erit in cœ-
 lo, quando Christus ad iudicandum uenerit,
 Si ergo tunc uirtutes cœlorum commouebun-
 tur (ut ait ipse Dominus) quando parebit sig-
 num filij hominis in cœlo, ubi quæso stabitis
 aut parebitis tunc coram illo signo uos Lu-
 therani, qui lignum crucis dominicæ blasphematis,
 & non exaltandum aut reuerenter ho-
 minibus ostendendum sed nouem cubitis sub-
 tus terram abscondendum (ut uester crocitat
 impie Lutherus) esse censetis. Honor autē (quē
 nos sanctę Crucis et Diuorum imaginibus ex-
 hibemus) non sit illis imaginibz secundum se,
 ut sunt ligna aut lapides aut metalla, sed secun-
 dum quod Christum & sanctos eius represen-
 tant, quibus talis honor debetur. Qui eis pro-
 culdubio acceptior est quam esse potest scelera-
 ta & furiosa impietas uestra, per quā & Cru-
 cifixi imagines ē stratis & uis publicis nequi-
 ter & impie surripitis & conciditis, sanctorū
 q; imagines ē templis eijcitis atq; comburitis.
 Quod si Theodosius Imperator iuste iratus fuit
 toti

Luth. in
 ser.

toti
 lijs A
 mus
 ris ei
 lico,
 Dei,
 cruci
 Cru
 gists
 Ai
 secat
 solun
 lendis
 tismu
 panis
 mus,
 secat
 uerbu
 ra fide
 domin
 depella
 facimus
 se enim
 amen d
 nomine
 Item, Q
 meo, ho
 Item Sic
 faciam.
 nes cons

Crucis
& quis
ur. Et
cuiffe.
elpon
fcliam
dore
sum
in coe
enerit,
ebun
it sig
abit
Luz
phes
hos
sub
cit
qu
s ex
se,
una
fenz
pro
lera
ru
qui
ru
tis.
uit
oti

toti Ciuitati Antiochenæ (sicut in suis home
lijis Antiochiæ habitis testatur S. Chrysostomus)
propter unum paucorum facinus, qui uxore
eius imaginem seu statuam deiecerant in publi
co, Qualis quæso & quanta manebit uos ira
Dei, quando signum filij hominis pro nobis
crucifixi apparebit in cælo, qui tot imagines
Crucifixi contumeliose deiecistis, dissecuistis, fre
gistis, combussistis.

Ais amplius. Omitto hic Campanarum con
secrationem & tinctionem, Quia ceremonia non
solum in Dei præceptum (quod est de non co
lendis idolis) uerum etiam in sacrosanctum Bap
tismum impingitur. At nos neque idola ex cam
panis facimus, nec eas proprie baptizari dici
mus, sed in honorem Dei & sanctorum eas con
secramus, aquæ benedictæ asperzione, & per
uerbum Dei atque orationem sanctificamus, cer
ta fide orantes, & à Deo per Iesum Christum
dominum nostrum petentes, ut sonitus earum
depellat tempestates, ne frugibus noceant, Idque
facimus firma in Christi promissiones fide. Ipse
se enim infallibiliter promissit, dicens. Amen
amen dico uobis, siquid petieritis patrem in
nomine meo, dabit uobis, Petite & accipietis
Item, Quodcumque petieritis patrem in nomine
meo, hoc faciam, ut glorificetur pater in filio.
Item Siquid petieritis me in nomine meo, hoc
faciam. Tu igitur Moysane, qui tales oratio
nes consecratorias reijcis, non uis, ut glorifice
tur

Campana
rum bene
dictio.

Ioh. 16.

ib. 14.

Quomo-
do Tem-
pla dicun-
tur Eccle-
sia.

De conse-
cra. dist. 1.
c. Ecclesia
as.
Ib c. si mo-
tum.

tur pater in filio, Iure igitur nullam habebis cum
filio partem, nisi resipueris Rursus stringis
in nos uelut gladium bis acutum maledicenti-
tæ linguā, & ais. Sed quia norunt omnes scri-
pturæ iudicio utentes, superstitionem esse omni-
um maximam, dicere, lapides et ligna esse Ec-
clesiam, quam interim illi occupatissimi conse-
crant, nō libet id pluribus persequi. Et post pau-
ca, Numquid lapides (inquis) & ligna promif-
sionem regni Dei habent ullam? Cur igitur di-
citur Ecclesia? Nisi ipsi lapides essemus, lapi-
dibus nomen Ecclesiæ nuncq; adscriberemus.
Itane Moibane omnium maxima est superstitio,
si quod uerbum improprie a nobis accipia-
tur? si continens accipiat pro contento aut
econtra? At permittunt hoc omnes Grammatici
Qua igitur ratione ac autoritate tu id nobis pa-
hibes? At Ecclesia Christi domos Deo sacras
tas uulgo Ecclesias dixit semper, a temporibus
usq; Apostolorū. Etenim sic ait Clemens Pa-
pa & Martyr. S. Petri discipulo et successor, Ec-
clesias diuinas per congrua et utilia facite loca
quæ diuinis precibus consecrari oportet, et nō
a quoq; grauari. Item. Higinus Papa. Si motū
fuerit altare, Ecclesia denuo consecratur. Si pa-
rietes mutantur, & non altare, salibus tantum
exorcizetur. Si homicidio uel adulterio Eccle-
sia uiolata fuerit, diligentissime expurgetur &
denuo consecratur. Constituit hæc Higinus iste
non heri aut nudius tertius sed ante annos M.¹
cccc. Et

cccc. Et
concili
debet
igne ex
quā se
dixerit
per om
consec
maxi
quide
tu dic
sua Ep
cati in
Quid,
teris, t
dicere
cimu
ad sa
quid
(qui
& sup
tas &
tam in
nia si
lum h
xiss
Neq;
dente
& ab
tis uer

et ecc. Et post eum sic statuisse legitur Nicenum concilium, Ecclesijs semel Deo consecratis, nō debet iterum consecratio adhiberi, nisi aut ab igne exulte, aut sanguinis effusione, aut cuiusquā semine pollutæ fuerint. Tu ne igitur iuste dixeris tot sanctos Patres atq; adeo uniuersam per orbē Ecclesiam Christi esse Lapides, aut in consecratione templorum & altarium omnium maximam exercuisse superstitionem? Lapides quidem pie & religiose dici possunt, nō quales tu dicis, sed quales dicit S. Petrus in Canonica sua Epistola, Lapides inquam uiui, super edificati in domos spirituales, in sacerdotium sanctū. Quid, quod tu ipse mox contra teipsum confiteris, templa recte Ecclesias dici? Ais enim sed diceret quispiam, Ideo consecramus templa, dicimusq; ea Ecclesias, quod in illis conueniat ad sacra populos. Recte. Si ergo recte (ut ais) quid repræhendis, & sanctos Dei homines (qui utiq; spiritu dei agebantur) impietatis & superstitionis blasphemio calamo tuo notas & inculcas? Ais enim. At non erat opus tam impijs consecrationibus, cum alias omnia sint munda mundis, Credamne Paulum hæc uerba, Omnia munda mundis, dixisse cōtra cōsecrationes Basilicarū et altariū? Neq; q̄, sed dixit ea, cōtra eos qui Iudaicis interdentes fabulis, quosdā cibos immundos dicebāt & ab eis abstinendum esse censebant. At obijcis uerbum Christi, Iohannis .4. ad mulierem Samaritanam

1b. c. Eccle

sijs.

Ecclesiastarū

cōsecratio

1. Pet. 2.

Omnia
munda
mundis.

Eja. 56.

Matt. 21.

samaritanam dicta, quasi noluerit loco alligari. Sicut per Esaïam ait, Coelum mihi sedes est, & terra scabellum pedum meorum &c. Verū quidem est, quod loco non cōprehenditur aut alligatur, Deus, qui est immensus, Vult tamen coli in locis sacris & ad cultum ipsius consecratis, sicut in Esaïa & in Euangelio ait, Domus mea domus orationis uocabitur, Ideo Christus e templo eiecit ementes & uendentes qui sæcularibus negocijs domum Dei prophanabant, Et consecrationis huiusmodi multa habemus exempla in libris Moyse, Regum, Paralipomenon & Machabeorum, Si ergo Christus uenditores columbarum ouium & bouum, quibus uterentur homines in sacrificijs, iratus flagello cæcidit, & arguit, quod domum Dei fecerint speluncam latronum, Quid, credis, dicturus est uobis Lutheranis, qui domos Dei prohibetis consecrari, consecratas uero barbarissime prophanatis, & facitis ex eis alicubi stabula equorum aut uaccarum aut propugnacula bellica aut etiam funditus demolimini?

Matt. 15.

Sed replicas adhuc & ais. Non uult coli Deus inuentis & mandatis hominum, etiamsi ex bona intentione (ut uocant) profecta esse dicantur. Huiusmodi autem abusus consecrationum in omnibus prophetis detestatur, At ego supra ex multis scripturis & prophetis probaui, eas Deo gratas esse, immo & quasdam ab eo mandatas fuisse, tantum abest, ut eas fuerit, uspiam

uspiam
colur
dictu
tur m
Christ
plicite
num
tu sp
sæ, u
ducat
in sac
Apost
nes no
quoq;
genes
frustra
nes qu
epistol
fuisse
aut ma
ham, Is
in odor
Falsifi
uerbose
quis N
nari, cur
sententi
inde rep
est ab eis
bum De

illiga
es est.
Verū
r aut
amen
nseca
omus
hrift
sæcus
bant,
emus
pome
uendi
uib
gello
erint
urus
hibe
time
bula
bel

De
si ex
di
ratio
ego
roba
m ab
uerit
iam

uspiam detestatus. At obijcies illud, frustra me
colunt mandatis hominum. Respondeo, Hoc
dictum intelligi de ijs mandatis, quæ aduersan
tur mandatis Dei, sicut textus ipse, immo ipse
Christus per exempla ibidē declarat, Neq̃ lim
pliciter admitto, eiusmodi Ceremonias homi
num inuenta esse, Cum sint potius ex instin
ctu spiritus sancti, qui à Christo datus est Ecce
sistat, ut ipsam doceat & in omnem ueritatem in
ducatur. Neq̃ necessarium est, omnem Dei cultū
in sacris literis expressum esse. Multa enim ab
Apostolis et eorum successoribus per traditio
nes non scriptas accepimus, sicut antiquissimi
quoq̃ scriptores Irenæus, Tertullianus & Ori
genes testantur, Et ipse Paulus Apostolus nō
frustra ait. Itaq̃ fratres stete & tenete traditio
nes quas didicistis siue per sermonem siue per
epistolam nostram, Et scimus Deo gratissimū
fuisse cultum, quem absq̃ expresso Dei uerbo
aut mandato exhibuerunt ei Abel, Noe, Abra
ham, Isaac & Iacob, Quorum oblationes Deo
in odorem suauitatis accepisse legitur.

Falsissimum est igitur, quod tu pōst longam
uerbositatem subiungis, Quod si dicant (in
quis) Non possunt nostræ consecrationes dā
nari, cum peragantur multis bonis uerbis &
sententijs scripturę. Item adhibito etiā & sub
inde repetito nomine Iesu Christi, Quærendū
est ab eis, quo Dei mandato id faciant. Verū
bum Dei & nomen Iesu Christi suum quondā
F pro

Coli Deū
frustra mā
datis ho
minum.
Ioh. 14.

Tertull.
de corona
militis.

Gen. 4. 9.
15. Sc.

Vāa obie
ctio.

ppriū habet usum, Quem si quis mutare uolet,
et impij et blasphemus est, Verbi et nois Chris-
sti usq; est in fide, Quod si his aliter uti uoles, ut
ad cōsecrādā aquā, palmas &c. cōtra demones
q; Deus nuncq; pcepit, in blasphemiarū periculo-
sissimā Charibdim incidisti. Ad hæc aut uerba
tua respōsum est supra nō semel, q; cōsecratioes
nostre utiq; in fide fiant, quia credimus Christi
pmissiōib; . Vos aut ne modicā quidē habetis
fidē, q; nō dubitatis, sicut dubitabat Petrus dū
Matt. 14. mergeret i mari, sed infidelissime reijcitis et exe-
cramini fidē et pietatē Ecclesiæ, qua in cōsecra-
tionū Ceremonijs utit, Allegaui itaq; supra, ali-
quot locos pmisionū Christi, quib; et hūc ex
Matt. 21. Mattheo locū hic adiūgā. Amen dico uobis, si
habueritis fidē, et nō hēsitaueritis, nō solum de
ficulnea (quæ tūc repente exaruit) facietis, sed
& si monti huic dixeritis, tolle & iacta te in ma-
re, fiet, Et omnia, quæcunq; petieritis, in ora-
tione credentes accipietis. Huic Christi pro-
missioni (cui nos merito & firmiter in confes-
sionibus nostris credimus) consonat istud
Idc. 1. S. Iacobi Apostoli, Siquis uestrum indiget sa-
pientia, postulet à Deo, qui dat omnibus as-
fluenter, & non improperat, & dabitur ei. Pos-
tulet autem in fide, nihil hæsitans, Qui enim
hæsitat, similis est fluctui maris &c.

Nos igitur, dum in consecrationibus salis,
aquæ, palmarum &c. utimur uerbo Dei et no-
mine Iesu Christi, nō mutamus uerū eius usum
sed

sed in
q; no
bun
legun
sacerd
stum
ad da
Adiu
Respo
& Pa
eos &
temā
igitur
ret mā
baptiz
cato ba
set bap
mentu
futuru
&c. T
cas, c
tismus
rior præ
idem præ
ctis & co
murin C
rinthios
bibitis u
am Dei f
scripsit ac

sed in uera fide id facimus, firmiter credentes, *Luc. 1.*
q̄ non est impossibile apud Deum omne uer-
bum. Nequaquam uero facimus, sicut fecisse *Act. 19.*
leguntur septem filij Sceuæ, Iudæi, principis
sacerdotum, qui cum Iudæi essent, & in Chris-
tum non uere crederent, præsumebant tamen
ad dæmones, qui homines obsidebant, dicere,
Adiuro uos per Iesum quem Paulus prædicat,
Respondit autem spiritus nequā, Iesum noui,
& Paulū scio, Vos autē qui estis? Et insiliens in
eos &c. Ceterū quod tu subiungis, de necessita-
te mādātū, iam supra solutū est. Nō cōcesserim
igitur tibi q̄ ais, Baptismus nihil esset, nisi habere *Baptis-*
ret mādātū diuinū, nisi diuina Maiestas iussisset *mus*
baptizari in aqua oēs gentes, nemo absq̄ pec-
cato baptismo uteretur, imo baptismus non es-
set baptismus, Hoc autem falsissimum funda-
mentum tuum est supra iam dirutum & con-
futatum, ubi obseci tibi Abel, Noe, Abraham
&c. Tu hic in Dialectica quoq̄ pueriliter pec-
cas, contra cuius regulam dicis, Imo bap-
tismus non esset baptismus, Non est enim ue-
rior prædicatio (dicunt Dialectici) quam ubi
idem prædicatur de se ipso. Nos autem reiet-
tis & confutatis huiusmodi nenijs tuis, sequi-
mur in Ceremonijs nostris illud Ap̄li ad Cor. *1. Co. 10.*
rinthios dictum, Siue ergo manducatis, siue
bibitis uel aliud quid facitis, omnia in glori-
am Dei facite. Et illud eiusdem Apostoli quod *Coloss. 3.*
scripsit ad Colossenses. Omne quodcūq̄ facitis,

in uerbo aut in opere, omnia in nomine Domi
ni nostri Iesu Christi, gratias agentes Deo &
patri per ipsum, Qui est Deus benedictus in sæ
cula sæculorum Amen.

*Autores
nostrarū
Cere-
moniarum.*

Postremo, prolixam de Ceremoniarum no
strarum origine per Tres Quaterniones nuga
cissime cōtexuisti fabulā, ad quā sane respōde
re nihil est opus, cum tua, nō scripturæ aut san
ctorum patrum, sint uerba, somnia & figmen
ta, Nos scimus maximā Ecclesiæ Ceremonia
rum partem nobis ab Apostolis & eorum di
scipulis traditam esse, sicut scripta Dionysij, Ig
natij, Clementis & Anacleti clare testant. Mag
nam item partem tradiderunt sancti Martyres,
Alexander, Cyprianus, Fabianus, Felix &c.
Bonam item partem sancti patres in Concilijs
generalibus, sicut de Niceno supra dictum est,
Aliorum autem conciliorum, etiā antiquiss
morum, ut Anthiocheni, Laodicensis, Ancyra
ni, Arelatensis, Sardicensis, Elibertani, Agathē
sis, Chalcedonenis &c. constitutiones, Cano
nes & Decreta, quæ super Ceremoniarum ob
seruatione instituerunt, nominatim & sigilla
tim enumerare, nimis longum foret, Nobis cō
tra omnes uerbositates tuas sufficere debet &
potest illud uerbum Christi. Si Ecclesiam non
audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus,
Et illud sapientis. Ne dimittas legem matris
tuæ. Protestor autem & hic, ut supra, hæc me
non in odium tui sed in testimonium ueritatis
& in

*Matt. 18.
Pro. 1. 9
6.*

& in
(qua
pug
reuer
foeli
tris h

D

H
este a,
men 8
doren
sane in
profes
hostis,
ratē pr
bas fun
inter bla
Prelatu
& incus
quem M
soluit
leri peti
de dilect
probaue

& in assertionem salutarium Ceremoniarum
(quas tu irreligiose, ut nihil asperius dicam, im-
pugnasti) scripsisse, ut tu ex his pie admonitus,
reuertaris ad cor, agasq; poenitentiam, & redeas
foeliciter unde infœliciter exiisti, in sancte ma-
tris Ecclesię gremium.

DE OFFICIO ABB- batis.

Hæc pars libri tui, Moibane, etsi multo
tolerabilior minusq; proluxa est, quam
est ea, quæ de Ceremonijs pertractat. Habet ta-
men & ipsa quædam, in quibus decorum, cans-
dorem & pietatem in te desyderem. Decorum
sane in eo, qd tu, cum sis & laicus & Monasticę
professionis inimicus atq; etiam persecutor &
hostis, non uereris tamen arrogare tibi autori-
tatē præscribendi Abbati, quo debeat ut Ab-
bas fungi officio. Candorem uero in eo, quod
inter blandiendum multis interim cauillis piũ
Prælatum, qui te nunq; læsit, odiose perstringis
& incusas. Pietatem deniq; qd cultum diuinũ,
quem Monachi iuxta regulæ suæ tenorẽ per-
soluũ Domino, superstitionem uocas, & abos-
leri peris. Attamen quæ recte interea admones
de dilectione & de cura pastoralis, nequaq; im-
probauerim, sed & alia, quæcunq; honesta, pia
F 3 pacifica

*Calūnie
in Suffra
ganeum.*

pacifica uidentur, non reprobo, sed de eiusmodi te laudauerim potius ac gratias egerim Deo. Primū igitur nō probo, q̄ tu personam Christi tibi indigne assumens, & arroganter induens, grauius lēdis et atrociter criminari istū Prēlatū, Cum tamen mox in principio fatearis, neminem esse qui nesciat, Abbatis nomen uenerationis & reuerentiæ nomen esse. Lēdis autem non leuiter & inhonoras, dum sub personā Christi ad eum dicis, Sed quid doceres, qui uerbum meum negligis & contemnis, Et cui nunquam cordi fuit nomen meum, Neq̄ etiā cogitasti unquam, te ideo uelle Abbatem esse ut me diligeres, ut fraterculos istos ignaros doceres & erudires. Non tibi commissi sunt, ut uentres & truncos ex ipsīs facias. Præcipitur illis, qui uix norunt syllabas Psalterij, ut die noctuq̄ boent & ululent in choro ea quæ non intelligunt. Est id pascere meum gregem, Tot superstitionibus eos inuoluere, quos oportebat per simplicitatem uerbi mei ad patrem meum adducere? Recte igitur dixerim de te, quod olim Zacharias in inanes & in utiles prophetias torfit O idolum O larua &c. Hæc profecto nimis sunt in hunc Prælatum iniuriosa.

*Lutheranorum
studia in Mo
nasterijs.*

Nec probo falsam hanc tuam & omnium Lutheranorum sententiam, quod Reges & Principes fundauerint Monasteria præcipue in hoc, ut essent scholæ artium, in quibus Iuue
nes in

nes in literis erudirentur. Constat enim ex li-
teris foundationū ipsa esse fundata ad hoc prin-
cipaliter, ut in eis lauderetur atq; colatur Deus
die noctuq; in horis Canonicis & alijs Monas-
ticæ disciplinæ exercitijs. Verum tamen non
negauerim & scholas in Monasterijs esse debe-
re, & olim longe melius uiguisse literarum stu-
dia in Monasterijs quam uigent hodie. Cuius
rei euidēs argumentum est, antiquorum libro-
rum thesaurus, qui passim in uetustis reperit-
ur Cœnobijs, unde optimi quicq; authores,
præsertim Theologi antiqui, in lucem pro-
ducuntur per Typographos. Et satis commo-
de adhuc uiguerunt ibi studia literarum tem-
poribus nostris usq; ad pestilentissimam Lu-
thericæ doctrinæ eruptionem. Vnde enim ha-
beret secta Lutheritor Concionatores doctos
& facundos, nisi scelerato consilio è Monas-
terijs pellexisset tot Apostatas, qui sunt sectę
Capita? Vbi didicerunt literas & Theolo-
giam, Lutherus, Bucerus, Pomeranus, Mi-
conius, Musculus & id genus alij flagiciosi
Monasteriorum desertores & Catholicæ re-
ligionis impugnatores præterquam in Mo-
nasterijs? Quod autem hodie non ita uigent in-
ijs literarum studia, uestra o Lutherani maxi-
ma culpa est, qui tantam raritatem personarū
& tanta rerum damna Monasterij per impor-
tunæ clamitationes & amarulētas calūnias sup-
F 4 induxio

*Abbas leu
bensis.*

induxistis, ut Abbates & alij Monasteriorum
Prælati nō habeāt hodie, ubicunq; præ domina
tur Lutherismus, copiam personarum quas li
teris (ut olim) uel imbuerent ipsi intra Monas
teriorū septa, uel ad publicā Gymnasia literarū
imbuendas mitterent, quantumuis etiam id fa
cere libenter uellent. Quod Abbas uero Leu
bensis multos in literarum studio alit iuuenes
atq; etiam præceptores sumptibus suis, laudā
dus est utiq; dummodo syncero (ut debet) id
animo faciat, Si autē facit hoc secundum sentē
tiam tuam, relictis (ut ais) interim quibusdam
ociosis ritibus, hoc est iuxta tuam sententiam
Monasticæ regulæ institutis, nequaquam pro
bauerim. Laudauero quidem, si deligat sibi
adolescentes ad literarum studia idoneos, quos
à professione regulæ suæ liberos interim dimit
tens, tradat præceptoribus Catholicis in Ca
tholica doctrina erudiendos, ut possit ex ijs Pa
rochos facere, qui Catholice prædicent &
sacramenta administrent. Si uero detestetur
& ipse (sicut tu facis) obseruationes & ritus
regulæ suæ (quod non credo) pace ipsius
dixerim, mihi profecto neq; nomine neq; me
rito aut dignitate Abbatis dignus uideretur.
Matt. 6. Dicerem itaq; ei illud uerbum Dei. Si oculus
tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tes
nebrosum erit. Si ergo lumen quod in
te est tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ
erunt?

Quod

Quod autem Monachorum exercitia ociosos *Calumniæ*
foris appellas, & cultum diuinum, quo Deo *in Monachos.*
famulantur die noctuq; , irreligiose uocas cultum
superstitiosum. Et ipsos Monachos dicis
homines ociosos & nemini utiles. Nō ut Chri-
stianus sed ut Lutheranus loqueris. Nemo pro-
fecto sanctorū patrum uspiam sic locutus est,
qui summis potius laudibus Monasticam uia-
tam semper extulerunt, idq; mox a principio
Christianæ religionis, uti patet ex scriptis S.
Dionysij, Basilij, Athanasij, Hieronymi, Chry-
sostomi &c. Quod si ulla superesset in te Chris-
tianæ pietatis & Euangelicæ ueritatis uenula,
nequaquā tot calumnijs aggrauares hos paupe-
res Christi, quos tam maligne & impie in pu-
blicum pertraxit odium nequissimus Apostas-
ta & Plebicola Lutherus. Qui utiq; longe ue-
rius iustiusq; dici possunt Euāgelici q̃ possunt
aut debent effrenes uentriculæ, quibus Euange-
lium tantum in ore & in linguæ salua superna-
tat, sed longe abest ab eorum corde & opere.
Quare merito timere deberes, si ex animo cre-
deres sacræ scripturæ, illud uerbum sapientis.
Tunc stabunt iusti in magna constantia aduer-
sus eos qui se angustiauerunt &c. Habes eos *Sapient. 5.*
nunc in derisum & in similitudinem improp-
rijs, & uitam eorum æstimas insaniam, & finem
illorum sine honore.

Sed quid dices olim, quando aduersum te sta-
bunt in extremo iudicio numerosissima in mul-
tis milibus *Agmina Monachorum*

rum anti- tis milibus agmina Monachorum, qui per om-
quorum. nem Aegyptum, Syriam, Palestinam, Mesopo-
tamiam, Asiam, Pontū, Scythiam, Græciam,
Italiam, Galliam & Aphricam atq; adeo per to-
tum mundum Deo laudatissime quondam, an-
tequā nos Germani quicq; de Christo cognos-
uimus, seruierunt? Nunqd iudici probare tūc
poteris, eorū ritus fuisse ociosos & cultū super-
stitiosum? Putabāt & impj olim Reges seu Im-
peratores Valens & Iulianus, Monachos ne-
mini utiles esse, dū in heremo aut in cellulis suis
latitantes, sanctis insisterent cōtemplationibus
& orationibus, pro suis & aliorū peccatis plan-
gentes, creberrimisq; gemitibus & lachrymis
pro ijs qui in mundo erant Deo supplicantes.
Sed infœlicissime cessit illis ea calumnia & pse-
cutio. Neq; igitur tibi fœliciter cedere poterit.

lib. 1. c. 31 Quisquis autē sapit, potius approbat ea, quæ
de Monachis ad longū psequit S. Augustin.
In 1. lib. de moribus Ecclesiæ Catholicæ. Vbi
inter alia multa sic ait. Quis nescit summe conti-
nentiū hoim Christianorū multitudinē per to-
tum Orbē indies magis magisq; diffundi, et in
Oriente maxime atq; Aegypto. Videntur nō
nullis res humanas plusq; oporteret deseruisse,
nō intelligentibus, quantū nobis eorū animus
in orationibus profit, & uita ad exemplū. Et in
fra. Conueniunt autē Diei tempore extremo, de
suis quisq; habitaculis, dum adhuc ieiuni sunt,
ad audiendum patrem illum, Et conueniunt ad
singulos

singulos patres Terna, ut minimū, hominum
milia. Nam etiam multo numerosiores sub us
no agunt. Hæc & id genus multa de Monas
chorum uita & multitudine S. Augustinus.
Qualia & reliqui Ecclesiæ illorum temporum
Doctores, Basilus, Gregorius, Nazianzenus,
Chrysostomus, Hieronymus, Ambrosius, etc.
attestantur.

Quamq̃ uero iuste reprobas prophanam ra
pacitatem, qua plærîq̃ Laicorum hodie Mo
nasteria despoliant & ais. Si quidem iam tot ra
paces Harpyiæ, tot fœdi uultures, unguibus
suis bona & stipendia Ecclesiastica tam inso
lenter diripere incipiunt, ut paulo post, nisi ad
uigilauerint Principes ipsi, non simus neres
liquias quidem de his ullas inuenturi. Quidam
(inquis) ex Nobilitate laudî sibi ducunt, spo
liare & expilare Monasteria & Abbantias. In
iuste tamen cauillaris contra bonorum Re
gum & Principum pietatem, qua largiter fun
dauerunt in Monasterijs & Collegijs diu
num cultum, dum sic ais. Ecquis dubitare po
test tanta effusione opum in Collegia & Mo
nasteria, nonnunquam fraudatos ipsos hæres
des? Zelus sane pius & bonus erat (inquis)
quamuis non in omnibus secundum scien
tiam. Nam successu temporum bona pars
Principum, propter stabiliendam hypocrisin
in Ecclesia, facultatibus suis dotarunt Mo
nasteria, Sed dic quæso Moibane, Quorum
Regum

Monaste
riorum ex
pilatiões.

Calumnia
in funda
tores Mo
nasterio
rum.

Prou. 11.

Regum aut Principum hæredes per Collegio-
rum et Monasteriorum fundationes fraudatos
aut depauperatos fuisse legisti aut uidisti unq̃.
Certe nemo magnificentius aut liberalius ex-
truxit & fundauit plura Collegia sacerdotum
& seruoꝝ Dei Monasteria q̃ fecerunt Cōstan-
tinus Maximꝰ, ambo Theodosij, Iustinianus
primus, Carolus Magnus. Otto Primus &
Henricus primus, Clarissimi ac fœlicissimi Im-
peratores, sed adeo nō sunt p hoc hæredes eorꝝ
fraudati, ut nulli Regum aut Imperatorum plu-
ra quam isti hæredibus suis reliquerint. Quia
non potest mentiri Deus aut spiritus ueritatis,
qui per sapientem ait. Alij diuidunt propria &
ditiores fiunt, alij rapiunt non sua & semper in
ægestate sunt.

Cæterum Abbatis officium longe uerius
exactiusq̃ descriptum inuenies in scriptis Bas-
ilij, Augustini, Hieronymi, Cassiani, Isidori
Bernardi & id genus probatissimorum autoꝝ-
rum, qui non solum uerbis sed & uita & opere
ostenderunt quid bonum Abbatem deceat,
quidque ad eius pertineat officium. Ab his igi-
tur, non à te aut ullo Lutherano discere debet,
quicunq̃ uerus & Catholicus est Abbas, quid
sui sit officij.

DE OFFICIO EPI- scopi Suffraganei.

In

IN multis quidem locis supra enumeratis te ineptum depræhendi. Moibane, sed nusquā ineptiorem quam in hoc Capitulo, ubi de officio suffraganei agis Episcopi. Quandoquidem & uerum eius officium repræhendis, & falsum impudenti nouitatis uanitate affingis, garrula interim nugacitate de uocabulo ipso disputans. Cum tamen ipse tandem fatearis, non multum referre, siue ex superstitione, siue ex industria aut casu nata sunt nomina & tituli, modo salua & integra seruentur officia. Sic tamen describis Suffraganei officium, ut hoc illi cum omnibus Ecclesiæ ministris, presbyteris & quibuslibet uerbi prædicatoribus & Ecclesiarum pastoribus commune, et nihil omnino proprium facias. Est ne hoc quæso alicuius proprium officium describere?

Non placet tibi Suffraganeum inde dici, quod Vana signi-
suffragetur Episcopo & auxiliarius ipsius sit. menta ac
Et addis (quod me nusquam legisse memini) uocabulo
uerbis saltem, si non possit opere. Nos autem Suffraganei
scimus, in uerbo & opere Suffraganei consistere
officium, non in uerbis tantum, sicut tu fingis, qui Confirmationem in uerbis tantum consistere nouo affirmas figmento. Affers deinde, in ostentationem peritiæ linguarum, ex græco textu Actuum Apostolorum aliquot loca, per quæ Suffraganeum à suffragiis populi dictum esse contendis, sic enim ais. Et confirmor certis locis scripturæ, qui testantur Apostolos & successores

Iohan. 15.

Matth. 4.
1b. 9.

Luc. 10.
Tit. 1.
1. Tim. 5.

cessores ipsorū, ministros Verbi, presbyteros, Episcopos & Pastores Ecclesiarū, cōmunibus suffragiis, accepto à gētibz more, elegisse. Ita ne destituti spiritu sctō & Christi doctrina atq; exemplo fuerunt Apostoli et eorū successores, ut nescirent eligere ministros Verbi, presbyteros & Episcopos, nisi cōmunibus suffragiis accepto (ut tu dicis) à gentibus more? Nunqd cōmunibus suffragiis suos elegit Apostolos et discipulos ipse Dñs? At ipse dixit eis. Non uos me elegistis, sed ego elegi uos, & posui uos ut eatis et fructū afferatis, & fructus uester maneat. Ipse dixit Petro & Andreæ fratri eius. Venite post me, & faciam uos fieri piscatores hominū. Ipse dixit omnibus. Messis qdē multa, oparij aut pauci, rogare ergo Dominū messis, ut mitteret operarios in messem suam. Non est igitur necessarium, cōmunibus suffragiis, accepto (ut ais) à gentibus more, presbyteros & Episcopos eligi aut cōstitui. Hoc .n. Christus neq; pcepit neq; fecit aut practicauit, sed p seipsum elegit quos uoluit Apostolos, & p seipsum designauit & alios LXXII. discipulos. Sic et Paulus, huius rei gratia Certe reliquit Titrū, ut ea quę deerant corrigeret, & constitueret per ciuitates presbyteros. Et Timotheo pcepit, ne cui cito manus imponeret. De more autem a gentibus accepto aut accipiendo per communia suffragia nec Paulus nec Apostolorum à liquis quicquam dixit aut pcepit. Superflua est igitur hæc

Igitur
N
put
χρ
puta
elige
mod
nario
preta
obi
ctibu
ber. E
clesia
Non
clesijs
habet
hil ha
gis,
cis Ec
incog
damu
bus &
est, au
cimur
lectus a
Nec ha
sed est
rū nou
maligr
Cōtra

igitur hæc tua de suffragiis curiositas..

Nec cogunt nos ad tuam sententiam ea scripturæ loca, quæ obijcis. Verbum enim græcum $\chi\alpha\rho\tau\omicron\nu\omega$, non significat solummodo (ut tu putas) suffragiis creare, sed etiam simpliciter eligere aut constituere seu ordinare. Quemadmodum testantur non quod Græcos ædunt Dictionarios, & qui nouum testamentum sunt interpretati, Textus itaque noster in his locis, quos obijcis, nihil prorsus de suffragiis dicit. In Actibus enim Apostolorum cap. xliij. sic habet. Et cum constituissent illis per singulas Ecclesias Presbyteros. Et 2. Corinth. 8. cap. sic. Non solum autem, sed & ordinatus est ab Ecclesiis comes peregrinationis nostræ. Ita etiam habet S. Ambrosius. De suffragiis autem nihil habet. Quare uanum est, quod inde colligis, Suffraganei nomen Apostolis & Græcis Ecclesiis iuxta tuam sententiam non fuisse incognitum. Nos igitur rectius hoc nomen *Quis Suffraganeus dicitur.* damus ei qui Episcopo in Pontificalibus actibus & in Episcopali officio suffragatur, hoc est, auxiliatur, aut uices eius gerit. Non dicimus autem unumquemque, qui suffragiis delectus aut creatus est, suffraganeum, ut tu uis. Ne habet hanc consuetudinem Ecclesia Dei, sed est mera curiositas & prophana uerborum nouatio, qua Ecclesia Christi hoc tempore maligne à te & à tui similibus perturbatur. *1. Tim. 2.* Contra tales autem scribit Paulus Timotheo, ut denunt

2. Tim. 2. denunciaret quibusdam ne aliter docerent. Itē
1. Tim. 6. Vt uitaret prophana & uaniloquia. Multum
enim proficiunt (inquit) ad impietatem. Item
O Timothee depositum custodi, deuotans pro
phanas uocum nouitates.

Quod autem hic rursus contra Ecclesiæ Ce
remonias inueheris, & petulanter atq; procaci
ter eas nugas & portenta abominationum ore
impuro uocitas, & presbyteros ridiculo herba
rios & palmarios agnominas, responsiōe dig
num non est, scriptum est enim. Qui erudit des
risorem, ipse iniuriam sibi facit. Item. Ne res
pondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi
sapiens esse uideatur. Stultus (inquit sapiens)

Prou. 9.

Eccl. 26.

1b. c. 15.

Verba in
sapientia.

irridet disciplinam patris sui. Non ego te Moys
bane stultum iniuriose dico, sed te ipsum stul
tum facis, quando sic irrides contra Ecclesiæ
disciplinam tot sanctorum patrum antiquas
(ut supra probatum est) Ceremonias. Neq;
hæc tua, quæ sequuntur, uerba ullus uir bonus
pius & eruditus probabit unquam. Hactenus
(inquis) plærîq; imo uniuerſi in ea sententia
hæsimus, Suffraganei id esse officium, bapti
sare scilicet campanas, consecrare palmas, her
bas, lapides, ligna, imagines, uestes missarias.
Itē ordinare nescio quos Ostiarios, Lectores,
Exorcistas, Acolytos. Cum hæc omnia sint ad
liena à ministerio Apostolico. Qui ergo ita ius
dicabant de Suffraganei officio, pueriliter ad
modum senserunt de ministerio. Neque Dei
mandas

mand
tes. Op
ra De
nent, E
istos C
ex the
festum
fragar
ris rec
alioru
nomi
xime c
& ridi
Episco
De con
rum, c
est dict
id dixi
sunt h
stolis it
puloru
ſi, Clem
ordinib
te singi
tionem.
bus Ap
S. Hier
larum P
tionē T
quos Pa

mandatum neq; Christi doctrinam intelligens.
res. Oportebat igit omnes Suffraganeos iux-
ta Dei uerbum & uocationem, quam susti-
nent, Euangelium Christi prædicare, non fumos
istos Ceremoniarum inutilium uendere. Hæc
ex thesauro pueri cordis tui prolata, te mani-
festum faciunt, quam falso & dolose dicas Suf-
fraganeo nostro, quod hoc scripto tuo uolues
ris reconciliari omnibus hominibus, ipsius &
aliorum, qui præ sunt Ecclesie, officia, titulos et
nomina. Nihil em facis minus, qui ad hoc ma-
xime conaris, ut omnibus hominibus odiosa
& ridicula reddas nomina & officia omnium
Episcoporum & Clericorum Ecclesie Catholice.
De consecrationibus quidem palmarum, herba-
rum, copanarum, uestium &c. ad longum supra
est dictum. Hic de Clericorum ordinationibus
id dixisse sufficiat, breuitatis gratia, quod non
sunt hodie aut heri inuentæ, sed ab ipsis Apo-
stolis institutæ, sicut clare testantur scripta disci-
pulorum Petri & Pauli, nempe Ignatii, Diony-
sii, Clementis & Anacleti, qui de ijs Clericorum
ordinibus (quos tu improbe derides & nescire
te fingis) apertam & frequentem faciunt men-
tionem. Quin etiam in Euangelio & in Acti-
bus Apostolorum sit de Exorcistis mentio. Et
S. Hieronymus in argumentis aliquot Episto-
larum Pauli Apostoli ter aut quater facit men-
tionem Tychici Diaconi, & Onesymi Acolyti. p
quos Paulus Epistolas suas Ecclesijs miserat.

G

De

Clericorum
ordinationes.

Matth. 12
Act. 19.

Inepta de
Confirma
tione fig
menta.

De sacramento aut Confirmationis, usque
adeo aduersariis nō nobis modo sed etiam san
ctis patribus antiquis, qui ab Apostolorum
traditione illud acceperunt, & tam impuden
ter nouum audes proponere de confirmatio
ne figmentum, ut nesciam, an te in hoc magis
impium quam ineptum, inuerecundum & aus
dace[m] appellem. Nam & sacramentum Ve
nerabile Confirmationis impie blasphemias,
& nouum impudenter obtrudis nobis de Con
firmatione commentum, de quo cunctis retro
Christianis ne somnium quidem esse unquā
legitur. Quamuis impudentissime dicas, patres
pios longe aliter de cōfirmatione sensisse, quā
nostri nunc loquuntur. Hi namq[ue] (inquis) cōs
firmationem statuerunt, non Chrismatis aut
Crucis in fronte signande, sed doctrinæ ueræ
& sanæ semper inculcandæ animis hominum.
Hæc quidem impudenter dicis, sed neque per
scripturas neq[ue] per historias quicquam ex his
probas. Nihilominus tamen & audacter des
inis nouo modo, quid sit cōfirmatio, & impie
calumniaris antiquum Confirmationis ueræ
sacramentū. Nouam etenim diffinitionē tuam
sic statuis. Confirmatio est (inquis) Cateche
sis, in qua uiua uoce in uerbo fidei qui baptis
ti sunt, instruuntur, & per quā ab illis oris cōs
fessio de Christo Iesu saluatore nostro exigit.
Quis, rogo, Patrum hanc posuit definitionem,
quam tu omnibus tribuere non ueris?

Nam

Na
firmar
dere p
totius
legas
dem r
sas in
Christi
honor
lis und
sicut u
fuit Au
sum de
sancti p
sebius,
dum eff
tionem
quand
sicut tu
nō uere
Catechu
quē sic
audistis
perfectio
tis spiritu
ter, gap
tu Moib
blasphæ
pissimum
cramentu

Nam quod ais Diuū Augustinū hanc cons-
firmandi rationem probare, nihil est, nec osten-
dere poteris unq̃. Quin potius pro nostra &
totius Ecclesiæ sententia sic ait in eo, quem al-
legas, libro. Docendum est, signacula qui-
dem rerum diuinarum esse uisibilia, sed res ip-
sas inuisibiles in eis honorari. Licet igitur
Chrisma sit signaculum uisibile, In eo tamen
honorari debet spiritus sanctus qui est spirita-
lis unctio, De qua loquitur Iohannes, dicens,
sicut unctio eius docet uos de omnibus. Non
fuit Augustinus ignarus eorum, quæ ante ip-
sum de Confirmationis sacramento tradiderūt
sancti patres & Ro. Pontifices, Dionysius, Eu-
sebius, Melchisedech &c. Nequaquā igitur creden-
dum est, Augustinū uspiam dixisse, Confirma-
tionem nostram nihil aliud esse quā insignem
quandam in Baptismum Christi cōtumeliam,
sicut tu impie horrenda cū blasphemā dicere
nō uereris. Nā & S. Ambrosius, Augustini ut
Catechumeni præceptor, de Cōfirmatione lo-
quens sic ait. Sequitur spiritale signaculū, quod
audistis hodie legi, quia post fontē superest ut
perfectio fiat, quando ad inuocationē sacerdo-
tis spiritus sctūs infūdīt. Ecce ait & hic sctūs pa-
ter, quia post fontē superest ut pfectio fiat. Hęcine
tu Moibane Ambrosij uerba, inepta & plena
blasphemiarum iure dixeris, quasi contra Bas-
pulum, absolutissimum & efficacissimum sa-
cramentum sit locus? Certe si non uereris

Aug. de
Catechi-
sandis ru-
dibus. c.
26.

Ambros.
de sacra-
mentis li.
3, c. 2.

De conse-
crat. dist.
5. c. 1.

Vrbani Papę & Martyris uerba dicere inepta
& plena blasphemiarum, poteris eadem impie
tate & impudentia aliorum quoq; de Confir-
matione uerba (quorum permulta recitat Gra-
tianus) inepta & blasphemata dicere.

Figmentū
de Cate-
chismo.

Reuera autem ineptissimū est figmentū tu-
um, quo ex Confirmatione Catechismus fas-
cis, & ex Apostolis Catechumenos, & ex mu-
lieribus resurrectionē Christi nunciantibus cō-
firmatrices Apostolorū. Deniq; ex presbyteris
& Episcopis Ephesiorum nouos Catechume-
nos Pauli, Ais. n. Christū accerrimū fuisse Cas-

Marc. 16.

Act. 20.

techistam, quando in cōlū ascensurus, Recum-
bentibus illis undecim apparuit, & exprobra-
uit eis incredulitatē ipsorū. Similiter & Paulū,
fidelem dicis egisse Catechistā, quando accersi-
tis Episcopis & Presbyteris Ephesiorū, longa
eos oratione ad gregis dominici uigilantiā ex-
hortatus est. Et huiusmodi Catechesis tibi uera
Confirmatio esse uidetur, sed qua, rogo, auto-
ritate aut ratione id probas: nulla prorsus. Et ta-
men adeo impudens est in te Philautia, ut hæc
tua somnia merū Euangelium esse putes. Do-
ctrinam uero Catholicorum dicas contēptim
ampullas & bullas nugarum & fabularum de
Purgatorio, Indulgentiis, Missis, Imaginibus
sanctorum alijsq; innumeris ineptiis (ut uos
cas) quibus aliud non agebatur (si tibi credis-
tur) quam quod Euangelium & Confirmatio
uera ex Ecclesijs profligabatur. Quid autem
ad hæc

adhuc dicturi sunt tibi coram Christo Iudice in
nouissimo die omnes sancti Martyres & Confesso
res Christi, Dionysius, Clemens, Alexander,
Urbanus, Melchisedes, Eusebius, Ambrosius,
Augustinus & id genus alij innumeri, qui Mis
sam, Chrisma, Confirmationis uenerabile sa
cramentum, & reliqua Ecclesie instituta, quae
contemnis tu ac reprobas, docuerunt & in usu
per omnes Ecclesias habuerunt. Age igitur pe
nitentiam, si sapias, dum licet, ne post hanc uis
tam coram Iudice a tot ac tantis Ecclesie Proces
sibus accuseris, conuictusque in aeternum dāneris.

ERRORES EX LI.

bro ad Dominum a Bernstein.

IN tertio libro tuo sunt utique nonnulla, quae
ut comprobaui supra, ita & hic comprobo,
& eis libenter adiungo ea, quae sub finem li
bri admones de scholis & artibus honestis in
Christi Ecclesia & Repub. promouendis atque
conseruandis. Approbo item principalem tuam
in hoc libro sententiam, quam cum sancta Ro
mana & Catholica Ecclesia communem habes,
de consuetudine non dādi paruulis Eucharistiam.
Non possum tamē approbare omnia quae ad
milles. Ne igitur ea eiusdem uideantur esse calcu
li, cuius sunt ea quae simpliciter approbanda du
xerim. De his te breuiter ut rectius cōsideres &
errores corrigas, admonebo. Siue tu amice siue

G s ægre

ægre acceperis, dummodo fraternæ & Christi-
tiani charitatis in his officiū ego custodierim.

Prærogatiua Ro. Ecclesiæ. **Matth. 16.** **Amb. de sacramen-
tis lib. 3.** **cap. 1.** **Iohan. 21.** **Luc. 22.**
Primum igitur, Quod uerba Christi, quæ
ad Petrum singulariter dicta sunt, & econtra
uerba Petri ad Christum, Tu communiter om-
nibus tribuis Apostolis, in præiudiciū odiosū
se facere uideris contra Rom. Ecclesiam, cuius
fuit. Per ea enim uerba, sicut & per ea quæ alijs
bi ait Dominus. Pasce oues meas, Petro & suc-
cessoribus eius magna collata est à Christo su-
pra omnes alios Apostolos & Episcopos Præ-
rogatiua, quā tu & omnes Lutherani, tam im-
pudens sane & maligne quā sero & inaniter, post
tot sæculorū totius Ecclesiæ cōfessionē consen-
sumque & obedientiā, negatis, & tam impie quā
frustra impugnatis. Quandoquē Christus pro
Petro rogauit, ne unquam deficiat fides ipsius. Ver-
ba igitur hæc. Tu es Christus filius Dei uiui, à Pe-
tro singulariter dicta esse, testatur mox ipse Dominus,
dicens. Beatus es Simon Bar Iona, hoc est, filius
Ioannis, sicut alibi ad eundem singulariter ait, Si-
mon Ioannis diligis me plus his. Quare illatio-
nē tuam nō approbo, dum ais. Ideo Christus Pe-
tro & alijs ita respondit. Caro & sanguis non
reuelauit tibi. Nam si Petro & alijs simul ita re-
spōdisset, nō tibi, sed uobis dicendum fuisset. Odio
igitur excæcatus contra P. Pontificē (Petri suc-
cessorē) uō uides, quā inepta sit hæc tua illatio &
reigestæ narratio, & peccas per hoc in ipsum
Euangelio

Euangelii. Deinde non approbo, quod tot *Veneratio*
amarulētis cauillis & calūnijs traducis nos Ca *Eucharis*
tholicos, ppter Eucharistię sacramentū. Quod *tie.*
nos utiq; Centuplo maiore ueneramur fide res
uerentia & deuotiōe q̄ faciunt oēs ubiq; Luthe
rani. Nos .n. credimus isto in sacramento subs
stantialē mutationē panis in corpus dñi, & ui
ni in eius sanguinē. Hoc aut uos nō creditis, Itē
Nos credimus p uerba cōsecrationis legitime
plata, totū Chrm, Deū & hominē, tam sub ui
ni q̄ sub panis accidentibus integre & substan
tialē cōtineri per cōcomitantā. Hāc uos & ir
ridetis & inficiamini. Rursum credimus nos
in Missa corpus & sanguinē Chri uere pie, reli
giose atq; etiā substantia liter p uiuis et mortuis
offerri. Vos aut hoc maxime negatis, & ob id
missam blasphematis. Nos p̄terea hoc sacra
mentū in Ecclesijs nostris p̄petua ueneratione
colimus, & religioso cultu reseruamus tum in
uiaticū p infirmis, tum in exercitiū pię deuot
ionis in publicis p̄cessionibus. Tēpla autem
uestra, uelut horrea sunt, sine omni cultu & uer
eneratione huiusmodi. Negamus igitur, nos ex
hoc sacramento portentum fecisse, aut à nobis
factam ex eo esse impostorum nundinationē.
Non enim uendimus Eucharistiā iudæis, aut
ullis hominibus, sicut fecerunt facinorosi alii
qui fures & sacrilegi. Nec pedibus eam calca
mus, sicut in sectis uestris nouis à plerisq; im
pie factitatū esse multo cū gemitu audiui mus.

Verba cō
secrationis.

Quod aut pro maximo abusu habes, quan-
do nos in missa uerba cōsecrationis secrete pro-
ferimus (quæ tu irreligiosa scurrilitate à nobis
demurmurari dicis) uanus & indoctus est ca-
uillus. Cum .n. ea uerba maximū in se conti-
neant fidei nostræ mysteriū, mystis, hoc est sa-
cerdotibus, maxime congruit, ea uerba arcane,
Id est secrete dicere, quia mystica, hoc est arca-
na sunt. Id quod te ignorare nō decet, qui tam
frequenter in scriptis tuis græcizas. Quisquis
enim qualiacunq; habet græcarū literarum ru-
dimenta, scit ex Dictionarijs Mysteriū arcanū
interpretari. Religiosa igitur obseruatione se-
creto pronunciamus cōsecrationis uerba, sicut
et Paulus fecit, qui raptus in paradīsum, audiuit
arcana uerba quæ nō licet homini loqui. Sic et
in ueteri lege multa erant arcana, quæ non pu-
blicabantur uulgo cūctis, sicut Moyses & Eze-
chiel plerisq; in locis insinuant.

2. Cor. 12

Num. 4.

Ezech. 7.

Quod præterea sacerdotes nostros Irriſiōis
gratia sacrificulos uocas (quāuis sacrificiū eo-
rum detesteris atq; pſide abneges,) et ais, eos di-
cere. Accipite & comedite, sed nihil eos dare
ac neminem comedere, improbus est cauillus,
sacerdos enim in missa, nō ex sua pſona profert
ea uerba ad populū circumstantem sed ex per-
sona Christi recitat ea, ad xī. Apostolos in no-
uissima cēna prolata. Neq; tamen denegat cor-
pus domini ihs qui religiose petunt & mandu-
care desyderant. Quod autem ais, cum bibere
solum,

solum contra Christi præceptum pro omnibus,
uana est obiectio, Christus enim nusquam pro
hibuit sacerdoti, ne solus ex calice inter Missas
solum solemniter bibat, si non assint communicantes.

Quod si Christi præceptum esset quando *Bibite ex
ait Bibite ex hoc omnes, uos lutherani non mi hoc omnes.*
nus in hoc peccaretis mortaliter, huius præcep-

ti transgressione quā nos, Nam & uos in coe-
na uestra, in qua communicatis, nō omnes qui
præsentibus ibi estis ex calice sanguinem Christi
bibitis, sed aliqui tantum, Christus autem non
dixit, Bibite ex hoc aliqui, sed ait Omnes, Neque
tamen per hoc concesserim aut confessus fue-
rim, uos uerum sanguinem Christi ex calice
uestro bibere, si non habetis in cōsecrando Ec-
clesiæ intentionem & uerborum formam con-
suetam, aut si non estis legitime ab Episcopo
aliquo in sacerdotes ordinati, siue bibant ex eo
omnes siue aliqui, Quicunque enim tales sunt,
consecrandi aut offerendi potestatem non ha-
bent, sicut clare testantur sancti Patres in Con-
cilio Niceno. Nobis autem facilius est excusa-
tio, de his uerbis Christi, Bibite ex hoc omnes,
Quia etsi non omnes apud nos corporaliter ex
calice bibunt, quotquot circumstant, Bibunt
tamē spiritualiter per fidem & charitatem, iux-
ta illud Augustini, Crede & manducaſti, quod
tu ipse quoque allegas. Vos autem schismaticæ
cōrenditis cōtra Catholicos de corporali sum-
ptione, nolentes consecrare aut missam celebra-

re, nisi assint aliqui, corporaliter eum consecra-
te communicaturi, Quod nos necessarium esse
negamus, quia neq; Christus neq; ulla scriptura
hoc precipit, aut sacerdoti prohibet, ne solus
corporaliter sumat, hoc est, comedat & bibat
in missa,

Cauillaris & hoc, quod pro uiuis & mortuis
In Missa offerimus, sed neq; hoc ulla prohibet
scriptura, & Ecclesia id semper obseruauit, ut
ex antiquissimis Dionysij, Clemētis, Anacleti
Alexandri Cypriani Tertulliani &c, scriptis
manifeste patet.

Monstrū Et adhuc maius monstrum esse dicis, non da-
schismatis re Laicis utraq; speciem sacramenti, Sed cres-
in sacro de mihi, quod longe maius & abominabilius
mentō u- monstrum coram Deo & omnibus sanctis
nitatis. eius sit, schismaticæ per rebellionem, contra
Ecclesiæ & maiorum nostrorum consuetudi-
nem, sub utraq; specie communicare, atq; ita
impie abuti sanctissimo unitatis sacramento
ad introducendum hæresim atq; diuisionem,
contra illud uerbum Christi, quod in horto
post nouissimam cænam (in qua hoc unita-
tis sacramentum instituit) ad patrem orans
dixit. Pater sancte serua eos in nomine tuo
quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut & nos.
Dare igitur aut accipere sub una specie, nusq;
in uerbo Dei prohibitum reperitur, inducere
autem schisma & diuisionem ac rebellare Ecc-
lesiæ

Ioh. 17.

clerici & eius Præpositis maxime prohibent
Christus, Paulus ac totum Euangelium.

Quod autem irrides nos de hoc uerbo
Christi, Bibite ex hoc omnes, quasi dicamus
hanc uocem omnes, de solis sacerdotibus in-
telligendam esse, Et ex hoc inferis, solos Laicos
eos coram Deo mundos esse, quia dixit Chris-
tus in pedum latione, Mundi estis, sed non
omnes. Improba profecto est cauillatio, &
nimis inepta, puerilis, atque etiam scurrilis il-
latio.

Nos certe non sic exponimus uer-
bum Christi, sicut cauillaris tu, sed dicimus,
hoc ad Apostolos in cæna dictum esse, quod
sacerdos consecrans commemoratiue, non
præceptiue, recitat, nec in eo consistit uirtus
consecrandi, sed in ijs quæ sequuntur, Hic est
calix sanguinis mei &c.

Etenim apud nos
non semper sub utraque specie communicant sa-
cerdotes, Quippe ubicunque non consecrant
ipsi, sub una tantum specie communicant,
æque sicut Laici, siue in Ecclesia publice, siue
domi ægrotantes accipiant, Vnde fit, ut in
die Parasceues etiam in publico de more of-
ficio diuino celebrans sub una tantum specie com-
municet, eo quod die illa non consecret, sed
utatur panis specie pridie consecrata, & in hoc
reseruata, ut sic à celebrante sumatur, Idque fit
non noua adinventione nostra, sed antiquis-
simo Ecclesiæ ritu & sanctorum patrum
instituto.

Qua autem arte colligis

Sacerdos
non semper
per sub utraque
specie com-
municat.

ex hoc uerbo Christi, Mundi estis sed non omnes, quod soli Laici mundi sint? Nunquid ad solos laicos dictum est? Non uideo equidē quomodo deceat te, tam inepra uti argutia ad tam insignem ac præpotentem Baronem ac Dominum.

Cultus Quod rursus cauillaris, multos inuentos esse
Eucharistia nō est nimis apud nos. se cultus, quibus honoraretur hoc sacramentū, qui tamen nullum habeant Dei uerbum quo defendantur, Respondeo, primum, Non opus est, omnem cultū Dei habere expressum in scripturis uerbum Dei quo defendatur, sicut probatum est supra de cultu Dei, quem Abel, Noe Abraham &c. exhibuerunt, Deinde possunt nobis sufficere, pro huiusmodi cultibus, hæc generalia uerba Christi & Pauli, Si non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus, Obedite Præpositis uestris &c. Rursus, si uere Deus in hoc sacramento est, sicut nos firmiter credimus, non potest ullus cultus nimis honorifice aut nimis reuerenter atq; religiose ei à nobis impendi, Si. n. nō perdit mercedem suam is qui uel calicem aquæ frigidæ dederit uni ex minimis Christi, etiam si dederit tantum in nomine discipuli, ut ait ipse Dominus in Euangelio suo, Quomodo perdemus nos mercedē, si honorem impendimus, non uni ex minimis Christi, sed ipsi Christo, Deo Optimo Maximo; idq; facimus, non in nomine alicuius discipuli eius, sed in nomine ipsius, De quo ait Apostolus

Mat. 10.
Phil. 2.

Apo
in no
terre
Qu
fecto
nu fl
tari e
per p
tur in
pcion
Chri
quam
in no
uener
haber
ante a
iste lo
fuit,
A
opus
chre s
enim r
occup
neglig
ni, Ad
uerior
mentio
missan
sti, & a
uerbis

Apostolus, quod sit super omnem nomen, & in nomine Iesu omne genu flectatur celestium terrestrium & infernorum.

Quid hinc sequitur? Moibane? sequitur profecto, quod uos Lutherani, qui non uultis genu flectere, quando hoc sacramentum uel in altari eleuatur à sacerdote, uel ab eo deportatur per plateas ad infirmos, uel publice circumfertur in processionibus, uel reseruatur in ciborijs peiores ac magis rebelles, superbi & impij in Christum, Dominum & Deum nostrum estis, quam sunt omnes alij terrestres & inferni, qui in nomine Iesu genua sua flectunt, Nos autem uenerationis & cultus nostri uetus & insigne habemus exemplum à rege Dauid, qui saltauit ante arcam Domini, Et ecce hic in sacramento iste longe plus ac maius est quam in arca illa fuit,

*Impietas
sectarum
circa Eu-
charistiā.*

2. Reg. 6.

Ais ulterius contra nos, Illi, dum in suum opus operatū & missam defigunt oculos, pulchre suis cogitationibus eluduntur, quærunt enim nescio quas animas in Purgatorio suo occupatissimi, atq; hoc modo prætereunt & negligunt uerum usum & cultum Cœnæ domini, Ad hæc ira responderim. Apud nos longe ueriores esse & usum & cultum huius sacra-
menti quam apud uos Lutheranos, Nos enim missam celebramus in memoriā passionis Christi, & annunciamus mortē eius in illa, nō solū uerbis in sacro Canone (quem uos blasphema-
tis

*recta missa-
rum ce-
lebratio.*

els ac prorsus omittitis) ubi sacratissimæ obla-
tionis à Christo in cruce semel peractæ, memo-
riam agimus, & in eius representationem missæ
sacramentum & oblationem uocamus, sicut
uocauerunt eam ante nos omnes Christi Mar-
tyres & Pontifices ac uniuersa per totū orbem
terrarum Ecclesia Dei, sed etiam gestibus & ue-
stibus sacerdotis consecrantis, qui signis exter-
nis passionem domini & oblationem in cruce
factam representat. Vos autem hunc anti-
quissimum atq; sanctissimum Catholicæ Ec-
clesiæ ritum non solum temere abijcitis sed etiam
multis blasphemijs oppugnatis, adeo ut &
ipsum nomen Missæ oderitis, & tanquam por-
rentum & abominatio sit, ad prolationem huius
ius uocis iubet suos Lutherus signo crucis se-
munire, non secus atq; si nomen Diaboli pro-
ferretur. Et pro missa usurpatis nouo more hæc
uocem Cena domini: Cum tamen mors & pas-
sio Domini & oblatio Christi in cruce corpo-
raliter peracta, non tempore cenæ, sed tempore
re prandij potius, circa tempus inquam meris-
danum sit facta, uosq; sicut nos facimus, nō ce-
næ sed ante prandij tempus, cenam Domini (ut
uocatis) nouo ritu peragatis.

**Hostia in
cruenta.**

Nos in missa nostra, non externam uisibilem
corporalem aut cruentam sed mysticam in
uisibilem spiritalem et incruentā uictimam seu
hostiam Deo patri religiose offerimus & immo-
lamus, sicut & Christus ipse mystice obtulit

lit &
lio suis
pertus
A
quia p
porali
stice le
patrio
prius
statur
typus
De que
enim u
di.
dem ty
genes,
ea cor
molat
molat
audire
bere de
re Iuda
spreto n
nes ut c
stra, In
patri se
in exitu
ritu ind
carnes
piscencia

lit & immolauit in nouissima cum discipulis
lis suis cæna, sicut asserunt Augustinus & Ru-
pertus Tuiciensis.

Ad quid enim agnus Dei dicitur, nisi
quia pro peccatis hominum, sicut semel cor-
poraliter & cruenta in cruce. Ita quotidiemy-
stice seu spiritualiter & incruente in missa Deo
patri offertur. Agnus igitur Dei non debet
prius comedi quam immoletur, sicut clare tes-
tificatur uerbum Dei de agno pascale, qui erat
typus huius superbenedicti & ueri agni nostri.
De quo in præfatione quadam dicitur, Ipse
enim uerus est agnus, qui abstulit peccata mun-
di. Sic & in hostia pacificorum (quæ itis-
dem typus Christi fuit, sicut Esychius, Ori-
genes, & Cyrillus testantur) non licebat de
ea comedere quicquam, nisi prius esset im-
molata & oblata. Vos autem, de im-
molatione & oblatione nihil cogitantes neque
audire uolentes, tantummodo comedere & bi-
bere desideratis, sicut fecerunt olim carnio-
ra Iudæi, qui respicientes retro in Aegyptum,
spreto manna, dicebant Moyse, Da nobis car-
nes ut comedamus. Videte igitur, nec ena uez-
stra, In qua carnem Domini non offerre Deo
patri sed tantummodo cōedere uultis, fiat uobis
in exitium & iudiciū (quia in schismate nouo
ritu indigne comeditis) sicut factæ sunt illis
carnes Cothurnicum circa sepulcra concu-
piscenciæ,

Exo. 21.

Leui. 24.

Nume. 11.

Quod

Opus operatum.

Quod autem reprehendis nos ob id, quod in opus operatum & missam respicimus, inique facis & impie, quia reprehendis opus & institutum Christi, quod nos per opus operatum & missam intelligimus. Siue igitur bonus siue malus sit sacerdos consecrans, opus tamen & institutum Christi secundum se bonum est semper. Sacerdos enim non propria uirtute sed uirtute institutionis & uerborum Christi consecrat, & quidem ministerialiter, Christus autem principaliter, sicut baptizat, ita & consecrat.

Ceterum de Purgatorio scripsi & edidi libellum iam pridem, in quo tot produxi ex utroque Testamento scripturae testimonia, sanctorumque patrum assertiones, ad quas nemo adhuc uerum respondit, ut hic plura de hoc dicere superuacaneum sit, quandoquidem tu solum irrides et negas, nihil autem rationum aut scripturarum contra Purgatorium profers. Nobis igitur contra haec nuda uerba tua sufficit hic Ecclesiae Catholicae autoritas, aut si mauis, Lutheri tui assertio, qui sepe testatus est, se certissime nosse quod sit Purgatorium, in quo graues patiantur animae poenas.

*Luth. in
resolut: in
disputa.
lipfica.*

Quod autem ad principalem libri tui quaestionem, nempe de communione infantium atinet, tamen si nec ego schismaticorum in hoc quorundam Bohemorum opinionem & usum approbo, Tuam tamen resolutionem in omnibus approbare non possum, Certe si mihi pro infantium

infantium
habere
ra argu
sunt ista
ingenij
neruose
esse, an
citas, B
princip
illis sen
erronea
stionem
de his te

Primu
ubi con
ais, Ideo
da, imp
& aliu
latrina
stant e
ri, cala
gustiae,
potest a
temnere
nichai
Catholi
set nat
talis in
cis, Cu
aliae cre

infantium communione argumentari liberet,
haberem utiq; multo plura, maiora & ualidiora
argumenta, quæ tibi obijcere possem, quam
sunt ista. Quatuor, ad quæ tu proluxa styli &
ingenij tui ostentatione, magis uerbose quam
neruose respondes, Nolo autem hic sollicitus
esse, an satisfeceris Quatuor illis, quas tu re-
citas, Bohemorum obiectionibus, nec ne, In
principali enim sententia tecum, non cum
illis sentio. Quoniam uero admisces quædam
erronea de infantibus, quæ ad principalē que-
stionem non pertinent (sicut & supra fecisti)
de ijs te fideliter, ut corrigas, admonebo.

Primum igitur non approbo hæc tua uerba *Falsa natura hu-*
ubi contra primam illorum obiectionem sic *manæ cri-*
ais, Ideo caro & omnis nostra natura, immunda, impia, incredula & contemptrix Dei est, *minatio.*
& aliud non quam sentina omnis impietatis,
lattrina blasphemiarum in Deum, Vnde expectant eam crudelissima quæq; morbi innume-
ri, calamitates mille, anxietates & mortis angustiae, quas nemo eloqui potest. Nam non
potest aliud facere quam peccare, Deum contemnere & irridere &c. Hæc mihi potius Manichaica uidentur esse quam Christiana aut
Catholica, si enim à malo principio creata esset natura humana, facilius credi posset, quod
talis in Deum Opt. Max. esset, qualem tu dicis, Cum autem ipsa quoq; sicut & angeli &
aliæ creaturæ omnes, à Deo ipso (non à Sa-
tana

Gen. 1.

Rom. 5.

Psal. 83.

2. Co. 12.

tana aut ullo alio autore malo) creata sit, & cō
prehendatur simul cum alijs creaturis sub hoc
uniuersali & diuino testimonio scripture, Et ui
dit Deus Cuncta quæ fecerat, & erant ualde
bona, Non possum hanc tuam tam duram ac
dicam carnis & omnis naturæ nostræ accusa
tionem comprobare. Quandoquidem adima
ginem & similitudinem Dei facta est, Depra
uata quidem est per peccatum Originale, sed
hoc per baptismi gratiam ablutum & fundit
atq; radicitus (ut ait Augustinus ad Bonifaciū
Papam) ablatum est, ut in ea fiat, quod Apo
stolus dicit, Vbi abundauit delictum, ibi super
abundat & gratia, Et possit homo per gratiā
cum Psalmista uere dicere, Cor meum & caro
mea exultauerūt in Deum uiuum, sicut dixisse
fertur Monica, beata & pia mater S. Augusti
ni. Quod autem remanet post baptismum in
nobis peccati fomes (qui & peccatum alicubi
dicitur, quia ad peccatum perpetrandum
inclinat) non debet propterea caro & omnis
natura nostra dici impia, incredula & contēp
trix Dei, Quia datus est nobis fomes ille ad ex
ercitium uirtutum, ut ait Gregorius Nazianze
nus, ne in superbiam incidam⁹ aut socordiam,
si ab omni carnis pugna liberi ociose degere
mus, sicut ait Apostolus. Ne magnitudo
revelationum extollat me, datus est mihi sis
mulus carnis, angelus Satanæ qui colaphizet
me.

Ais itē

obie
habe
num
tua n
sacri
gatiu
rum
quæ
diunt
uiram
In s
nis, r
paruu
dici,
dignio
lo fin
tis loc
per in
tis fun
feras i
baptiza
non bap
igitur co
cati & pl
infans, i
bus. In n
tos sic lo
nem ma

Ais item in solutione ad secundam illorū Innocentia
obiectionem, quod nihil prerogatiui sit, quod *paruulorū*
habeant pueri, nam & aliorum omnium homi
num sit regnum cælorum, Hæc quoq; uerba
tua noua & Theologis insueta sunt, nullibi in
sacris literis expressa, Certe non nihil prerog
atiui est pueris innocentia, Nec omnium alio
rum hominum est regnum cælorum, quia uia
quæ ducit ad perditionē lata est, & multi ingre
diunt per eā, Angusta uero est uia quæ ducit ad
uitam & pauci inueniunt eam. *Matth. 7.*

In solutione autem Tertiæ illorum obiectio
nis, multo adhuc duriora & absurdiora in
paruulos dicere uideris, Primum sane, quod
dici, superstitiosam esse opinionem, adultis
digniores esse Infantes, quia coram Deo nihil
lo sint meliores adultis. At siue de baptiza
tis loquaris, siue de non baptizatis utrobique
per innocentiam coram Deo digniores adul
tis sunt Infantes, Dico utrobique, ut non con
feras infantem non baptizatum cum adulto
baptizato, sed baptizatum cum baptizato,
non baptizatum cum non baptizato. Ille
igitur coram Deo dignior est, qui minus pec
cati & plus innocentia habet, Talis autem est
infans, non adultus. De adultis ait S. Iacobi *Iac. 3.*
bus, In multis offendimus omnes, Et ad adul
tos sic loquitur S. Petrus, Deponentes igitur om
nem maliciā & omnē dolum, & simulationes *i. Pet. 2.*
Hæc & in

& inuidias. & omnes detractiones, sicut mo-
do gēiti infantes. Et Paulus ad Corinthios. fra-
1. Co. 14. tres nolite pueri effici sensibus, sed malicia par-
uuli estote, sensibus autem perfecti.

Quod autē obijcis multa scripturæ testimo-
minus pec-
catū habet nauerint, & simul inutiles facti sint, Nemo id
paruuli q̄ negat, sed non omnes peccauerunt æqualiter,
adulti. sed alij plus & grauius, alij minus et leuius, Par-
uuli non nisi unum habent peccatum Origis-
nale, quod tamen baptismo tollitur, Adulti au-
tem permulta Originali superaddunt per pra-
uos actus & affectus suos. Vnde pro infantium
causa sic scripsit olim S. Cyprianus una cum

Cypri. lib. lxvi. Episcopis & Collegis suis ad fidum E-
piscopū. Si etiam grauissimis delictoribus, &
3. epistola in Deum multum ante peccatibus, cum postea
8. crediderint, remissa peccatorum datur, & à ba-
ptismo atq; gratia nemo prohibetur, Quanto
magis prohiberi non debet infans, qui recens
natus nil peccauit, nisi quod secundum Adam
carnaliter natus, contagiū mortis antiquę pri-
ma natiuitate contraxit. Qui ad remissionem pec-
catorum accipiendam hoc ipso facilius acces-
dit, quod illi remittuntur non propria sed alie-
na peccata &c. Hoc autem de adultorum ne-
mine dici recte ac uere potest.

Calumnia in paru-
los. Nego igitur istud, quod ais, Deinde etiam
fæuit in omnes malicia sua Diabolus, impellit
uniuersos ad omnis generis flagicia & errores &

et bla-
& me-
buntu-
deo, si-
fi bap-
catum
habere
De qu-
Diabo-
gicia, &
censes in-
& blap-
uicijs in-
Turcis
cut testa-
dicens.
sputate
ut pro-
propria
priæ ui-
miseria
omnibu-
Sed ac-
ficialis. S-
scortand-
æque in-
nondum
quem nu-
oues aut
quod ip-

et blasphemias, Si in hunc ordinem censentur
& merito debent pueri. Quam ob causam uide
buntur digniores coram Deo alijs? Respons
deo, sicut supra. Ideo digniores corā Deo sunt,
si baptizati sunt, quia nullum in se habent pec
catum, si autem adulti dixerint, se peccatum nō
habere, mendaces sunt, & ueritas in eis non est.
De quo autem infante legisti unquam, quod
Diabolus impulerit eum in omnis generis fla
gicia, & errores & blasphemias? Male igitur
censes in hunc ordinem flagiciosorum erratiū
& blasphematiū, infantes, qui ab eiusmodi
uicijs immunes, ab omnibus, etiam a Iudæis,
Turcis & Gentilibus, dicuntur innocentes. Si
cut testat S. Aug. libro primo ad Marcellinū. *Aug. de*
dicens. An uero & hoc quæsituri, & de hac di *peccatorū*
sputaturi, & tempus ad hoc impensuri sumus, *meritis. li.*
ut probemus atq; doceamus, quomodo per *1. c. 35.*
propriam uoluntatem (sine qua nullum pro
pria uitæ peccatum esse potest) nihil mali con
miserint infantes, qui propter hoc uocantur ab
omnibus innocentes &c.

Sed adhuc multo absurdiora subiungis, dū *Falsa de*
sicais. Siquidem ille ipse affectus libidinandi, *paruulo =*
scortandi, odiendi Deum, & perdendi alios, est *rum affe =*
& que in ipsis pueris atq; in senibus, nisi quod *etibus opi*
nondum pedē efferat ut in illis, Lupus (inquis) *nio.*
quem nuper enixa est lupa, nondum discerpit
oues aut alias bestias, tamen uere lupus est, nisi
quod ipsi propter imbecillitatem uirum & mē

brorum corporis nondum liceat ferocire, et si
iam natura sit feroci ac prorsus lupina. Par ra-
tio (ais) est de pueris, in quibus uere sunt affe-
ctus pessimi odij & contemptus Dei, item nos-
cendi alijs, simulandi & dissimulandi uel bona
uel mala. Ad hæc uerba tua responsurus, obij-
cio tibi primū uerba S. Petri superius allegata
ubi hortat nos ut simus, Quasi mō geniti infan-
tes, deponentes omnē dolū, simulationes et in-
uidias etc. Si ergo boni Christiani adulti debēt
deponere omnē maliciā, dolū, simulatiōes &c.
tāq; modo geniti infantes, Qua tu quæso frō
te dicis, in pueris uere affectus esse pessimos odij
et cōtemptus Dei, itē nocendi alijs, item simulan-
di et dissimulandi uel bona uel mala? Nunquid
tales complexus est Christus & dixit, Talium
est regnum cælorum? At dixit porius discipulis
suis, Amen dico uobis, quisquis non recepe-
rit regnum Dei uelut paruulus, non intrabit in
illud. Item. Amen dico uobis, nisi conuersi
fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intra-
bitis in regnum cælorum.

Mar. 10.

Matt. 18.

Nullum

in paru-
lis pecca-
tum pro-
prium.

Aug. ubi
supra.

Audi igitur, quid nam contra tam immitem
absurdāq; sententiam tuam, pro paruulorū in-
nocentia, dicat, non Mundi huius Philosophus
sed eximis inter omnes Catholicos Theologus
et Episcopus Augustinus in supradicto libro
suo. Nonne (inquit) tanta infirmitas animi &
corporis, tanta rerum ignorantia, tam nulla
omnino præcepti capacitas, nullus uel naturalis
uel con-

vel conscriptæ legis sensus aut motus, nullus
in alterutram partem rationis usus, hoc multo
testatiore silêtio q̃ sermo noster proclamat atq̃
q̃ indicat. Valeat aliquid ad seipsam persuadē
dam ipsa euidentiā. Nam nusq̃ sic non inue
nio quid dicam, q̃ ubi res, de qua dicitur, mani
festior est q̃ omne quod dicitur. Vellem tamē
(inquit) quisquis hoc sapit diceret, quod peccatum
uiderit uel putarit infantis recentis ab
utero, cui redimendo iam baptismum fatetur
necessarium, quid mali in hac propria uita sua
per animum proprium corpusue commiserit.
Hec Aug. Cū igitur nullū sit pprie uitę peccatū
in infantib⁹, absurde pfecto tribuis eis pessimi
mos et maxime impios affectus istos, odiendi
Deū et pdēdi alios, atq̃ etiā (q̃ cōtra cōmunē
sensū est) affect⁹ libidinādi et scortādi. Nūqd
ī qui tā impios in se affect⁹ habēt, intrabūt in
regnū celorū? Si diceret de fonte p̃tī Originali,
qui etiā in paruulis remanet, sine actu tamē
et affectu ac sensu, facile admitterē, sed aliud est
affectus, aliud fomes, fomes inest omnibus, qui
cūq̃ in peccato Originali cōcepti & nati sunt,
Act⁹ autē et affect⁹ mali, a quibus homo iudi
catur peccator et malus aut nocēs, In paruulis
nō sunt, Id quod Aug. ait euidenti⁹ esse quā
omne q̃ dicis, Absurde igitur cōtrariū astruis,
Nec tibi aut sententię tuę prodest exemplum
de lupæ recenti catulo, Nemo enim eum tam
nocentem dicit q̃ est lupus adultus aut uetus

*Differūt
fomes &
affectus.*

lus, Ideo nec infans tam nocens & malus est,
quam est homo adultus,

Postremo in solutione Quartæ Bohemorū
obiectionis, dum inter Baptismum & Eucharis-
tiam differentiam esse recte dicis, addis quædā
uerba, quæ illorum obiectionem non euacuāt.
Ais enim sic. Baptismus est symbolum inicia-
tionis & ingressus in Ecclesiam. Eucharistia
uero oris testimoniū & annunciationem mor-
tis Christi coram omnibus hominibus requi-
rit. Vnde Eucharistiæ accipiendæ ij sunt idonei
quicūq; corpus Domini discernere, se ipsos pro-
bare, & cōscientiā examinare, deinde qui mor-
tem domini, corā toto mundo ore confiteri &
annūciare possunt. Quæ pfecto nō possunt fie-
ri ab infantibus. Ideo ad hanc communionē
non sunt admittendi. Sed si ego cōtrariū tue-
rer, sicut tuentur Bohemi Calixtini, ad hæc dis-
cerem. In baptismo quoq; requiri oris confes-
sionem & fidem cordis, iuxta illud Apostoli.
Rom. 10. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confes-
sio fit ad salutē. Nam & saluator ipse ait. Qui
Marc. 16. crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: Qui
uero non crediderit, cōdemnabitur. Atqui in-
fantes non discernunt aquam baptismi ab aliā
aqua, neque intelligunt quæ dicuntur à baptis-
zante, neq; uirtutem sacramenti per sese creditū
aut cognoscunt. Nihilominus tamen baptis-
zantur, eo quod patrinis p eis respondere per-
missum est, non solum tempore nostro uerum
etiam

etiam
sio cō
Euch
nent
trin
scand
contr
Vnu
chari
nium
omni
Quis
fuerit
testim
mini c
Christ
gnē p
cipere
Non
aliā s
Hab
tuis nu
to & op
dio uer
tudine
scientia
te cōui
redi ad
si non
priæ in

etiam tempore Apostolorum, sicut ex Dionysio constat. Cur igitur non possint pari ratione ad Eucharistiam quoque perceptionem admitti, discernentibus & respondentibus pro eis ipsorum patribus? Omitto hic multa consulo, ne quod scandalum infirmis pariant, quæ ex B. Augustino contra tuam hanc sententiam proferri possint. Vnum id impugno nunc, quod bis hic ais. Eucharistiam perceptionem requirere oris testimonium, & annunciationem mortis Christi coram omnibus hominibus & coram toto mundo. Quis quæso Laicorum, quantumvis adultus fuerit, exigitur, dum Eucharistiam accipit, oris testimonium et annunciationem de morte Domini coram toto mundo proferre? Sunt inter Christianos plerique surdi & muti, qui utique digni possunt Eucharistiam in fide Ecclesie accipere, licet oris testimonium proferre nequeant. Non recte igitur habet hæc tua (ut innumeras alias superius reprobatae) sententia.

Habes iam Moibane meam de tribus libris *Cōclusio*
tuis nuper editis sententiam, quam à te legi per libris.
to & opto non alio sane, quam ego scripsi, studio
veritatis, piaque de animarum salute sollicitudine,
& oculo simplici ad examinandam conscientiam, quæ intus tibi dicat, ubicunque errasse
te convincerim. Peccasti, quiesce, age penitentiam,
redi ad cor, & opera prima fac. Quod utique fiet,
si non tuæ per superbiam & Philautiam propriæ
inniti uolueris prudentiæ. Nam & ego

Dionysii.
In Eccle.
hierar. c. 7

Apoc. 2.

uicissim tibi polliceor, me cōtra agnitam ueritatē nihil tueri uelle, neq; pertinaciter obistere recta monenti, neq; ueros, qui in Ecclesiam uel negligentia aut inscitia uel auaricia alijsue uitijs Prælatorum & Ministrorum Ecclesiæ sensim irrepsērunt, abusus defensare. Vincat ubiq; ueritas, tollantur hæreses, scandala, abusus & schismata, redeat iam diu desyderata pax, unitas Ecclesiæ, & piarum mentium una fides

Rom. 15.

spes & charitas. Deus ergo patientiæ & solaciū det nobis idipsum sapere in alterutrum secundum Iesum Christū, ut unanimes uno ore (sicut pie ac foeliciter fecerūt Maiores nostri) honorificemus Deum et patrem domini nostri Iesu Christi, qui est benedictus in sæcula seculorum Amen.

Nouue

NOVVS CANON

D. Ambro. Moibani.

 CANON

VT VOCANT MIS-

se ex Euangelistis, & Paulo Apo-
stolo Esaia & Daniele Pro-
phetis. Christiano fratri.

TALES VELIM

omnes Christi discipulos esse, ut crebri-
us cogitent. Quid in Cruce actum sit,
quam Crucem in uentum figant,
fidem Crucis maximam
esse oportet.

CRUCIBVS PICTIS

opus non habent qui Christum
uiuunt.

Textus I.
ex Luca.

ENIT dies azymo-
rum, in qua necesse
erat immolari Pas-
cha & misit Iesus
Petrum ac Ioannem
dicens, Euntes para-
te nobis Pascha, ut edamus. At illi
dixerunt, Vbi uis paremus? Et dixit
adeos, Ecce introeuntibus uobis in
ciuitatem occurret homo quidam,
uas aque testaceum portans, sequi-
mini eum in domum in quam intrat,
& dicetis patrifamilias ædium.
Dicit tibi Magister, ubi est diuerso-
riū, ubi Pascha cū discipulis edamus.
Et ipse ostendet uobis cænaculum
magnum stratum, ibi parate. Euntes
autem uenerunt in ciuitatem & repe-
rerunt quemadmodum dixerat illis,
& parauerunt Pascha. Et cum ueste-
ria, iam esset, uenit Iesus & accubuit
ad uos

ac duodecim apostoli cum eo. Et ait
illis. Desiderio desideravi hoc pa-
scha comedere uobiscum antequam
patiar. Dico enim uobis posthac nō
edam ultra ex eo, donec compleatur
in regno dei. Et accepto poculo, gra-
tias egit ac dixit. Accipite hoc & di-
uidite inter uos. Dico enim uobis
quod non bibam posthac ex hoc
fructu uitis usq; in diem illum, cum
illud bibam uobiscum, nouum in re-
gno patris mei.

Vescitibus autem eis, in ea no-
cte in qua Iesus traditus est, accepit
Iesus panem, & cum gratias egisset,
fregit deditq; discipulis suis, & ait.
Accipite, comedite. Hoc est corpus
meum, quod pro uobis datur, hoc
facite in mei recordationem.

Similiter & poculum, postquā
tenauit cū gratias egisset, dedit illis
dicens,

Text. II.

Text. III.

dicens, bibite ex hoc omnes, Hic est
enim sanguis meus, qui est noui &
eterni testamenti qui pro uobis &
pro multis effunditur in remissionē
peccatorum. Hoc facite quotiescunq;
que biberitis in mei commemoratio
nem. Quotiescunq; enim comederi
tis panē hunc, & de poculo hoc bi
beritis, mortem domini annuntiate,
donec uenerit.

Tex. IIII

Esa. 63. d.

Hic nō ha

betur sed

infra 64.

b.

Esaie 63.

sed aliter.

Esa. 64. b

Domine deus pater noster. At
tende de cœlo & de solio glorię tuę
nos respice, qui facti sumus ut im
mundi omnes, & quasi pannus men
struatae uniuersę iustitię nostrę. Et
cecidimus quasi folium uniuersi &
iniquitates nostrę quasi uentus ab
stulerunt nos. Errare enim nos feci
sti de uijs tuis, indurasti cor nostrū,
ne timeremus te. Cōuertere propter
multitudinem uiscerum tuorum ac
misera

miserationum tuarū. Ecce tu iratus
es & non est qui consurgat & teneat
te, quia tibi peccauimus & in ipsis
peccatis sumus semper, Et nunc do-
mine pater noster es tu, nos uero lu-
tum. Et fictor noster tu, & opera ma-
nuum tuarum omnes nos. Ne irasca-
ris domine satis, & ne ultra memine-
ris iniquitatis nostræ. Ecce respice
nos, populus tuus omnes nos, & tē-
plum sanctificationis glorieq; tuæ,
Per dominum nostrum Iesum Chri-
stum, Amen.

Per omnia secula secul. Oremus.
Preceptis salut. Pater nost.

Domine deus custodiens pa-
ctum & misericordiam diligentibus
te, Auertatur obsecro ira tua à nobis
quia tibi peccauimus. Et exaudi ora-
tionem serui tui, Aperi oculos tuos
os &

Text. v.

Dan. 9. b.

os & uide desolationem nostram:
Neq̃ enim in iustificationibus nos-
tris prosternimus preces nostras an-
te faciem tuam, sed in miseratiōibus
tuis multis, Placare domine. Attēde
& fac ne moreris propter temetip-
sum. Deus meus, quia nomen tuum
inuocatum est super populum tuū,
cui tu dabis pacē, ne timeat sed con-
fortetur usq̃ in sempiternum, Per
dominum nostrum Iesum Chri-
stum Amen.

Per omnia secula secul. Pax domini.

Agnus dei.

Ad Communionem.

Text. VI.

Domine meus & deus meus Ie-
su Christe dixisti. Venite ad me om-
nes qui laboratis & onerati estis &
ego requiem uobis prestabo. Ecce
ego

ego pauper ad diues Testamentum
accedo, o domine, adauge mihi fide
dem, & adiuua incredulitatem meam.
Corpus domini nostri Iesu Chris
ti est uictima & oblatio pro omni
bus peccatis meis. Sanguis domini
nostri Iesu Christi est emundatio
omnium peccatorum meorum.

Benedictio.

Benedicat nobis dominus & Text. VII
custodiat nos, ostendat nobis faciem
suam & miseriatur nostri. Conuers
at dominus uultum suum ad nos et
det nobis pacem. Numeri 6. Bene
dicat + nos deus, deus noster, Be
ne + dicat nos deus & metuant
+ eum omnes fines terræ, Psal. 66.

I

Novi

NOVI CANONIS
Missæ, a Moibano compositi, Confu-
tatio per Io. Cochlæum.

O S T euulgatos in publi-
cū Tres libellos tuos, Moib-
banæ, quibus iam respon-
sum est, contigit mihi uide-
re nouum Canonē Missæ,
quem tu non finis uulgo
præstare uenalem, sed secre-
tius facis eum uendi nōs duntaxat, qui sectæ ad-
uersus Papam dant nomen, & ueterem Missæ
ritum in concionibus & Parochiis suis reijciūt
atq; blasphemant, tuumq; nouū Canonē anti-
quis Ecclesiæ libris Missalibus inserunt, ut ea
fraude Laicis imponant, quasi nihil sub sit no-
ui, quod argui debeat.

Idolola-
tria Lu-
theranorū

Et hoc astu magnam Slesix partem circums-
uenis, & Idololatriæ obnoxiam facis dum iux-
ta Canonem tuum aliter quā oportet Eucha-
ristiā cōsecrant Symmystæ tui, q uel Apostas-
tæ sunt rebelles & excōmunicati, uel rudes Lai-
ci nullis sacris ordinibus rite ab ullo Episcopo
po initiati. Tales enim reuera non consecrant,
tum quod Ecclesiæ forma & intentione non
utuntur in prolatione uerborū, tum quod ma-
xima eorū pars meri Laici sunt, à nullo Episco-
po in sacerdotes ordinati. Reipsa igit nō aliud
ibi

ibi ag-
popul-
& ad-
stra (u
charifi-
docui-
Idolola-
implet-
aut un-
creatu-
aut in-
adoran-
tes ad-
ra mar-
erant l-
Mercu-
Quos
cum
dum
tullian-
gentes
plissim-
cha ad-
Tui
tionab-
aut ang-
uenera-
dūt. M-
ris qu-
dunrax

publi
s, Moï
espon
ni uides
Missæ,
uulgo
d secre
tæ ad
Missæ
enjiu
e anti
ut ea
lit no

ircun
m iu
Eucha
postas
es Lai
pisco
ecrant,
ne non
od mas
Episco
aliud
ibi

ibi agunt, nisi quod merū panē merumq; uinū
populis p corpore & sanguine Chri porrigūt
& adorandum prebent, si tñ in hac barbarie ue
stra (usq; adeo irreligiola) adorā adhuc Eu
charistia, quā non adorare tutius esse iam pridē
docuit Lutherus. Superat hoc immane crimen *Luth. ad*
Idololatriæ uestre oēm retro gentiū Iudæorūq; *Vualden.*
impietate, si uerū dicere liceat. Quē. n. gens usq;
aut unquam tam barbara fuit, ut panē pistoriū,
creaturam prorsus Irrationalē, nulliusq; sensus
aut intellectus capacē, p Deo suo habuerit aut
adorauerit. Legimus qdem in prophetis, gen
tes adorasse ligna, lapides, aurū & argentū, ope
ra manuum hominū, at non secundū sese, sed ut
erant Idola et simulacra Deorū suorum, Iouis,
Mercurij, Veneris, Dianæ, Baal, Dagon, &c.
Quos impio errore ueros Deos esse credebant,
cum flagitiosi fuerint homines. Quemadmo
dum Doctores nostri Clemens, Iustinus, Ter
tullianus, Athanasius & pleriq; alij in suis ad
gentes Apologiis magnifice declararunt, am
plissime uero Cyrillus Alexandrinus Patriar
cha aduersus Iulianū Imperatorē Apostatam.

Tui autē sacerdotes noui, o Moibane, nō ra
tionabilē aut intellectualem hominē aliquem *Sacerdos*
aut angelum, sed merū panē, loco Eucharistiæ *tes Luthe*
uenerandū obtrudūt, & p corpore Christi tra
dūt. Multo sane peiores in hoc atq; sceleratio
ris quā fuit Iudas traditor Christi. Hic. n. semel *rani peio*
duntaxat tradidit Chrm, idq; Dei ordinatione *res Iuda*
factum *Tradito*
re.

factum est in salutem totius generis humani.
Tui autem Collegæ produnt ac deprauant cre-
bris uicibus ueritatem Christi, fictis suis conse-
crationibus, in æternam damnationem totius
lium animarum, quibus nequissime deceptis,
falsam Eucharistiam pro uero pane uitæ tra-
dunt. Non est igitur leuis mihi scribendi causa
aduersus nouum Canonem tuum, per quem
tam horrenda scelera & sacrilegia passim per-
petrantur, in omnibus Parochiis, quibus Ca-
nonem tuum uenditas, faxit Deus Opt. Max.
ut labor hic meus non redeat ad me uacuum, sed
faciat fructum aliquem, siue in corde tuo si rem
digne consideraueris, siue in male deceptis à te,
si errore depræhenso recogitauerint aduersum

Psal. 115. te illud Psalmistę. Omnis homo mēdax. Quos
1. Tim. 3. modo enim mendax non sis, qui aduersus Ec-
clesiam (quæ columna & basis est ueritatis)
nouum effingis Idolum cordis tui, Canonem
inquam nouum, quem nescierunt omnes pa-
tres & maiores tui?

Confusio Num ignoras, quam turpiter ante te cōfusi
Lutheri et sunt nouis missandi formulis & canonibus Lu-
Zuinglij. therus & Zuinglius? Eo enim dementiæ & im-
pietatis in furore suo Diabolico progressi sunt
ambo, ut ipsam missam tandem, post futiles &
supbas Canonis antiqui emendationes, ita des-
testati sint, ut nomen ipsum Missæ factum ip-
sis fuerit abominabile, non secus atq; ipsius Sa-
tanæ nomen.

Minor

Minor
impude-
dinati-
ritum
mo La-
ullo Ep-
missam
hac in r-
rebellio-
ræ præc-
tuum. In-
lauria, qu-
persuasio-

CA
cant, mi-
lo

I
antiquu-

Minor tamen illorum quā tua uideri potest impudentia. Quoniam sacerdotes legitime ordinati fuerunt ambo, & Missæ Canonem atque ritum melius nouerunt, quā nosse potes tu homo Laicus, cui neque collata aut concessa est, ab ullo Episcopo consecrandi potestas, neque data missam celebrandi autoritas. Quicquid facis hac in re, nullo prorsus iure facis, mera uis ac rebellio est & facti temeritas, fuerit igitur operæ præcium, ob oculos tibi ponere Canonem tuum. In quo consyderes, quam cæca sit Phisautia, quæ tam audax & impium facinus tibi persuasit. Etenim Titulus ita habet.

CANON, UT VOCANT, missæ, Ex Euangelistis & Paulo Apostolo, Esaia & Daniele Prophetis. Christiano fratri.

antiquum, nouum

Rimum ergo dic mihi quæso, Moibane. Quis te constituit iudicem super Ecclesiā, matrem tuam, quæ te per re generationis lauacrum in Christo Iesu genuit? Cur dimittis Canonem Ecclesiæ effingis? Hoc tibi prohibet uers

Reatus
Moib. per
nouū Cas
nonem.

Prouer. 1. bet uerbū Dei manifeste in Parabolis Salomon
6. nis. Ne dimittas (inquit) legē matris tuæ. Et
Natth. 18. Euangeliiū diserte tibi præcipit, ut audias Ec-
Gala. 1. 5. clesiam, Apostolus præterea dicit, Anathema ei
Rom. 16. qui euangelizauerit nobis aliud quā quod ac-
cepimus, & abscindi cupit eos q nos cōturbāt.
Iubet itē declinare ab illis, qui dissensiōes & of-
fendicula, præter doctrinā quam didicimus, fa-
ciunt. Ex his agnosce iam, quā grauiter reum
coram Deo & conscientia tua faciat te nouus
Canon tuus, p quē factus es desertor legis ma-
ternæ, transgressor Euāgelij & Anathema Pau-
Act. 10. li Apostoli. Christus Dñs, qui utiq; à Deo cō-
Temera- stitutus est iudex uiuorū et mortuorū, (ut attes-
rius iudex tatur Apostolorū Princeps Petrus) præcepit
nobis, nō iudicare sed audire Ecclesiam, et suo
exemplo nos docuit, ne temere usurpemus no-
Luc. 12. bis iudicandi facultatē, dicens cuidam. Homo,
quis me cōstituit iudicē aut diuisorē supra uos.
Matth. 7. Et generaliter dixit. Nolite iudicare, & non iu-
dicabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis,
iudicabimini, & in qua mensura mensi fueritis,
remetietur uobis. Quā tu igitur fronte aut con-
scientia iudicas, Moibane Laice, de Canone an-
tiquo Ecclesiæ, cuius iudicium tibi nemo des-
dit, Cuius uirtutē ignoras, Cuius sacratissima
uerba ne legere quidem dignus es homo pro-
phanus, & nullo sacro initiatus ordine? Quis
Laicorū ante te tam grāde sibi usurpauit iudis-
ciū. Audi ergo impudens Laice, qd sancto Ti-
motheo

moth
quit)
neu p
uerū r
spiritu
rabis,
sim ru
rum r
Tibi ig
nis nol
minus
bi dicat
ratorib
D
autrita
Euange
niele pro
rem, ad
Nec qui
quiscq; in
maneat
ut sacro
gas Misi
tiora te n
tus fueri
sapere q
tem. Ite
cit tibi E
tur. Mo
quando

motheo scripserit S. Dionysius, Obserua (in Dionysio
quit) diligentius, ne sancta sanctorum efferas, in Hierar.
neu prophanis luminibus uiolanda pmittas, Ecclesi.
ueru reuerberis magis, occultiq; Dei mysteria
spiritualibus inuisibilibusq; notionibus hono
rabis, atq; intemerata seruabis, nequaqp; ea pas
sim rudibus tradens, sed sanctis solis sanctas
rum rerum intelligentias sacratius pandens.
Tibi igitur o Moibane non est fas, sacra Cano
nis nostri mysteria effari in publicum, multo
minus super ijs iudicare. Cum & Vergilius ti
bi dicat tuiq; similibus sacrarum rerum teme
ratoribus. Procul este prophani.

Deinde dic, si potes, quis tibi concesserit *Ambitios*
autoritatem, colligendi nouum Canonem ex *sum studi*
Euangelistis & Paulo Apostolo, Esaia & Dauid *um Moib.*
niele prophetis. Cur tibi ipsi hunc sumis hono
rem, ad que te nemo uocauit? Paulus uero ait. *Heb. 5.*
Nec quisquam sumit sibi honorem. Itē. Vnus *1. Cor. 7.*
quisq; in qua uocatione uocatus est in ea per
maneat. Laicus es, nemo te uocat aut rogat,
ut sacerdotibus nouum præscribas aut collis
gas Missæ Canonem. Dicit tibi sapiens. Al *Eccl. 3.*
tiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scruta
tus fueris. Dicit tibi Apostolus. Non plus *Rom. 12.*
sapere quam oportet, sed sapere ad sobrietatem *Matth. 29*
tem. Item. Noli altum sapere, sed time. Di
cit tibi Euangelium. Qui se exaltat humiliabi
tur. Moabitica profecto est hæc tua superbia
quando plus uis sapere quam sapuerunt M. D.

annis tot sancti patres & Doctores Ecclesiæ,
qui nostro Canone antiquo usi & contenti fue
runt. *Esaie 16.* Audiuius (inquit propheta Esaías,
Hiere. 48 & post eum Hieremias quoque) superbiam
Moab, superbus est ualde, superbia eius & ar
rogantia eius & indignatio eius plus quam for
tutudo eius.

*Indocta
Rhapso
dia.*

*Cypria in
Epistolis
li. 2. epi. 3.
Amb. de
sacramen
tis & de
initiandis.*

Tertio dicas uelim. Cur ex Esaia & Daniele
potius quam ex alijs prophetis Rhapsodiā
hanc tuam collegeris. Cum eorum uerba,
quæ affers, neque decena Domini neque de
Eucharistiæ consecratione & communione,
neque de sacrificio altaris, ullam faciant men
tionem. De quibus tamen præcipue in *Missæ*
Canone tractari solet. Certe multo accommo
datiora sunt scripturarum loca, quæ de hoc
sacramento referunt beatissimi Patres & Ar
chiepiscopi, Cyprianus & Ambrosius, quam
sunt ista duo loca, quæ tu indocte ac temere affers
ex Esaia & Daniele. Nec mihi (quantum uis
ex scripturarum parum perito) difficile foret, mul
ta & plura & ad rem magis attinentia scripta
rarū loca colligere quam tu collegisti, si operæ
præcium esse uideretur. Quantas enim figuras
de hoc sacramento protulit nobis diuinitus in
Quinque libris suis Moyses? Quantas habent li
bri Regum? Quantas liber Psalmorum? Quan
tas proueria Salomonis & liber sapientiæ?
Quantas tū alij prophetæ, tum ipse ipsi, quos
tu citas, melius & apertius in alijs dictis suis?

Ac bre

Ac breuitatis gratia sufficiat hic unicus lo-
cus ex ultimo ac pene breuissimo Propheta
Malachia, Cuius hæc sane sunt uerba. Quis Mala .1.
(ait Dominus) in uobis qui claudet ostia & in-
cendat altare meum gratuito? Non est mihi uo-
luntas in uobis, dicit dominus exercituum, Et
munus non suscipiam de manu uestra. Ab or-
tu enim solis usq; ad occasum, magnum est no-
men meum in gentibus, & in omni loco sacri-
ficatur & offertur nomini meo oblatio munda.
Quia magnum est nomen meum in genti-
bus, dicit Dominus exercituum. Et uos pollui-
stis illud in eo quod dicitis. Mensa Domini
contaminata est, ut quod superponitur con-
temptibile est, cum igne qui illud deuorat. Hæc
Dominus ipse per Malachiam prophetam su-
um, In quibus breuiter & aperte sit men-
tio de altari de sacrificio et oblatione
munda, de mensa Domini &c.

De quibus & in Canōe Mis-
se præcipue tractatur.

Et hæc de titulo
tui Canōis,
nis noui
dicta

sint. Cui mox ista subiungis uerba.

Tales uelim omnes Christi discipulos esse, ut crebrius cogitent quid in cruce actum sit, quam crucem in uentum figant.

Fidem crucis maximam esse oportet, Crucibus pictis opus non habent, qui Christum uiuunt.

Phl. 3.

Inimici

Crucis

Christi.

Matt. 24

ADuersus hæc noua impietatis aconita uestra preparauit nobis antiquum pietatis antidotum Paulus Apostolus, ubi ait ad Philipenses. Multi autē ambulant, quos sæpe dicebam uobis, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Christi, Quorum finis interitus, quorum Deus uenter est, & gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt, Vere tota Lutheri secta inimica est crucis Christi, sicut & in alio tibi Moibane libro respondi, Quid mirum igitur, si finis uester interitus est sempiternus, et uana gloria uestra sempiterna coram Deo & omnibus angelis & electis eius confusio, quando parebit hoc signum filij hominis in cælo, in maxima sane maiestate & gloria, Nihil enim habebitis uos miseri, quod filio hominis iuste respondere possitis de tantis blasphemijs sacris legisq; uestris, quæ tot iam annis furiosissime simul & rapacissime perpetrastis contra salutare, aus

disci
quid
em in

opor
n ha

onita
n pies
s, ubi
quos
dico,
erit,
usios
a Lu
& in
rum
us, et
o &
uan
o, in
nim
uste
acris
sime
alus
aus

tare, augustum & tremendum istud eius sig^o Sacrilegia
num, Cuius aureas & argenteas imagines, re et ^{Luthera}
opere præciosas, sacrilega cupiditate conflagistis ^{norum.}
& abiectis uiliter in lutum sacris reliquijs, aus
rum & argentum illud ad superbiam uestram
pompanq; mundanam in prophanos usus
conuertistis, Ligneas uero & lapideas Crucis
fixi imagines dissecuistis, et irreligiosissima bar
barie deturbastis non solum è templis & basi
licis uetum etiam è stratis & publicis uis.

Non miror itaq; te hic picta, aut digitis in ^{Impietas}
aerem siue ad frontem formata crucis signa irs ^{in Crucē}
ridere. Cum sceleratus magister tuus Luthes ^{Domini.}
rus, ipsum substantiale lignum crucis, in quo ^{Luth. in}
totius mundi salus pependit, non uereatur ca ^{sermo.}
lumniari, tanquam impie à S. Helena inuen
tum & à Christianis principibus exaltatum,
quod ipse mallet ix. Cubitis in terra defossum
& absconditum. Nos autē Christiani, religiose ^{Gal. 6.}
dicimus cū Apostolo. Mihi absit gloriari nisi ^{Coloss. 2.}
in cruce domini nostri Iesu Christi, In cruce. n.
sua uicē & expoliāuit doming Principatus et
potestates tenebrarū, delens Chirographū des
creti, qd aduersum nos erat, atq; traducēs inimi
cos nostros cōfidenter, eosq; palā in ea trīs
phans, Merito igit sacrosanctū nobis est Cru ^{Tropheū}
cis christi trophēū, ubicūq; fixū aut positū fue ^{Christi.}
rit, Quod et innumeris Exorcistarū experimē
tis scim; Diabolo et omnibus angelis eius for
midabile esse, Cuius mysteria sancti patres
amplissimio

amplissimis concelebrarunt laudibus, Ingenio
fissime uero Rabanus in admiranda carminū
dispositione & figura. Hic sufficiat paucula ex
uno S. Chrysostomi sermone crucis proferre
preconia. Crux (inquit) spes Christianorum,
Preconia Crux resurrectio mortuorum. Crux cæcorū
Crucis. Crux desperatorum uia, Crux claudorū
baculus, Crux consolatio pauperum, Crux res
frenatio diuitum, Crux destructio superbiorū,
Crux male uiuentium poena, Crux aduersus
dæmones triumphus, Crux deuictio Diaboli
&c. Non est igitur noua apud nos Christianas
nos Crucis religio, & in frontibus nostris sig
natio, Ab Apostolis eam habemus traditionē,
Crucis re uti clarissime testantur antiquissimi patres, Dio
ligio ab A nysius Areopagita, Ignatius, Irenæus, Tertul
postolis lianus, Origenes, Cyprianus &c. Quod & an
tradita. tiquissima baptizandi forma in publicis attesta
tur agendis & Ecclesiarum libris. Contestans
rur & historiæ antiquæ Crucis uirtutem, De
Euseb. in qua celitus dictum fuit Constantino magno,
Eccl. hist. dum ostenderetur ei signum crucis, in hoc uin
ces Constantine. Vos igitur, qui tam barba
ri estis Crucis Christi inimici, nequaquam pro
ueris Christianis, sed pro meris Apostatis ha
bendū estis, Cum sitis in hac impietate uestra de
teriores ipso etiam Iuliano Imperatore Apo
stata, Qui tamen si à fide Christi ad paganismū
desiuit, subito tamen pauore correptus, uisis
Diabolis, per signū crucis eos à se fugasse legit
in Tris

in Tripartita historia. Vos autem hoc signū in Histo. Tri
ridetis, quod tunc non fecit Apostata Iulianus. partita, li,
sic enim habet historia. Magus quidam Iulia 6. c. 1.
num producens ad quendam idolorum locū,
& intromittens in adytum, seductores dæmo-
nes euocauit. Quibus solemniter apparentibus
terrore compellitur Iulianus in fronte sua cru-
cis formare signaculum, Tunc Demones, Tro-
phæi Domini figuram respicientes, & suæ re-
cordati deuictionis, repente disparuerunt &c.

Quod autem ais Moibane, Crucibus pictis Opus esse
opus non habere, qui Christum uiuunt, fur Christia-
tile est & falsum, Tum quia uel sanctissimi ho- nis Cru-
mines, qui pro modulo infirmitatis humanæ cis signa-
Christum in uita sequuntur, opus habent cons- culo.
tra dæmonum insidias signaculo Crucis, quo-
niam uires humanæ per sese omnem dæmonū
nequiciam repellere non possunt, ueri igitur
Christiani non suis uiribus aut suæ confidunt
prudentiæ aut sanctitati, sed crucis se muniunt
signaculo, in ædibus, in lecto, in itinere, & ubi-
cunque opus fuerit. Tum quod falsissimum est,
uos Christum uiuere, cum sitis non solum hæ-
resibus contaminati à planta usq; ad uerticem,
uerum etiam mundo & carni sic indulgetis, ut
nulli Turcæ aut Iudæi à uita Christi longius
abesse uideri queant quam abestis uos.

Hæc de proximo dicta sint. Adiungis Teu-
thonice, dictum Canonem tuum in Germanis
cum uersum, & post Latinū in fine subiunctū.
Quisquis

Quisquis autem nouit Germanicum legere, facile deprehendit, ne dimidium quidem Canonis tui latini in Germanico expressum esse, nec in omnibus recte correspondere latino quod uersum est. Vsq; adeo abuteris indoctorum sc̃tæ tuæ sacerdotum simplicitate, et mentiri nõ erubescis.

Primus
noui Canonis
textus, ex Luca.

Deinde exordium Canonis tuo facis ex Euangelio secundum Lucam, licet absq; titulo, Cumq; ad nouitates ubiq; pruriant tibi manus, non consueto receptæ translationis latinæ textu uteris, sed multa uerba innouas, aliterq; ponis quam habet textus noster. Cuncq; bene longus sit textus tuus, quem recitas, tamẽ multo plus habet de figura & umbra ueteris Paschæ, quã de substantia et ueritate Corporis & sanguinis Christi, Quare longe minus facit ad rem principaliter intentam, quam faciunt uel aliorum Euangelistarum, ut Matthæi & Marci, breuiiores textus, uel Canonis nostri series, ubi ait. Qui pridie q̃ pateretur &c. Vana igitur & inutilis est hæc Canonis tui nouitas, tam superbe ac maligne affectata, Ad quam sane instituendã aut alijs proponendam, nullam habes potestatem, cū neq; Episcopus sis neq; uere Parochus, sed omnia hæc facis temeritate propria, idq; admodum supino in delectu particularum iudicio. Adde, q̃ parũ fidus deprehenderis in Euangelici textus recitatione, ita. n. habet Lucas circa finem primi huius textus, quem ponis.

Dico. n.

Infidus recitator.

Dico.
ne uir
recitas
hac ex
illud h
mei. A
non
cas le
pro li
mo C
tur. V

multo
merito
Euang
sed ex
mular
ullus
sic ha
eis (i
est, a
ctius
cepit
ducat
huc h
fregit
noct
per n
mati
noct

Dico enim uobis, q̄ non bibam de generarios
ne uitis, donec regnum Dei ueniat. Tu uero sic
recitas. Dico enim uobis, quod non bibā post
hac ex hoc fructu uitis, usq̄ in diem illum, cum
illud bibam uobiscum nouum in regno patris
mei. At dices, te hæc uerba ex alio Euangelista
non ex Luca, recitasse, Cur uero id non indi-
cas lectori? Quo iure Euangelistarum uerba
pro libitu tuo confundis? Et tantum de pri-
mo Canonis tui textu dictum sit, qui sic ordi-
tur. Venit Dies azymorum &c.

Secundus deinde textus, quem ponis, etsi *Ineptus*
multo est breuior primo, tamē in eo quoq̄ te *recitator.*
meritis arguendus es, Tum quod nullius
Euangelistæ uerba in sua permittis synceritate
sed ex proprio capite cōfusam ex diuersis for-
mulam uerborum temere corradis, Neq̄ enim
ullus Euangelistarum neq̄ Apostolus Paulus
sic habet, sicut tu recitas. Vescantibus autem
eis (inquis) in ea nocte, in qua Iesus traditus
est, accepit Iesus panem. At clari⁹ ac succina-
tius ait Matthæus. Cenantibus autem eis, ac-
cepit Iesus panem. Sic & Marcus ait. Et man-
ducantibus illis, accepit Iesus panem. Lucas ad-
huc breuius ait, Et accepto pane gratias egit et
fregit. Paulus uero sic. Dominus Iesus, in qua
noctē tradebat, accepit panē. Tu uero Moibāe,
per nouam rhetoricā uerba multiplicas, gram-
maticā interim parū pbe obseruās, dū ais, in ea
noctē, in qua Iesus tradit⁹ est, accepit Ies⁹ panē.
Cur bis

Cur bis ponis immediate ad duo uerba eundē
casum rectum? Si duo essent dicti Iesus, sicut
Duo Iacobi, ex tua uerborum formula incertū
foret, an de uno tantum, an uero de duobus lo
queretur, Cum igitur hic neq; Euangelistarum
ullus, nec Apostolus, bis posuit nomen Iesus,
nec tu bis ponere debuisti, sed rectius dixisses
cum Paulo, Dominus Iesus, in qua nocte tras
debatur, accepit panem. Et hæc de secundo tex
tu tui Canonis breuiter annotata sint.

*Prophana
uocum no
mitas.*

In tertio quoq; textu curiosa est tua uer
bositas, & prophana uocum nouitas, temeras
riacq; ex diuersis confusio. Similiter & poculū
(Inquis) postquam cenauit, cum gratias egisset
dedit illis &c. Dic quæso Moibane, quid cau
sæ, præterquam inanis Philautia, mouit te, sic
mutare uerba Euangelistarum & Pauli, circa
rei sacratissime traditionem? Si Vergilij Ouis
dijq; uerba adeo temere mutares & confundes
res, quis Grammaticorum te non reprehendes
ret? At facis hoc circa sacrosancta & summa
religionis Christianæ mysteria, absq; ulla ne
cessitate & causa, In hoc duntaxat, ut collegia
& symmystis tuis doctior uidearis, quasi clari9
& plenius expresseris uerba sensumq; Christi
q; fecerint Paulus et omnes Euangelistæ. Quis
Christianorum hanc tam impudentem & im
piam Philautiam tuam ferat? Nolo tibi impro
perare specialiter, quod contra receptum Ecce
sæ textum, pro Calice poculum ponis, quādo
id tibi

id tibi cum multis, qui nouitatum studiosi sunt
commune esse uideo. Quamq; & lxx. interpre
tes & Hieronymus ubiq; in psalmis tū ex Græ
co tum ex Hebræo posuerunt Calicem, nō po
culum.

Deinde, cum usurpes Lucæ & Pauli uer
ba, quæ sic habent. Similiter & calicem, post
quam cenauit, dicens. Tu tanquam illis docti
or aut eloquentior, uis eorum supplere defectū
adiiciens hæc uerba, quæ ipsi non habent, Cum
gratias egisset, dedit illis. Qua id facis autorita
te? Non ignoras, credo, id tibi multipliciter in
sacris literis prohibitum esse. Ita enim ait Moy
ses in Deuteronomio. Non addetis ad uerbum
quod loquor uobis, nec auferetis ex eo. Et Sa
lomon in prouerbijis. Omnis sermo Dei Ig
nitus clypeus est omnibus sperantibus in se, Ne
addas quicq; uerbis illius, & arguaris inuenia
risq; mendax. Item Ioannes in Apocalypsi in
eandem sententiam horrendam apponit cōmi
nationem, si quis addere aut diminuire ausit ad
uerba libri sui. Tot diuina oracula tu Moibane
pro nihilo habens, In Euangelistarum & Pauli
textibus temere addis ac diminuis, atq; etiam
diuersorum uerba inordinate confundis, perin
de atq; facit porcus in agro, per diuersa loca
absq; delectu et ordine terram rostro effodiēs.
Proinde uideri poteris & tu unus esse ex por
cis illis, de quibus ait Dominus, Nolite sanctū
dare canibus, neq; mittatis margaritas uestras
ante

psal. 115.

21. et. 115

Temera

ria uerbo

rum muta

tio et addi

tio.

Deut. 4.

Prou. 30.

Apoc. 21.

Matth. 7.

K

ante

Noui & ante porcos. Nam & hæc uerba (Hic est sanguis meus, qui est noui & æterni testamenti) nullus Euangelistarum neque ullus propheta- rum aut Apostolorum sic posuit, sicut à te posita sunt. Quanquam Matthæus eadem ponit, nisi quod non addit (ut tu facis) hanc uocem Aeterni. Quis autem tibi hanc addendi potestatem dedit, cum tu in eiusmodi nolis agnoscere Ecclesie auctoritatem, ideo non eandem potes habere excusationem, quam habet Ecclesia cum filiis suis, cum uos Lutherani non filii, sed desertores & hostes Ecclesie sitis. Quod si in hac additione sequi uoluisti Ecclesie formam, Cur non per omnia eius formam in sanguinis consecratione secutus es? Ipsa enim sic habet. Hic est enim Calix sanguinis mei, noui & æterni Testamenti, mysterium fidei &c. Tu autem in tua formula & calicem & mysterium fidei omit- tis, De quibus sane Ecclesie uerbis pulcherrima rationem reddit cuidam Episcopus Innocentius Papa Tertius in decretali quodam Epistola, quam una cum reliquis & sanctorum patrum decretis & Rom. Pontificum decretalibus sceles- teratissimo ausu comburere non erubuit sceles- rum uestrorum magister Lutherus, ut contra omne ius habeatis uos Apostata inobediens- tia & malicie uelamen libertatem, quam non iure ullo sed impia rebellionem uobis usurpatis, acquirentes uobis per hoc æternam damnatio- nem, quia superiori potestati resistitis, & per hoc or-

Extra. de
celebratio
ne missæ
rum. c. cū
Marthe.

1. Pet. 2.
Ro. 13.

hoc
Esai
te co
dele
ex. ca
ex. l.
pheta
quor
hæc u
tuæ)
temer
non h
templ
mund
struat
in tali
dicis)
ait po
ctus si
eritis n
& sepe
Sic &
calyp
quid o
ens &
uitæ a
decep
tia &

de est sans
amenti)
ropheras
t à te pos
onit, nis
m Aeter
restatem
scere Ee
pores ha
esia cum
sed defer
si in hac
am, Cur
nis con
bet. Hic
et aeterni
autem in
lei omitt
ulceras
ocentius
pistola,
patrum
bus sces
ait sceles
at contra
obediens
quam nō
surpatis,
amatio
s, & per
hoc orō

hoc ordinationi Dei, ait Apostolus.

Quartum uero tui Canonis textum, ex
Esaie duobus Capitulis confuse & inordinas
te confarcinasti, sicut solet porcus in agro sine
delectu & ordine scrobes facere, Nunc enim
ex capitulo. lxiij. nunc ex. lxiij. nunc rursus
ex. lxiij. confuse rapis & colligis quædam pro
phetæ uerba, Quæ & falso intelligis, & in fine
quorundam additione deprauas. Esaias enim
hæc uerba (& templū sanctificationis gloriæq;
tuæ) non habet, Quæ tu superba ostentatione
temere addis, Cum ad priora prophetæ uerba
non bene quadrent. Quomodo enim sumus
templum sanctificationis gloriæq; Dei, si im
mundi sumus omnes, & quasi pannus mens
struatæ sunt uniuersæ iustitiæ nostræ, Nūquid
in talibus templis usq; adeo immundis (ut tu
dici) habitat Deus? Ipse uero longe rectius
ait populo suo. Sancti estote, quia ego san
ctus sum Dominus deus uester. Item, Sancti
eritis mihi, quia sanctus ego sum Dominus,
& sepe rui uos à cæteris populis, ut essetis mei,
Sic & de ciuitate cœlesti rectius ait in Apo
calypsi Ioannes. Non intrabit in eam ali
quid coinquinatum aut abominationem faci
ens & mendacium, nisi qui scripti sunt in libro
uitæ agni.

Vides ne iam Moibane, quam misere
deceperit te Moabitica supra uires tuas arrogā
tia & superbia tua? superbe attentasti noui
edificat

Praua ad
ditio.

Leui. 19.
v. 20.

Apoc. 21.

Mala tur
ris quam

Canonis turrim ædificare, & non computasti
prius sumptus qui necessarij sunt. Iure igitur
possunt illudere tibi omnes Catholici, & dices
re, Hic homo cœpit ædificare, & non potuit cō
summare. Non est hæc ædificatio tua turris
David aut turris fortitudinis & abundantię, sed
turris Babel & confusionis, In qua nimis indo
cta & inepta est lapidum acervatio uerius quā
compositio. Est enim & tuus iste Canon et om
nis uestra tum doctrina tum practica circa Mis
sam & Eucharistiam reuera nihil aliud quam
turris Babel & ædificatio ad Gehennam, quā
immundi per uos ædificant spiritus quando
docetis, præsertim in Babylonica captiuitate
Lutheri uestri, Eos maxime dignos & idoneos
esse ad sumendam Eucharistiam, quos pec
cata sua adhuc mordent aut titillant, Cæteris
eam nihil prodesse, Hanc impietatis & nefan
dæ falsitatis turrim tu hic in Canone tuo per
falso intellecta & male applicata Esaie uerba
restaurare non uereris, quum ea sententia omni
bus repugnet scripturis, quas sancti Patres, præ
cipue Cyprianus, gloriosus Martyr & Pontifex
Christi, protulerunt ad digne, sumendam
Eucharistiam.

Cypria.
in sermo
de lapsis.

Etenim inter multa, quæ martyr ille de lapsis
non cito cōmunicandis commemorat, refert
& istam scripturam diuinam, Omnis mun
dus manducabit carnem, & anima quæcunq;
māducauerit ex carne salutaris sacrificij, quod
est Dos

est D
& pe
illus
berit
ris &
ex Ef
& cor
tia su
Quoc
ullus
rium d
mini,
tem se
calice
tor do
Errare
strum,
in Deu
re Luth
runt au
tem del
Quin
zum &
Daniel
ge aliu
Euchar
to tole
aptior,
metri e
nre uid

est Domini, erat immundicia eius super ipsum,
& peribit anima illa de populo suo. Affert &
illud Apostoli. Quicumq; ederit panem aut bis-
berit calicem Domini indigne, reus erit corporis
& sanguinis Domini, Tu uero Moibane
ex Esaia doces, ut uel immundissimi accedant,
& corpus Domini in uas immundæ conscien-
tiæ suæ, uelut in pannum menstruate, recipiāt,
Quod certe nunq; cogitauit docere Esaia, aut
ullus sanctorum. Quin potius clamat contra-
rium dicens, Mundamini qui fertis uasa Do-
mini, Cui consonat illud Apostoli, Probet au-
tem seipsum homo, & sic de pane illo edat et de
calice bibat. Tu uero immunde communica-
tor doces communicaturos dicere Domino,
Errare nos fecisti de uis tuis, indurasti cor nos-
trum, ne timeremus te, Atq; ita culpas eorum
in Deum transfundis, idq; facis ex nefario erro-
re Lutheri tui & Philippi eius, qui Deū statues-
runt autorem principalem & causam efficiens
tem delictorum nostrorum.

Quintum quoq; Canonis tui textū per sal-
tum & confuse collegisti ex Nono Capitulo
Danielis prophetæ, Quem ille quidem ad long-
ge aliud propositum, q̄ ad communicandam
Eucharistiam, retulit, Veruntamē uidetur mul-
to tolerabilior & proposito communicantiū
aptior, q̄ prior textus ex Esaia productus, Tas-
meti ea uerba, quæ proposito apertius conue-
nire uidentur, nō habentur ibi in textu Danielis,
K 3 lis, sed

Esa. 52.

1. Cor. 11

Ineptæ
Danielis
allegatio.

lis, sed à te sunt superaddita, hæc scilicet, Cui tu dabis pacem ne timeat, sed confortetur usq; in sempiternum. Omittis uero multa quæ Danielis textus habet, ordinemq; uerborum disturbas, sententiasq; confuse inuoluis, Quod qui sibi libet lector cordatus mox deprehendet, si uel semel tuum textum ad Capitulum illud Danielis comparauerit. Longe autem uerius accommodatiusq; de uestra, aduersus Eucharistiam et iuge sacrificium altaris, impietate intelligitur eiusdem Danielis in. viij. & .xi. Capitulis propheta, Vbi sic habet. Et brachia ex eo stabunt & polluent sanctuarium fortitudinis, & auferent iuge sacrificium, & dabunt abominationem in desolationem, & impij in testamentum simulabunt fraudulenter.

Dani. 11.

*Triuolum
nouandi
studium.*

In sexto Canonis tui textu tolerabilior quidem uideri potes, iure tamen reprehenditur tam affectatū nouandi studiū, & inordinata diuersarū sententiarum ex diuersis Euangeliorū locis coaceruatio. Primum sane, mutas incommode uerba Christi ex Matthæo, Quæ sic habent in translatione Hieronymi. Et ego reficiam uos. In Erasmi autem translatione sic. Et ego refocillabo uos, Tu uero, ut doctior utroq; appareas, sic ais, Et ego requiem uobis præstabo Cum autem referas hæc uerba ad Eucharistia cibum, Inapte sic mutas uerba, Cum cibi sit reficere & refocillare potius quam requiem præstare. Deinde addis de tuo et Lutheri tui errore hæc uerba

hæc uerba. Ecce ego pauper ad diues Testamē
tum accedo ò domine. At corpus et sanguis *Accedere
ad diues
testamen
tum.*
Christi in Eucharistia, nō sunt substantialiter
nouum Testamentū (Vnde uultis uos nequis
ter inferre, quod sacrificium esse non possit)
sed sunt uenerabile sacramentum quoddam
noui testamenti siue nouæ legis, quæ sanguis
ne Christi confirmata est, uti docet Apostolus
ad Hebræos, Cuius figura præcesserat in lege *Exo. 24.*
ueteri, Vbi Moyses sumptum de holocausto
& de uictimis pacificis sanguinis partem, res
perspexit in populum, & ait. Hic est sanguis
foederis, quod pepigit dominus uobiscum
super cunctis sermonibus his. Sicut igitur
sanguis ille hircorum & taurorū non fuit sub
stantialiter uetus Testamentum, sed signum
quoddam confirmationis eius, Ita & sanguis
Christi non est substantialiter nouum Testa
mentum, sed eiusdem uenerabile signum &
confirmatio. Nouū tamē testamentū morte &
sanguine Christi confirmatum est, Cum igitur
Christus ipse non dicatur Nouum testa
mentum, sed noui Testamenti mediator (ut
ait Apostolus) profecto nec sanguis Christi *Heb. 9.*
proprie & substantialiter nouum testamentū
dici potest. Non enim solus sanguis Christi
sed & corpus Christi, baptisumus item & alia sa
cramenta atq; q̃ plurima fidei nostræ mysteria
ad nouum pertinent testamentum. His accedit,
quod tu ipse supra de sanguine dixisti, Qui est
nouus &

Corpus
Christi ui-
ctima.

noui & æterni Testamenti, non autem dixisti,
Qui est nouum & æternum testamentum. Est
quidem Diues Christi testamentum, sed ihs dñs
taxat, qui digne accedunt. Tibi autem Moibas
ne & omnibus sectæ tuę complicitibus minime
diues est ad gratiam, sed potens ad iudicium.
Quisquis .n. in ulla secta hoc accipit sacramen-
tū unitatis, nō pro se sed contra se testimonium
accipit, ut asserit Augustinus. Hęc obiter de Te-
stamento dicta sint. Posthac adijcis ex Duob9
Euangelistis, Luca & Marco, hęc uerba, Adau-
ge mihi fidem, & adiua incredulitatem meam,
Sed parū apte et in loco adiecta uidetur, Siquis
.n. in fide nutat, et incredulitate fluctuat, is pro-
fecto haud digne accedit & communicat, Nos
itaq; rectius in Ecclesia dicimus, Quod non ca-
pis, quod nō uides, animosa firmat fides, præ-
ter rerum ordinem. Item Et si sensus deficit, ad
firmandū cor syncerū, sola fides sufficit. Rur-
sus addis & hęc uerba, Corpus domini nostri
Iesu Christi est uictima & oblatio pro omni-
bus peccatis meis. Miror equidem, quomodo
ausis hic uictimam & oblationē confiteri, cum
tibi Lutherocq; & omnibus Suermeris uestris
potissima cōtra Canonē nostrū ratio refutadi
sit, q; in eo uictimæ & oblationis mentionem
facimus. Sed latet hic quoq; nō parus error ue-
ster, q; creditis et docetis, peccata uobis remitti
quando sumitis corpus Domini. At nō est ita,
Tū quia indigne acceditis in schismate, Tū quia
non re-

non remissionis peccatorum (sicut est baptis-
mus & poenitentia) sed communionis & cha-
ritatis hoc sacramentum est. Vnde fit, ut quis
quis indigne sumit, non probans seipsum hos-
mo, iudicium sibi manducet, non diiudicans
corpus Domini. Audi igitur, quid S. Cyprianus
nus dicat ijs, qui ante expiata delicta, ante exho-
mologesin factam, ante purgatam conscientiam
(ut uos facitis) accedunt. Non est pax (inquit)
illa sed bellum, nec ecclesiae iungitur qui ab Eu-
angelio separatur. Quid iniuriam beneficium
uocant? quid impietatem uocabulo pietatis ap-
pellant &c. Quisquis igitur sciens prudensque
in peccatis accedit, non remissionem sed aggra-
uationem peccatorum ibi accipit. Recte quidem
uictima dicitur corpus Domini, in quantum ob-
latum est in ara crucis. Cuius representatiuum
sacrificium & oblationem nos in missa peragi-
mus. At in quantum a fidelibus sumitur, non
uictima, sed cibus, esca, panis uitae dicitur, si dis-
igne sumatur. Indigne uero sumentibus in ue-
nenum & iudicium est, sicut reuera est omnis
bus quicumque in ulla secta constituti, Ecclesiae
sunt rebelles. Postremo, addis & ista uerba. San-
guis Domini nostri Iesu Christi est emundatio
omnium peccatorum meorum. Sed unde hoc
notit ubi hoc habetur scriptum? Si enim indis-
igne sumis (quia schismaticus & excommunic-
atus) non est emundatio sed commaculatio &
aggrauatio tuorum peccatorum. Potens quidem
est magis

Cyprianus
In ser. de
lapsis.

est maxime sanguis Christi emū dare & sanctis
ficare cōsciētias nostras ab operibus mortuis;
ut ait ad Hebræos Apostolus, sed hoc fit nō in
differentē oībus (A multis, n. in iudiciū sumi
tur) sed ihs dūtaxat, q̄ digne accedūt et sumūt.

*Benedic-
tio post
finem Mis-
sæ.* In septimo & ultimo Canonis tui textu, ges
minā affers benedictionē ex ueteri lege, ubi &
loca ipsa scripturarū expresse depromis. Vtpo
te. Num. 6. & Psal. 66. Idq; facis contra morē

cōplicum tuorū, qui nouandi studio aliter alle
gare solent quā tu hic facis. Quippe librū, quē
nos Numeri dicimus, ipsi potius Quartū librū
Moyſi uocant. Et quē tu hic nobiscū dicis Psal
mum 66. ipsi ex eo 67. faciunt. Sed de ihs non
cōtendo hic tecū. Vnū id rogauerim. Cur po
tius ex lege Iudeorū, quam ex Euangelio Chri
stianorū benedictionē attuleris? Tolle nouatio
nis studiū & uanitatē, & fateberis ultro, In Eu
angelio longe clariū exprimi uerum benedis
ctionis fontem, Patrē & filium & spiritum san
ctum, quā exprimatur in gemina, quā affers,
benedictionē Iudaica. Nunqd prohibuit Chri
stus uspiam, benedicere in nomine patris et filij
& spiritus, qui diserte iussit baptizare in nomi
ne patris & filij & spiritus sancti? Adde, quod
Iohannes in sua Canonica idipsum approbare
uidetur, dum ait, Tres sunt qui testimoniū dant
in cœlo, Pater, uerbū & spiritus sc̄tus, & hi tres
unum sunt. Hāc Euangelicā benedictionē tes
nemus nos in Canone nostro, quādo dicimus:

Cœlesti

Matth. 28

Cœlesti
diuina
spūs sc̄
Roma
cat uos
hac be
henda
Iudæo
semel, N
nitatē, a
plices s
tatione
Mallern
Missam
Ecclesiæ
mor hu
nera dil

Si for
dij poti
promp
Typog
mihī. V
phiam a
satis am
illo mih
ditus, ac

Cœlesti benedictione bñdicat & custodiat nos
diuina Maiestas & una Deitas. Pater & filius et
spūs sctūs. Aut quando breuius iuxta Missale
Romanū dicimus. In unitate scti spūs, benedi-
cat uos pater & filius. Quid ergo habes, qđ in
hac benedicendi formula nostra antiqua repre-
hendas, ut ea reiecta nouā & inusitatam ex lege
Iudæorū obtrudas? Vere igit̃ concludimus iā
semel, Nouū hunc Canonē tuum merā esse ua-
nitatē, atq; indoctā & impiā nouitatē, q̃ & sim-
plices scelerate decipis, & supba ingenij ostens-
tatione cordatis Philautiam tuam stulte pdis.
Mallem pfecto mitiora tibi dicere, si tu mitius
Missam & omnia sacra Catholicæ per orbem
Ecclesię tractasses. Vale et respisce foelicē, me-
mor huius uerbi Salomonis. Meliora sunt uul-
nera diligentis, quā fraudulēta oscula odientis.

Prou. 27.

Adeundem.

Si forte roges Moibane. Cur hæc Ingolstas
dij potius quam Vratislaviæ euulgauerim, in
promptu ratio est, quia isthic per te non licuit
Typographo (qui addictus est tibi) inseruire
mihi. Vbi tu superattendentis circa Typogra-
phiam auctoritatem tenes et usurpas. Alioqui
satis amice (una religionis causa excepta) cum
illo mihi conueniebat, cum sit uir bonus & eru-
ditus, atq; senatui minime ingratus.

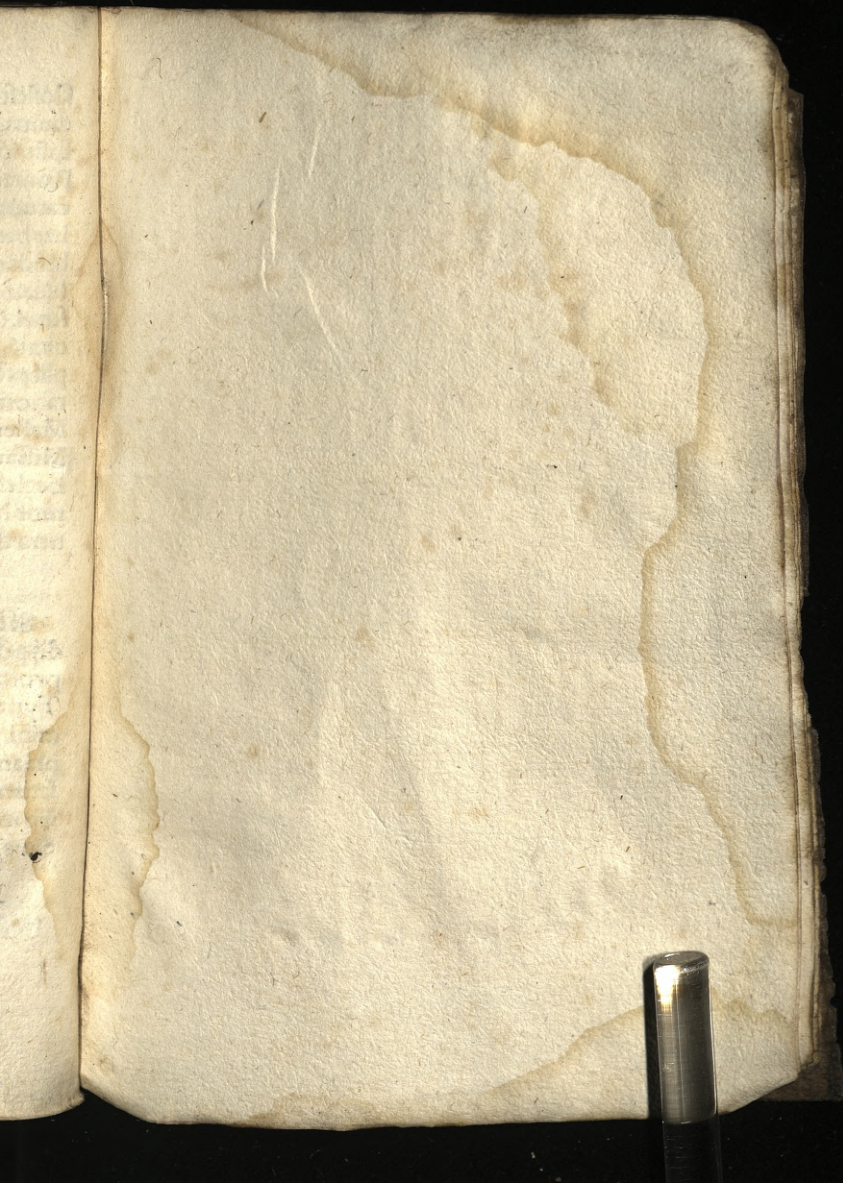
FINIS.

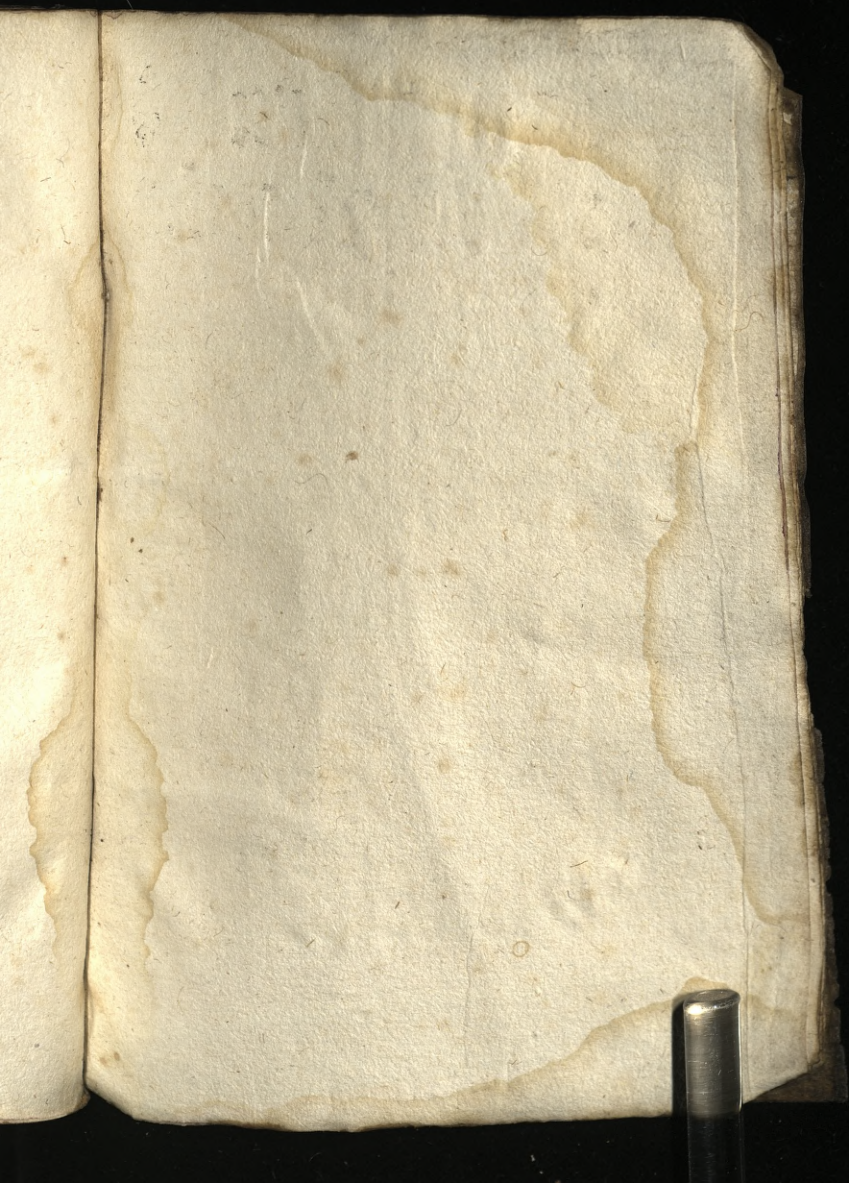

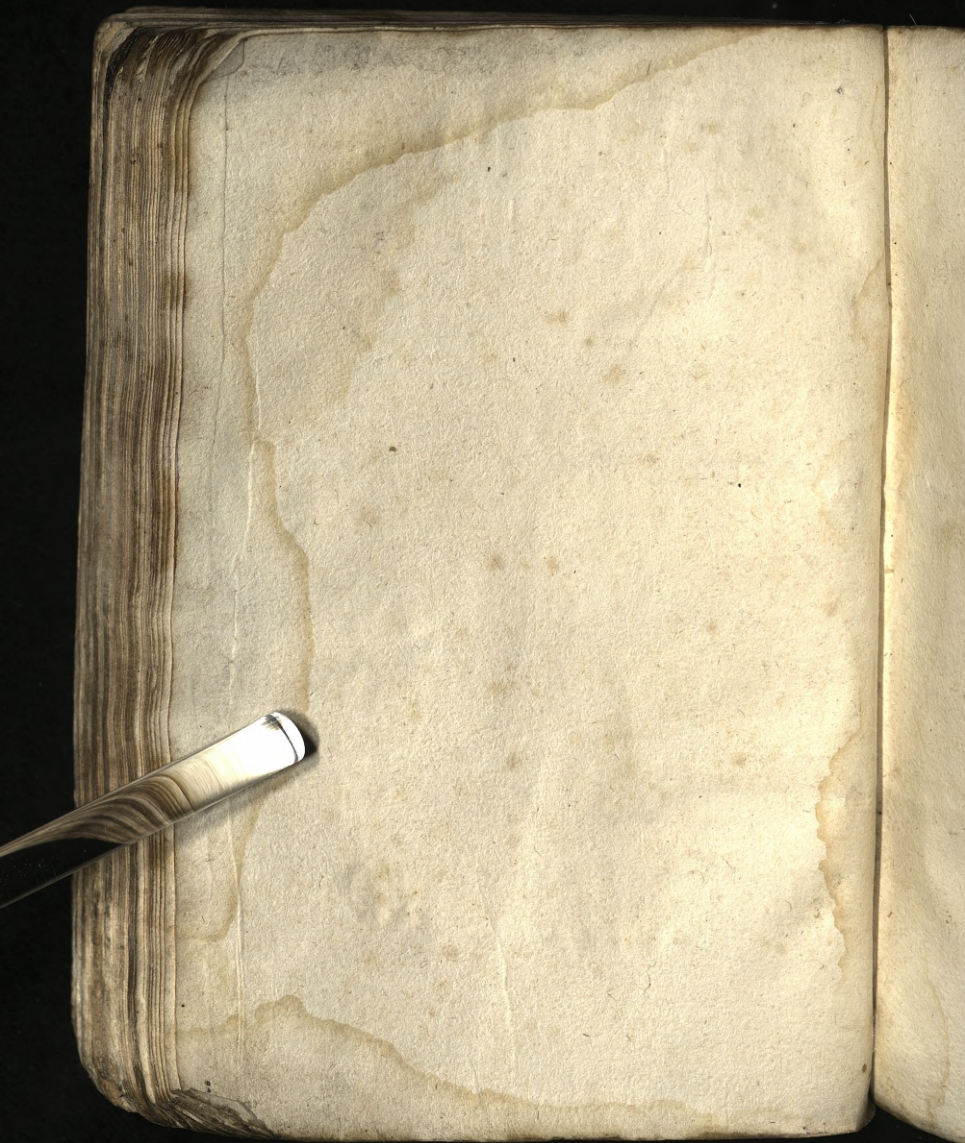

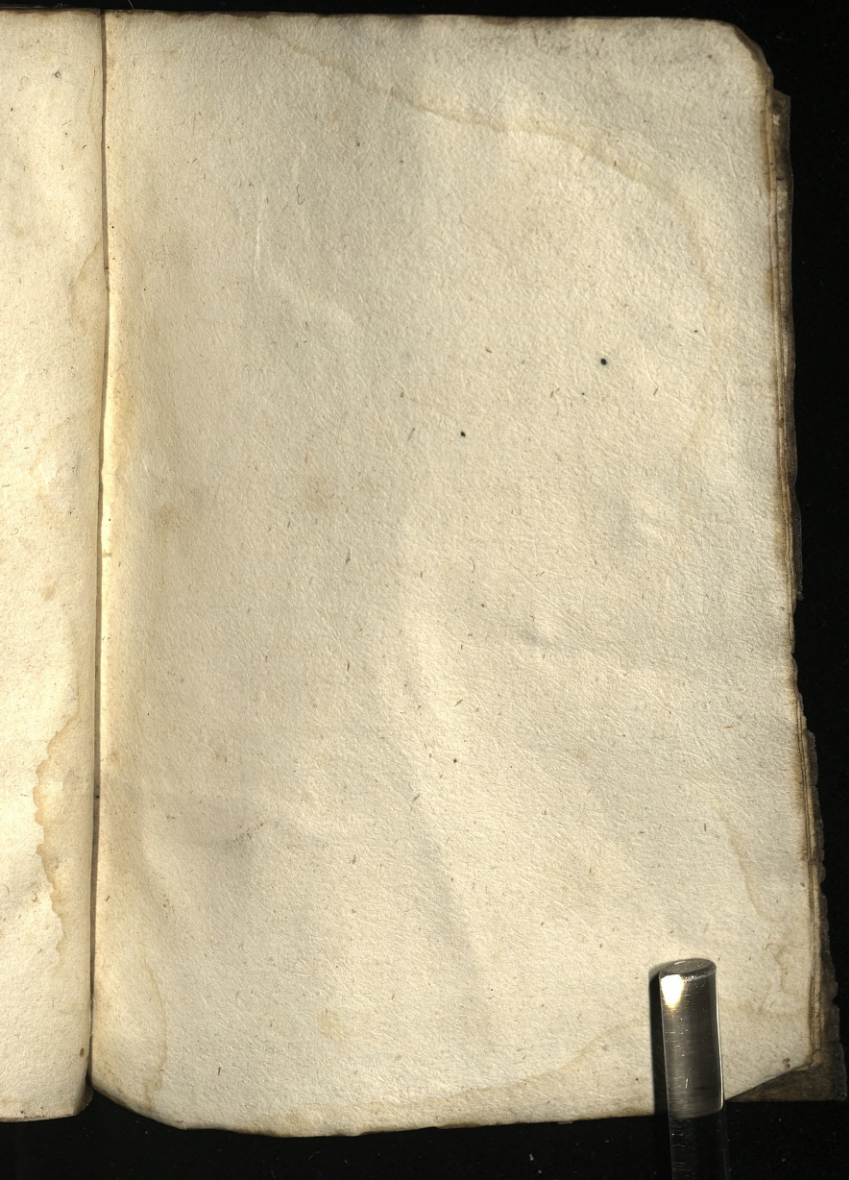

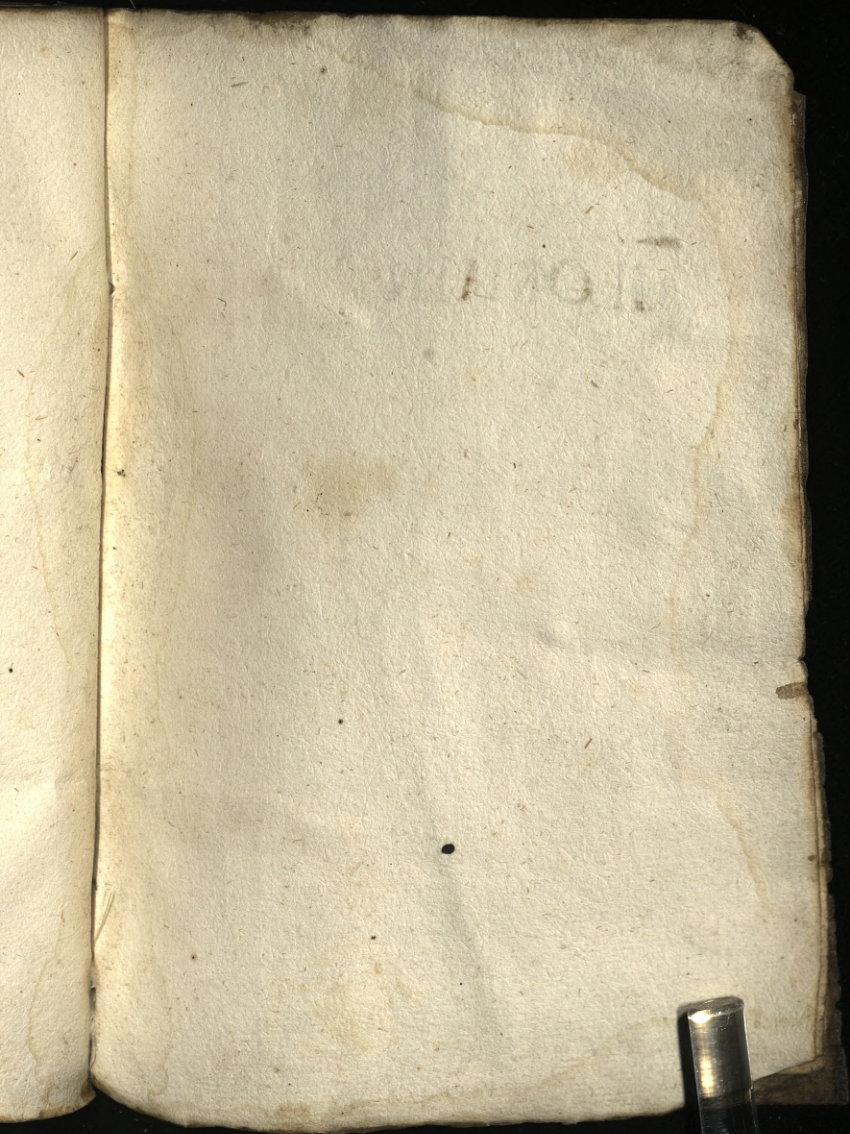

GLORIAIN

3200, ✓
7877/38

